

Fehér Klára

Bezzeg az én időmben

REGÉNY

TARTALOM

1. FEJEZET <i>Dicstelen bemutatkozás</i>	15. FEJEZET <i>Történelemóra</i>
2. FEJEZET <i>A térkép</i>	16. FEJEZET <i>Az Antal-ügy</i>
3. FEJEZET <i>Hazudtam egy Lacit</i>	17. FEJEZET <i>Alapos lecke</i>
4. FEJEZET <i>Összes titkom papírzacskóban</i>	18. FEJEZET <i>Látogatás egy majdnem felnőttél</i>
5. FEJEZET <i>Igazi filmszerep</i>	19. FEJEZET <i>Tavaszi</i>
6. FEJEZET <i>Taktikai mosogatás</i>	20. FEJEZET <i>Az új tanítvány</i>
7. FEJEZET <i>Moziengedély</i>	21. FEJEZET <i>A puska</i>
8. FEJEZET <i>Első randevú</i>	22. FEJEZET <i>Kínos találkozás</i>
9. FEJEZET <i>Mátyás király háborúi</i>	23. FEJEZET <i>Bodát áthelyezik</i>
10. FEJEZET <i>Különös ütés</i>	24. FEJEZET <i>Bemutatom a vőlegényemet</i>
11. FEJEZET <i>Pacni, a szerencsekutya</i>	25. FEJEZET <i>A lányunknak udvarolnak</i>
12. FEJEZET <i>Véd- és dacsövetség</i>	26. FEJEZET <i>Az első bál</i>
13. FEJEZET <i>Talált kincs</i>	27. FEJEZET <i>Bezzeg az én időmben</i>
14. FEJEZET <i>Szilvesztereste</i>	

Szüleimnek

1. FEJEZET

Dicstelen bemutatkozás

Hálóingben nem lehet iskolába menni.

Nem. Akárhogy nézem, nem lehet.

Esetleg levágnék az aljából egy fél métert, akkor nem lógna ki a szoknyából. Múltkor, amikor nem volt időm rendesen megfésülkődni, a hajamból is lekanyarítottam a kimaradt fűrtöt. Igaz, hogy másnap a fésülködésnél éppen ez a hajcsomó hiányzott... Nehéz az élet. Még egyszer körül kell néznem a lakásban.

A konyhában, a ruhaszárító kötélén két árva zsebkendő lóg. Igaz, tiszta zsebkendőm sincs. De ezek még vizesek. A fürdőszobában, no persze, a fürdőszobában, a kádban, mosóporba áztatva ott vannak a kombinék és - engedelmet kérek - a bugyik, amiket este könnyelműen én magam hajigáltam bele.

Persze a szívem mélyén tudtam, hogy ez a katasztrófa egyszer bekövetkezik. Mari és Zsóka, ők a húgaim - majd még esik róluk szó -, mindig ezekkel a vacak rongyokkal gyötörnek. Hazajövök az iskolából, még be se léptem az ajtón, rám támad Zsóka: „Mondd, te világ rendetlensége, milyen kombiné van rajtad?” „Hát milyen van... rózsaszínű...” „Igen, de az enyém!...” - és már bög, pöröl, kelepel, segítségül hívja anyut, és jajgat. Hogy ő hiába mos, hiába vasal, hiába stoppol, amikor a Kati... (A Kati én vagyok!!!) Anyu megkérdi, honnan vettem elő a fehérneműt reggel. Mondom, hogy a ruhaszárító kötélről. Hát persze - bög erre Zsóka -, ő este kimosta a holmiját, ő rendben tartja, de soha sincs semmije...

Nem tudok védekezni. Lehet, hogy igazuk van. Ezek a színes fehérneműk mind egyformák. Kékek meg rózsaszínűek, és kis virágok meg lepkék vannak hímezve rájuk, meg cakkok kivarrva. Marinak meg Zsókanak titkos jelei vannak. Hogy a virág öt szírommal, az a Marié, az aszúros ing a Zsókaé. Még a drapp patentharisnyákat is meg tudják különböztetni egymástól, pedig azok a harisnyák azután az iskola négyszáz növendékén is olyan egyformák, mint amilyen egyforma négyszáz tojás vagy négyszáz hópehely vagy négyszáz pofon.

Mit vegyek fel, Szent Kleofás, mit vegyek fel? Itt állok mezítláb, bokáig érő rózsaszínű hálóingben, mindjárt fél nyolc, első óra történelem, a kedvenc tantárgyam, a kedvenc tanárnőm... Annyiszor mondtam anyunak, hogy varrjunk monogramot a fehérneműbe, a betűket ismerem... de anyu azt mondta, nem erről van szó, hanem arról, hogy Mari és Zsóka és ő mindig rendben tartja a holmiját, és az ő szekrényükben mindig van tartalék fehérnemű, de én mindig halasztgatom a mosást, persze az enyém elfogy, és mint egy kalózvezér, megrohanom a másét.

Hiszen megrohanám, de ha mind zárva van!!!

Mi ütött beléjük? És hová tették a kulcsot? Ez összeesküvés... ez gyalázat. Máskor ilyenkor még mindenki itthon van. Igaz, apa korán kel, és korán elmegy. De hová tűnt Mari? Máskor öt perccel nyolc előtt lohol az iskolába, a kávé az utcán issza... Már egy alig használt fehérneműdarab is jól jönne, akárkié. Kinyitom a szennyesládát. De ott sincs semmi. Minden a kádban, nagymosáshoz áztatva. És a szekrényeken lakat. Hol lehetnek a kulcsok?

Háromnegyed nyolc. Boda olyan pontosan jön be az órára. Kár is ma iskolába menni. Mi lenne, ha visszafeküdnék az ágyba? Gyermekeim hiányos öltözéke miatt a novemberi hidegben nem mehetett iskolába... Ezt nem, inkább a halált, de ezt nem! Milyen cirkusz lenne itt

délben! Hazajön az egész család, és én az ágyban fekszem. Mari és Zsóka indián táncot járna. És apu is megtudná. Lehetetlen, hogy minden szekrény zárva legyen. Anyu sose zárja be a fiókját. Érdekes, most igen. De talán az én szekrényemben is akad még valami. Nem baj, ha kicsit rongyos. Nem, sajnos, a kicsit rongyost már tegnap felvettem...

Háromnegyed nyolc múlt. Még egy... egy nagyszerű ötlet! Apu fehérneműi. Ing... nem, ezt nem tudom használni... atlétatrikó... ez kombinénak megtenné, és... és... hát igen... tizenöt éves vagyok, de még sose volt a kezemben férfiholmi. Zsóka még csak tizenkét éves, de úgy vasalja apu ingeit, mint egy felnőtt... Sose tudnám megtanulni. Ha az elejét vasalom, a háta lesz gyűrött. Amíg az ujját vasalom, a gallérja ráncolódik. Két bal kézzel született szegényke - mondják a húgocskáim, és vihognak. Egyszer még jól megtépem a copfjukat.

Mi lenne, ha felvenném ezt az alsónadrágot? Rövidnek elég rövid. Kicsit bő ugyan, de majd egy biztosítótűvel megigazítom. A tolltartómban mindig van négy biztosítótű. Nem tudom, ti hogy vagytok a harisnyakötővel és a gombjaitokkal. Nekem mindenemet biztosítótű tartja...

Hét perc múlva nyolc... ez negyedórával hamarabb is eszembe juthatott volna. Mindenesetre jó ezt tudni, ha majd legközelebb... Szó se róla! Legközelebb, még ma este minden fehérneműmet rendbe hozom. Zöld pamuttal jelet varrok mindegyikbe, és hét lakat alatt őrzöm...

Ilyen későn még sose mentem iskolába. A gyomrom is korog, nem ettem meg a reggelimet. Jobb kezemben az iskolatáska, bal kezemet az övemem tartom, a biztosítótűt szorongatom vele, nehogy kinyíljon. Emiatt nem is merek nagyon szaladni. Köröttem diákok nyargalnak, mindenki izgul. Én még sosem késtem el, és Bodával van az első óránk. Máskor mindig kényelmesen sétálok az iskolába, és útközben gondolatban átnézem a táskámat. Első óra történelem... könyv, térkép, rajzfűzet a helyén; második óra algebra, könyv, logaritmuskönyv, fűzet... harmadik óra német, könyv, szótár, fordításfűzet, nyelvtanfűzet, szótárfűzet... negyedik óra...

- Szervusz, Kati!

- Szervusz, Ági!

Kovács Ági integet messziről. Bevárom, úgyis mindegy.

- Hová rohansz? - kérdi Ági, és liheg közben.

- Hová, te víziló? Hát első óránk történelem...

- Dehogyan... Még a múlt héten kihirdették, hogy elmarad. Fél kilenckor orvosi vizsgálat.

- Micsoda? - állok meg, és kiver a veríték. Tényleg... ma csütörtök van... a múlt héten kihirdették.

- Na, mi az? - bámul Ági. - Mit vágsz ilyen rémült képet? Csak kellemesebb az orvosiba menni, mint Dobzse Lászlóból felelni.

Kellemesebb? A papám alsónadrágjában?

- Én nem megyek!... - üvöltöm kétségbeesetten. - Nem mehetek!

És otthagytam Ágit az iskolakapu előtt, és futok, futok a novemberi ködben, magam sem tudom, hová, futok a szürke, fázós Nagykörúton, és rettenetesen fázom, mert azt elfelejtettem elmondani, hogy harisnya egyáltalán nincs rajtam.

2. FEJEZET

A térkép

Ha volna ezer pengőm, vennék három középiskolai atlaszt. Azután vennék három körzőkészletet. Vennék három tornazsákot, három pár fehér tornacipőt, három trikót, három svéd nadrágot. És igen, vennék még három énekkönyvet, mert az sincs, és három fejes vonalzót, három rajztáblát, három doboz színes ceruzát és három doboz vízfestéket és három történelmi atlaszt és három német szótárt és három szögmérőt és három hegyesszögű vonalzót és három tompaszögű vonalzót és növénygyűjtőt és... De nincs ezer pengőm, és sose lesz ezer pengőm, és a szüleimnek se lesz soha, és kár erről ábrándozni, mert úgyis tudom, hogy ez lehetetlen, de hát kibírhatatlan így iskolába járni. A tankönyveket egymástól örököljük, és ez így rendben van, de már az is nehéz. Először én kapom meg a tankönyvet, rendszerint az se új, de még egész jó állapotban van, és úgy kell rá vigyázni, mint a szemem fényére. Én második kerista vagyok, Mari elsős, és Zsóka még csak második polgáriba jár. Hát képzeljétek el! Fuxi, az algebratanárnőm azt mondja, hogy: „Kislányok, húzzák alá a szabályt” - de én csak úgy csinállok, mintha aláhúznám, mert nem firkálhatok a könyvbe, és nem jelölhetem meg benne a példákat, és nem karikázhatok be semmit, mert mindig arra kell gondolnom, hogy jövőre Marinak kell ebből a könyvből tanulnia, és négy év múlva Zsókának. De számtankönyvem legalább van, és olvasókönyvem is és történelemkönyvem is. De földrajzi atlaszom nincs, és énekkönyvem sincs, mert ezekből hármunknak csak egy van, és ez nemcsak azért baj, mert délután egyszerre kellene, mert véletlenül ugyanakkor akarja Mari is megtanulni a földrajz-leckéjét, amikor én, mert ezt még be tudjuk osztani valahogy. Az a baj, hogy gyakran délelőtt, az iskolában is egyszerre kell.

Én egyszer, egyetlenegyszer megmondtam apunak, hogy így nem lehet tanulni. A többi gyerekeknek svéd nadrágja van a tornaórán, és nekünk kopott fekete klottnadrágunk van, amit anyu varrt, és a többiek röhögnek rajtunk. És a földrajzi atlaszból is egyszer baj lesz, mert tízpercben szigorúan körbe kell sétálni, és nem szabad egyik folyosóról a másikra átmenni, de nekünk muszáj átszaladgálni, nemcsak a másik emeletre, de még Zsókához, a polgáriba is, és Bíró Anna, a vigyázó már kétszer felírt, amikor átvittem Zsókához a térképet meg a fejes vonalzót, de muszáj volt átvinni, mert ha mértanórára vagy rajzórára nincs nála a vonalzó, akkor beírják az osztálykönyvbe. A földrajzi atlaszról nem is beszélek, az úgyis megkeseríti az életünket.

Másnap anyu mesélte, hogy apu egész éjjel nem aludt, forgolódott, azután felkelt, és járkált a szobában, és azt mondta, mit csináljunk, mit csináljunk, nem lehet bírni ezt az életet... Akkor elhatároztam, hogy soha, soha többé nem fogok panaszkodni. De higgyétek el, borzasztó nehéz. Mind a hármunknak megvan mind a hármunk órarendje, és olyan pontosan kell csinálnunk mindent, mintha vasúti menetrend volna. Hétfőn reggel Zsóka első órája mértan, akkor nála van a körzőkészlet, és azt kilenckor átviszi Marinak. Marival az udvar közepén találkozok, mert Mari akkor már szalad énhozzám, és hozza a földrajzi atlaszt, én azalatt a tornaöltöző ablakán kiadom neki a német szótárt, mert nekünk az első óránk német, második torna, és a harmadik lesz a földrajz. És mindig izgalomban élünk, hogy csöngetéskor nem engedik ki idejében az osztályt, vagy valami rendkívüli dolog lesz, filmvetítés vagy tanfelügyelő vagy dolgozatírás vagy órarendváltás.

Addig féltem tőle, amíg most aztán beütött. Négy napig nem voltam iskolában az alsónadrág-eset miatt. Megfáztam, lázam volt, és köhögök. A szidás elmaradt, mert mindenki megijedt egy kicsit. Mari is, Zsóka is, de azt hiszem, még anyu is. Nem így gondolták. Nem hitték,

hogy olyan hülye vagyok, hogy elmenjek harisnya nélkül az iskolába. Most négy nap után újra itt vagyok, kérdezem Rubin Évit, a szomszédomat, hogy mi újság. Azt mondja: „Marha szerencséd van, képzeld, tegnap váratlanul algebradolgozat volt, olyan nehéz példákat adott Fuxi, hogy belezöldültünk. És még egy újság van, tanrendváltás. Boda órát cserélt Ramonával, kilencről tízig lesz földrajz, és egytől kettőig kémia.”

Rubin ezt úgy mondja, mint a világ legközömbösebb dolgát, neki mindegy, ő egyetlen gyerek, a papája előadó a városházán, neki van kémiakönyve is és földrajzi atlasza is, de nekem? A térkép Zsókanál van, mert náluk is földrajz lesz kilencről tízig, nem is tudnám elkérni tőle, és ha kérném is, hogyan adhatná oda? Ha neki nincs térképe, őt írják be az osztálykönyvbe, ha nekem nincs, hát engem. Az első óra magyar, úgy fáj a gyomrom az izgalomtól, hogy nem is tudok figyelni. Honnan szerezzek egy földrajzi atlaszt? És honnan szerezzek a jövő héten és az az után következőn és a még az után következőn, mert ezentúl ez mindig így lesz, mindig ütközni fog az óra... nem tudom, nem tudom. Figyelni kellene, mert Málcsi már kétszer is ide nézett, Kölcseyt magyarázza, és még képes és felszólít. A verset tudom, Vanitatum vanitas... honnan szerezzek térképet? Legokosabb volna óra előtt jelentkezni Bodánál, és azt mondani: „Tanárnő, kérem, nekem nincs földrajzi atlaszom. Nem is volt, egy van csak, közösen a testvéreimmel, tessék megengedni, hogy óra alatt a Rubin térképét nézzem.” Nem. Nem. Ezt nem bírom megtenni. A polgáriban még lehetett volna... ott a többi gyerek is olyan volt, mint mi. A Szerencsés Margitnak a papája császár volt a Tisza Kálmán téren, és kilencen voltak testvérek, és tolltartója se volt. És a Fadgyas ikreknek is csak egy számtankönyvük volt, és közösen egy olvasókönyvük... De ide a kereskedelmibe gazdag lányok járnak, a Kiss Ibi papája főkönyvelő a Hangya Szövetkezetben, a Szalóky apukája vezetőségi tag a Baross Szövetségben. Itt nem lehet azt mondani, hogy nincs pénzünk vonalzóra vagy hajókirándulásra vagy akármire, mert akkor Málcsi, az osztályfőnöknőnk összehúzza a szemöldökét, és fagyosan azt mondja: „A kereskedelmi nem kötelező. Elmehet, fiam, cselédnek.”

Boda persze nem mondaná. Boda Mária tanárnő sohasem durva a lányokhoz. Nem tudom, mit mondana Boda. Talán nem is értené, csak rám bámulna, nem tudná felfogni, hogy valakinek ne legyen földrajzi atlasza. Bodát a legtöbb lány nem szereti, azt mondják, hideg és gúnyos. Én nagyon szeretem, rettenetesen szeretem, mert okos és igazságos. Amikor magyaráz, tátva marad a szánk, mert mindent tud, és olyanokat is mond, amiről a többi tanárnő hallgat. Például a háborúról. Boda gúnyosan beszél a náciokról és az élettéről, és nem szereti a németeket. És nem fél. A bátyja vezérkari ezredes. Ezt Koós mesélte, akinek szintén vezérkari tiszt az apukája. De Koós ezt úgy mesélte, hogy „nem fog sokáig ugrálni a Boda, egyszer majd kitöri a nyakát”. Koós egyébként hármast kapott történelemből, de nem azért, mert a németeket szereti, hanem azért, mert nem tudta, mikor uralkodott Vak Béla.

Málcsi feladja a leckét. A Parainesisből kell megtanulni húsz sort. Feláll. Kimegy az osztályból. Bíró, a vigyázó letörli a táblát, csak a dátum marad fenn a sarokban: *1940. december 2.* És középre odaírja: *I. félév, 17. földrajzóra.* És nekem nincs atlaszom.

A kilencórás szünet nagyon rövid, és ebből a rövid szünetből is három perc már elmúlt, csak állok maflán a folyosón, és nem tudom, mihez kezdjek. A földrajzi atlasz bekötőpapírja a táskámban van, mert persze ha csak egy térképünk van is, de három külön borítója van. Az egyikre az van ráírva, hogy Horváth Katalin II/A oszt. tan. - ez az enyém, a Zsókaén az van, hogy Horváth Zsófia polg. isk. II. o. t., és a Marién az van, hogy Horváth Mária I/B oszt. tan., és amikor átadjuk egymásnak a térképet, gyorsan ráhúzzuk a saját fedőpapírunkat. Mi lenne, ha a borítékot üresen tenném az asztalra, a könyvem alá? Lehet, hogy egész órán nem is kell kinyitni... és ha ki kell nyitni, akkor majd bámulok, ártatlan pofával: „Tanárnő, kérem, nem tudom elképzelni, hová tűnt a belseje...” „Horváth - fogja kérdezni Boda -, ezt most veszi észre? Óra elején nem látta?” És én állok, mint a főtt rák, és dadogok, és mi lesz a jövő héten...

Egy országot egy térképért! Egy országot egy...

Hogy én milyen marha vagyok!

Hogy ez nem jutott eddig eszembe!

Dórinak is ma földrajzórája volt, nyolctól kilencig! Remélem, nem hívták ki, mert biztosan nem tudja Afrika vízrajzát.

Dóri, teljes nevén Székács Dorottya Klára a tanítványom.

Egy ló. Egy ökör. A világ legbutább kereskedelmistája.

De muszáj neki tanulnia, mert a papája vezérigazgató a Hitelbankban, és Dórinak ötezer részvénye lesz, ha nagykorú lesz.

Ti még nem láttatok olyan ostoba lányt, mint ez a Dóri.

A Benczúr utcában laknak, tízszobás villában. A Dórinak akkora szobája van, mint a mi egész lakásunk. Külön fürdőszobája van rózsaszínű csempével. Tavaly nem polgáriba járt, hanem gimnáziumba. Latinból és mértanból megbukott, de azért mindig henceg a gimnáziummal. Hogy ott jobb lányok voltak. És művészettörténetet is tanultak.

A kereskedelmiből nem bukhat meg, mert akkor végem. Év elején Málcsi behívatott a tanáriba. Ott volt Székács mama, Dóri anyukája, egy nagyon szép, nagyon elegáns és nagyon utálatos nő. Málcsi bemutatott, és közölte, hogy engem ajánl házitanítónak. Mindennap tanulnom kell Dórikával, és minden óráért kapok ötven fillért. Ha Dóri átmegy a vizsgán, akkor júniusban kapok külön harminc pengőt.

Dóri át fog menni a vizsgán. Ha beleőrülök, akkor is. Kell a harminc pengő. Harminc pengőért huszonöt kiló kockacukrot lehet kapni. Vagy harminc kiló szalonnát. Vagy egy zsák lisztet. Kell a harminc pengő. Agyonverem, ha nem tanul.

Pedig nem tanul. Magyarázok, oda se figyel. Kérdezek valamit, nem tudja. Azt mondom: „London a Temze partján épült.” Azt mondja: „Miért?” Mondom: „A gyapotcserjék sok napfényt kívánnak.” Azt mondja: „Miért?” Mondom: „Á-szor á az á négyzet.” Azt kérdi erre: „Miért?”

Egyszer igazán meg fogom pofozni. Úgyis mindig négyszemközt vagyunk. Ütni fogom. Nem tanulsz? Zsupsz! Mennyi á plusz bé a négyzeten? Nem tudod? Zsupsz!

Most persze ez mind nem fontos. Az atlasz fontos. Mindjárt lecsöngetik a tízpercet.

Nyargalok a lépcsőházban. Ez is tilos. Nem tehetek róla. Minden tilos, de mindent muszáj megtenni.

- Lányok, hol a Székács? Szervusz. Add ide gyorsan az atlaszodat!

- Miért?

- Mert London a Temze partján épült. Mert nyáron meleg van. Ne kérdezz semmit, add ide, de azonnal!

- Nem szabad tízpercben bemenni az osztályba.

- Ki az ügyeletes tanár?

- Ramona.

Semmi baj! Ramona engem nagyon szeret.

- Tanárnő, kérem, tessék megengedni, hogy a Székáccsal, a tanítványommal egy percre bemehessek az osztályterembe...

- Tessék, Katikám.

No ugye? Most legalább megnőtt a tekintélyem is Dóri előtt. Gyerünk az atlaszsal.

- Délután visszakapod. Kösz. Feleltél?

- Igen.

- És?

- Mindent tudtam. Csak a Zambezit nem.

Agyonverem, ha megbukik.

Utolsó pillanatban érek vissza az osztályba. A szívem úgy kalimpál...

- Te Rubin, nézd, nincs nekem szívbajom?

- Nekem lesz mindjárt szívbajom, ha kihív a Boda. Nem tudok egy szót se.

Meg vagyok mentve, meg vagyok mentve. Beledugom az atlaszt a borítóba. Milyen rongyos ez a térkép. Pedig év elején új volt. Hányszor mondtam, hogy ne gyűrögesse mindig a könyvek szélét. Térkép, könyv, rajzfüzet... ha találnék az utcán egy százpengőst, vennék egy atlaszt...

Nagyon szeretem a földrajzot. Ha nem Boda tanítaná, akkor is szeretném. De így még százszor jobban szeretem. Amikor a könyv mellett ülök, mindig elképzelem, hogy utazom. Vonatok rohannak az Alpok között, el-eltűnnek a sziklák között az alagutakban, azután megint kibújnak. Hó ragyog a hegyek tetején, porzó, csillogó hó, akár a gyémánt. Sűrű fenyvesek, sötétzöld ágak, rajtuk is csillog a hó, és jégcsapok lógnak, és amikor a szél végigfut az erdőn, csengenek, mint a karácsonyi harangok. És a zöld hegyoldalakon tarka tehenek legelnek, akárcsak a csokoládéreklámokon. De még jobban szeretek a tengerekről és a trópusokról tanulni. Nagy vitorlás hajókról álmodom, kék vizekről és arról, hogy a szél bódító fűszerek szagát hozza. Vanília és datolyapálma... És képzeletemben sűrű őserdőkben járok, óvatosan, lassan haladok a párás melegben, késsel vágok utat a liánok derékvastagságú indái között. Tam-tamdobok hangzanak a távolban, füst száll az ég felé. A tisztáson vad törzsek kunyhói. A tűz körül harci tánc...

A tábla előtt két felelő gyötrődik. Bulgáriáról nem tudnak semmit szegények.

- Kikötők... kikötők... a Fekete-tengernél - makogják.

- Kati, mondjon már nekik két bolgár kikötőt - int nekem Boda.

- Várna, Burgasz.

- Jól van, köszönöm. Persze. Várna és Burgasz. Úgy bámulnak rám, mintha sose hallották volna. Legalább azt mondja meg, Farkas, hogy mi volt Bulgária régi fővárosa.

- Szófia.

- Nem, kérem. Szófia most a főváros. Ezelőtt?

Csönd.

- Kati, segítsen már rajtuk.

- Trnovo.

- Hát kérem, ebben az osztályban csak a Horváth Kati tanul. Eredjenek a helyükre.

Boda dühös. Én is dühös volnék. Kimagyarazza a lelkét a falaknak. Jaj, nem szeretnék tanár lenni! Nekem csak egy tanítványom van, a Dóri. Persze az más. Boda akkor is megkapja a fizetését, ha a fél osztály megbukik.

- Elég volt mára a felelésből. Ismételjék át a jövő órára Bulgáriát, kérdezni fogom. És most folytatjuk a Balkán félszigetet. Mai óránk anyaga: Görögország. Ez ugyebár nem ismeretlen számunkra.

Az osztályon ijedt morgás fut végig. Boda nemcsak földrajzot tanít, ő tanítja a történelmet is. „A nem ismeretlen számunkra” azt jelenti, hogy magyarázat közben kérdezni is fog, mit tanultunk tavaly történelemből. Merre volt az a szamoszi ütközet? Mikor voltak az első olimpiai játékok? Bodának ugyanis az a véleménye, hogy amit az ember megtanult, arra emlékezni kell, jövő héten is, jövő hónapban is, esetleg tíz év múlva is.

- Nyissuk ki az atlaszt a Balkán félszigetnél.

Ó, milyen okos voltam, hogy eszembe jutott Dóri! A földrajzkönyvet és a rajzfüzetet a padomba csúsztatom, csak a térkép van az asztal lapján, már nyitom is.

Nahát, ez a Dóri! A tizedik oldalon, Európa vízrajzi térképén egy óriási szürke elefánt terpeszkedik. Vízfestékekkel kente rá a drágalátos. Szürke pacni, két hatalmas fülel, agyarral és ormánnyal. Az ormány körülöleli Angliát, és tintát fröcsköl Írországra. A négy ormótlan pata közül kettő Franciaországon tapos, a hátsó kettő a Kaspi-tengerben ázik. Gyorsan továbblapozok. Ha Boda meglátja ezt a mocskot! A tizenkettedik oldalon Skandinávia körül kis hajók lebegnek. A huszadik oldalon az Ibériai-félszigeten egy szombrerós fiatalember vajas kenyeret eszik. Huszonegyedik és huszonkettedik lap egyáltalán nincs az atlaszban. Az Appennini-félsziget hiányzik, és a Balkán.

- Most végigutazunk a Balkán félszigeten, Belgrádtól Athénig, Kornai Livia - hallom Boda hangját, azután Kornai Lili kicsit ijedt, éneklő felelését:

- Belgrádból dél felé halad a vonat, Nis, Skopje, Levadia...

Lapozok, mint az örült, Boda észre fogja venni. Itt kéne lennie a Balkánnak, hiányzik két oldal, a huszonharmadik lapon már Ázsia van, ez nem igaz, ez már a végzet, a sors nem akarja, hogy én elvégezzem a kereskedelmet. Boda most erre néz, furcsán, megrökönyödve, nem érti, hogy mit lapozgatok, elvégre talán mégsem olyan nagy feladat megtalálni az atlaszomban a Balkán félszigetet... Még egyet fordítok a lapokon, India. Nagyszerű! Ha az ember messziről nézi, az alakja hasonlít is a Balkán félszigetre, Boda a tanterem másik végében van, és engem úgysem szokott felhívni térképolvasásra. Ez dedósoknak meg bukásra állóknak való feladat...

- Horváth Katalin...

Nem hiszek a fülemnek.

- Nézzen a térképre, és mondja el nekünk, hogy ha egy spártai ifjú el akart jutni a delphi jósdába, merre ment.

Ó, bár ment volna repülőgépen! - sóhajtottam, és behunyom a szememet. Jobb, ha nem látok, mert úgyis csak megzavarna, Bombay és Calcutta és Delhi...

- Észak felé indult, eljutott Argoszig...

Tavaly tanultuk, tavaly igenis tanultuk. Összeszedem minden akaratomat, és egyszerre csak magam előtt látom a képeket és a rajzokat, Mükénét és Korinthoszt. Igen, akkor még nem volt átvágva a Korinthoszi-csatorna, a Peloponnészosz még igazi félsziget volt, és a vándor eljutott Thébába, de ha nem akart végig szárazföldön menni és különösképpen nem gyalogszerrel, az út egy részét, Athénig, megtehetette hajón is, és folytathatta az útját északnak, Levadia felé, és ott a hegyekben, a Helikon és a Parnasszus völgyében jutott el Delphibe...

Már régen más felel, de én még mindig behunyt szemmel ülök, és ráz a hideg.

Nem tudom, jót mondtam-e, rosszat mondtam-e, Boda félbeszakított:

- Köszönöm, majd Újváry folytatja. - Azt hiszem, nem Mükénét kellett volna mondani, Mükénét akkor már régen lerombolták, ha én most tudnám, mikor uralkodott Agamemnón... Semmit se tudok, csak a fejem fáj. Szeretném tudni, hova tette Dóri a Balkán félszigetet.

Csengetnek.

- Feladat: vegyék át újra Bulgáriát, tanulják meg Görögországot, és ismételjék át hozzá, amit tavaly tanultunk. Horváth jöjjön be velem a szertárba.

Én?

Boda feláll. Az osztály is áll, vigyázzban.

- Kimehetnek a folyosóra.

Boda fogja az osztálykönyvet, sietős léptekkel indul kifelé. Az ajtóban még egyszer visszanéz.

- Jön, Kati?

- Igenis.

Nem tudom, mit akarhat. Úgy látszik, mégse volt rendben a spártai ifjú utazása. Argoszt mondtam? Vagy Tripoliszt?

A földrajzi szertárban négyen is vannak. A hetesek most viszik ki a nagy térképeket meg a földgömböt a következő órákra.

Boda az íróasztalhoz megy, kinyitja a fiókot, és kihúz egy vadonatúj Kogutowitz-Hézsér-Gergely-atlaszt.

- Év végéig - mondja, és felém nyújtja.

- Kérem... én... én... - dadogok, és érzem, hogy lángvörös leszek.

- Milyen órája lesz? - kérdi Boda.

- Algebra.

- Hát akkor rohanjon, az istenért, mert mindjárt vége lesz a tízpercnek!

Szeretném megköszönni, szeretnék valamit mondani, de Boda kiment a szertárból.

3. FEJEZET

Hazudtam egy Lacit

Tornaóra után mindig rosszkedvem van.

Szeretek tornázni, futkosni, ugrálni, szeretek úszni, pingpongozni, sétálni, de ezt a majom-parádét nem szeretem. Anni néni, a tornatanárnőnket különösen nem szeretem, mert igazságtalan és kivételez. Csak a hosszú lábú lányokat szereti, akik úgy lépnek át az ugrómerécen, mint én a küszöbön. És a kosárlabdánál úgy dobják a labdát a hálóba, hogy föl se kell nézniük. A többiekkel nem törődik, mi nem számítunk, nem is élünk, nem is létezőnk, oda se néz, hogyan csináljuk a gyakorlatot, csak csattogtat, „egyet-kettőt, egyet-kettőt”, és közben a versenyzőket, a Borostyán Gizit meg a Szöllősy Esztit figyeli. És mindig díszfelvonulásra készülünk meg tornaünnepélyre meg versenyre. A torna - állítólag - azért van, hogy egészségesek és frissek legyünk, és rugalmasak és jókedvűek. De itt úgy kell masírozunk, mint a katonáknak. A katonásdit különben is utálok, a háborút is utálok, és különösen a klott-nadrágomat utálok, ami úgy lóg rajtam, és a lányok röhögnek.

- Te mit morogsz? - kérdi Rubin Évi, akivel közös öltözőszekrényünk van.

- Semmit.

- Nézd, mit kapott az Antal Magdi a fiújától.

- Nem érdekel - mondom, de azért odanézek. Antal, egy nagyon csinos barna lány, az öltöző közepén a pad tetején áll, a többiek meg kézzől kézre adnak valamit.

Kovács Ági is rám néz, odakibál:

- Na gyere, Kati, nézd meg!

Töltőtoll. Gyönyörű szép töltőtoll. Nem olyan sima, fekete diáktoll, mint amelyet elsős koromban vettem négy pengő nyolcvanért a Turcsányinál. Világoskék, és bele van vésve, hogy „Magdinak, Károly”.

- Azt akarta, hogy tartsuk meg az eljegyzést... de a mamám nem engedi, csak ha betöltöttem a tizenhatodik évemet. És érettségi után megesküszünk.

- Ha nekem ilyen vőlegényem volna, fütyülnék az érettségire! - mondja Vágó Henriette, és nem akarja kezéből letenni a tollat. Ezen mindenki nevet, mert Vágó a legrosszabb tanuló, és Antal a legjobb. Illetve olyan tanuló, mint én, polgárba is együtt jártunk, a Tisza Kálmán téribe, és ott is mindig tiszta kitűnők voltunk, egyformán mind a ketten. Tornából Magda egy hajszállal ügyesebb nálam, gyorsírásból egy icipicivel én vagyok jobb... De neki gyönyörű barna haja van, az enyém fakó, szőke kóc. És neki égő, éjbarna szeme van, az enyém seszínű. Ha kék blúzt veszek fel, akkor kék, különben szürke, vagy nem is tudom, milyen.

- Szép - mondom őszintén a tollra, és továbbadom.

- Szeretnél te is ilyet - mondja Rubin Évi.

- Van tollam.

- Nem tollat. Fiút.

A lányok vihognak, én meg érzem, hogy mindjárt sírni kezdek.

Nekem még soha nem udvarolt fiú. Soha, de soha.

A házban laknak egypáran, köszönnek a gangon, vagy nem is köszönnek. Még soha egyiknek se jutott eszébe, hogy elkísérjen, ha együtt mentünk le a lépcsőn. Húsvétkor is csak becsöngetnek, meglocsolnak, megisszák a likőrt, befalják a süteményt, és odábbállnak. A többi lánynak bátyja van meg unokafivére. Nálunk ez is olyan bután sikerült: három lány. Pedig a fivérnek barátai szoktak lenni. Lehetne tánciskolába járni, meg vendégeket is lehetne hívni, születésnapra meg szilveszterre. De az pénzbe kerül... és... nem tudom.

Talán nem tetszem a fiúknak, mert az iskolában a Mikulás-esten se kért fel táncra senki. Igaz, hogy matrózbólúban voltam... nem tudom.

Májusban tizenhat éves leszek. Jövőre tizenhét. Azután tizennyolc. Istenem, maholnap vénlány...

- No - mondja Rubin Éva -, még képes és bőg.

- Ki?

- Te.

- Miért?

- Hogy elhervadsz, mint a kóró.

Vállat vontam.

- Ha az ember nem sokat beszél, attól még lehet, hogy volna miről.

- Nocsak... figyelitek, lányok, milyen titokzatos lett a Horváth?

- Nem mondtam semmit.

- Van fiúd?

- Az én dolgom!

- Kati! Ne legyél undok. Tudod, hogy mindenki elmondja...

- Tudom. Rátok vall. Néha úgy érzem, többet is meséltek, mint amennyi volt.

Antal gyönyörű töltőtolla egyszerre nem érdekelte az osztályt.

Visszaültem a tornapadra, és fűztem a cipőmet. Még ez is. A magas szárú cipő. Ez az átok. Ez a lepra. És a fűző végéről lejött a vas. Nyálazni kell, és akkor se lehet rendesen fűzni. Ha volna ezer pengőm, akkor félcipőt vennék Zsókéának és Marinak és magamnak is, hogy legalább tornanapokon ne kelljen kínlódnia. És száz pár tartalék cipőfűzőt. Ha csak egy kicsit mozogni rajta a vas, már kidobnám.

- Igazán, mondd, van fiúd?

- Nincs neki, csak a szája jár.

- Te, milyen?

- Vannak dolgok, amikről az ember nem beszél - mondtam végül. - Lehet, hogy az ilyen szerelemből nem lesz a végén semmi. Még csak tizenöt múltam, és hol van még az érettségi és az egyetem, és különben is, még ő se kész ember...

- Ó, hát szóval van... tudtam, hogy van - kiabált Kovács Ági -, ezért rohan el mindig a Kati óra után!

Ezért. Hülyék. Azért, mert háromra a Székácsnál kell lennem, a Dórikát szépre, jóra oktatni.

- Kati, mesélj!

- Nem lehet, mindjárt jön a Varga néni, és kidob minket az öltözőből.
 - Kati, ne legyél undok. Sókai is behozta az egész doboz likőrös drazsét, amit a Pétertől a születésnapjára kapott.
 - Jó, majd ha kapok likőrös drazsét, én is behozom nektek.
 - Hol szoktatok találkozni?
 - Majd elmesélem nektek, hogy meglessetek, mint a Karsait, és utánam gyertek...
 - Á, dehogy...
 - Kati, legalább a keresztnévét áruld el!
 - Hagyjatok békén...
 - Kati, csak a keresztnévét!
 - Laci.
- Egy pillanatig csend.
- Laci, egész szép név.
 - Szép? Minden lovat Lacinak hívnak.
 - Rengeteg híres ember volt, akit Lászlónak hívtak. Szent László király... Dobzse László, Hunyadi László.
- Nem szólok bele az épületes vitába.
- És hogy szólítod? Lacika? Lacikám?
 - Milyen színű haja van?
 - Fekete. Biztos fekete. Szőkéhez az illik.
 - Bajuszos?
 - Mi az, Kati, megnémultál?
 - Nem. Csak butákat kérdeztek.
 - Hát mondjál te okosabbat. Hol ismerkedtetek meg?
- Tényleg. Hol ismerkedtünk meg?
- Nahát, Kati! Rendesebbnek ismertünk. Ennyit nem mesélsz el.
 - Félti a fiúját, hogy elragadjuk. Tartsd meg a titkaiddal együtt!
 - Nincs is. Most találta ki. Laci. Ennyit mindenki ki tud találni.
 - Ha mindenáron tudni akarjátok, a múzeumban ismerkedtem meg vele.
- Puff! Ez új. Ilyen még senkinek se volt. Nagynéni bemutatta. Házi mulatság a barátnőknél. Leszólítás az iskola előtt. De múzeum?
- Mi volt ő a múzeumban? Kitömött pávián?
 - Látjátok. Az ember őszinte, és akkor...
 - Igaza van Katinak. Fogd be a szádat, Sebő! Szóval melyik múzeumban?
 - A Néprajziban. Amikor anyagot gyűjtöttem az önképzőköri dolgozathoz.

Ez nagy ötlet volt. Hihető. Tavaly év végén megnyertem az önképzőköri pályázat első díját. A bíráló külön kiemelte, hogy meglátszik, hogy a dolgozat írója nemcsak könyveket tanulmányozott, hanem kitűnően ismeri a budapesti Néprajzi Múzeum afrikai gyűjteményét is.

- Ó, a kis álszent - kiabálja Szalóky -, fiú miatt járt a múzeumba! Mi meg ájultunk, hogy feláldozza a vasárnapjait a tudományért...

- Leszólított?

- A diákjaival volt... magyarázott nekik... az egyik tudományos munkatárs mutatta be... mert ugyanabból a témából készült disszertációra, amiből én.

Teljes győzelem. Ilyen szavakat, hogy „disszertáció” meg „tudományos munkatárs” senki nem használt a második á-ban.

- Szép?

- Magas?

- Elegáns?

- Kész tanár?

- Gyakran találkoztok?

- Csókolóztok?

- A szüleid tudják?

Antal még mindig a pad tetején áll, kezében a töltőtollal. Nem kéne a számat jártni, csak baj lesz ebből a hazudozásból. De már nem lehet abbahagyni, a lányok ugrálnak, ordítanak, és egy kicsit már magam is hinni kezdem a Lacit, aki még nem kész tanár, csak harmadéves tanárjelölt.

- Öt fiútestvére van, bizony, lányok, jó lesz velem jóban lenni, öt sógorom lesz, huszonöt éves a legidősebb, tizenhét a legfiatalabb, az a debreceni református kollégiumban tanul. Laci magas, másfél fejjel magasabb nálam, azt mondta, álljak ki az esőre, hogy én is megnőjek, de az se baj, ha kicsi maradok, neki így is tetszem. A mamájának is bemutatott már, a mamája itt volt fenn Pesten, mert különben szabolcsiak, és Laci egy nagynénijénél lakik, az gimnáziumi tanárnő, a Mária Teréziában tanít, de ennél többet ne kérdezzetek, mert úgyse lehet, már így is túl sok volt, isten bizony, nem is értem, hogy járhatott így a szám.

- Kati, egy fényképet!

- Nincs.

- De igazán, egy pillanatra!

- Örültek vagytok, csak nem képzelitek, hogy magamnál merem tartani...

- Mit kapsz tőle karácsonyra?

- Honnan tudjam előre?

- Nem kérdezte meg, hogy mit szeretnél?

- Nem szokta megkérdezni!!!

- Ó, ezek szerint már máskor is kaptál tőle valamit...

- Hagyjatok békén.

- Mit szokott venni?

- Sült gesztenyét - válaszolom és felállok. Befejeztem a cipőfűzést. - Szervusztok! Sietek.

És kirohanok a tornaöltözőből. Háromra Dórinál kell lennem. Megőrülök azzal a nővel. A Zambezit nem tudni!

4. FEJEZET

Összes titkom papírzacskóban

A huszonhetes villamos elcsörömpöl mellettem. Nagyon szeretnék villamoson menni, mert az eső is szivárog, és fáradt is vagyok, és sietek is. De hát persze nem lehet. Ötven fillért kapok egy óráért, éppen elvillamosoznám. Tavaly meg tavalyelőtt is ötven fillér volt az óradíj, ha diák diákot tanított, nem szólhatok egy szót se. De az árak azóta emelkedtek, még a villamos-jegyé is, de Székácséknak eszükbe se jut, hogy húsz fillérrel az óradíjat is emelhetnék. Szólni nem lehet, mert a tanáriban Málcival beszéltek meg az óradíjat, és Dórral se beszélhetem meg, ez nem rá tartozik. Óra végén Dóra mindig az asztal sarkára mutat, ott egy kis tálcán ott van egy ötvenfilléres, én felveszem, azt mondom, „köszönöm” - és elteszem, és olyankor úgy érzem, hogy sokkal szívesebben tanítanám ingyen ezt a lovat, de ez borzasztó, felvenni az ötvenfillérest és megköszönni, mintha alamizsnát kaptam volna. Dórinak eszébe se jut azt mondani óra végén, hogy „köszönöm, hogy a lelkedet kibeszélted, és ötvenszer magyaráztad meg a fénytant”.

Gyalogolok a Rottenbiller utcán. Sivár, undok vidék ez. Nem lehet másképp kibírni, csak ha az ember mindenféle történetet talál ki. Például azt találom ki, hogy felnőt看 vagyok már, rengeteg pénzem van (sajnos, az álmok nagy részéhez elengedhetetlen a pénz!), és a pénzből alapítottam egy iskolát. Hatalmas iskola ez, ott van, túl a Városligeten, rengeteg épülettel, parkkal, kertésszel, műhelyekkel, tóval és a tavon csónakokkal, és százezer gyerek tanulhat benne ingyen, azt, amit akar. Boda az intézet igazgatója, és én vagyok az igazgatóhelyettes, és most éppen értekezletre sietek, a jövő évi tantervet fogjuk megbeszélni...

Ezen gyakran szoktam ábrándozni. Még a tantermeket is elképzelem. Csupa napfény és virág. És földrajzórán autóbuszokba ülünk, és oda utazunk, amiről éppen tanulunk. Igen, elfelejtettem mondani, hogy én földrajz szakos tanár vagyok. De még gyakrabban ábrándozom arról, hogy orvos vagyok, persze gyerekorvos, esetleg iskolaorvos. Ez azért jó, mert ezt összeköthetem a másikkal: nem igazgatóhelyettes vagyok az iskolában, hanem iskolaorvos, de nincs semmi dolgom, mert minden gyerek annyi tejet és vitamint kap, és annyit sétál a jó levegőn, hogy egy se beteg.

Érdekes, most nincs kedvem se az iskolámról ábrándozni, se a tudományomról, arról se, hogy díszdoktorrá avatnak a világ összes egyetemén, és Nobel-díjat kapok, és mindenki hasra esik a csodálkozástól, hogy nahát, még húszéves sincs, és már ilyen nagy tudós, mert persze az egész orvosegyetemem másfél év alatt fogom elvégezni, kitüntetéssel...

Szitál az eső, fázom. A lányok holnap megint elkezdik majd, hogy: „Mi volt a Lacival? Találkoztatok? Hol voltatok? Muti a fényképét!” Jó volna, ha igazán volna egy Lacim, szembejönne most velem ott, ahol az a hosszú fiú jön, és megemelné a kalapját, és jönne mellettem, egészen a Benczúr utcáig, esetleg várna rám ötig, amíg a Dórika fejébe verem a holnapi könyvvitelleckét. Már viszketek a dühtől, ha arra gondolok, hogy álmosan rám néz, és amikor azt mondom neki, hogy Madagaszkár fővárosa Tananarivo, azt kérdi rá, hogy miért...

Na hát hagyjuk ezt az egészet, legalább saját magamnak mondjak igazat. Nem Dóritól van rossz kedvem, és nem az esőtől, és nem a Rottenbiller utcától, hanem a térképtől, a Kogutowitz-Hézszer-Gergely-atlasztól, amit ma Bodától kaptam, és amivel nem tudok mit kezdeni.

Ha tisztességes és becsületes volnék, akkor délben azzal kezdtem volna otthon, hogy „nézzétek, kölcsönkaptam év végéig”, és kivettem volna az asztalra, és megmutattam volna, és örült volna neki mindenki, és beosztottuk volna, hogy ezentúl Zsóka vigye magával mindig a régi térképünket, mert ő úgyis a polgáriban van, és nehéz hozzá átmenni, és Mari meg én használjuk év végéig ezt, amit Boda adott.

De nem vettem elő a térképet, és nem szóltam. Mert arra gondoltam, hogy esetleg Mari bemaszatolja, és akkor hogyan adom vissza év végén. De ez nem igaz, mert Mari sokkal rendesebb, mint én, százszor jobban vigyáz a holmijára... És arra is gondoltam, hogy Boda ezt nekem adta oda, és ha esetleg bemegy egyszer Mariékhoz, és óra alatt megismeri nála... Akkor se szólna semmit, mert tudná, hogy testvérek vagyunk... Miért nem mutattam meg a térképet? Miért csinálom mindig olyan dolgokat, amit magam is megbánok, és titkaim vannak és butaságok... Mint például a cipőtalp... az is mindig bántani fog, és azon se tudok már változtatni.

Múlt héten bejött az iskolanővér, éppen algebraórán, és valamit súgott Fuxinak, és akkor Fuxi azt mondta:

- Lányok, kérem, a főméltóságú asszony kegyes adományából minden osztályban egy pár cipőtalpat adunk az arra érdemes, rászoruló növendéknek, tessék jelentkezni, kinek van szüksége egy pár bőrtalpra. - És erre csönd lett az osztályban, én arra gondoltam, hogy éppen tegnap nézte anyu a cipőnket, és azt mondta, borzasztó, hogy megint talpaltatni kellene, milyen drága a cipőtalp. És a jobb lábamon a harisnya mindig átnedvesedik, beszívároga a víz, még gondoltam is, hogy egy ócska rajzlapból levágok egy darabot, beleteszem betétnek. Most itt van a cipőtalp, ha jelentkeznék, biztosan megkapnám, Fuxi a szeme sarkából egy kicsit ide is néz, mintha biztatna. És Szalóky is idenéz, még Sebő is, akinek francia kisasszonya van, és autójuk van... Hogy én ezek előtt felálljak? És kérem? És megköszönjem?

- Jelentkezzenek, lányok - mondja Fuxi.

Csönd van.

Apu nem szólna egy szót se, nézné a cipőtalpat, és sóhajtana. De anyu örülne, azt mondaná, isten áldja meg a főméltóságú asszonyt. De lehet, hogy ő se mondana semmit, csak sírna, mert három gyereknek kell cipőtalp, de persze egy is sokkal jobb, mint a semmi.

- Én még ilyet nem láttam - mondja az iskolanővér. - Megnémultak? Hát ki kéri a cipőtalpalást?

Bakosnak is biztosan kellene, Antalnak is. Antal meg is kapná, ha kérné, mert jó tanuló. Most hármat számolok magamban, és fel fogok állni. Egy...

- Majd én eldöntöm, hogy ki kapja - mondja az iskolanővér. - Mindenki tegye fel a jobb lábát a padra úgy, hogy lássam a cipőtalpat.

A jobb harisnyám most is nedves. Megkapom a cipőtalpat. Nem kellett jelentkezni, mégis... De az iskolanővér hangosan azt mondja majd: „Horváth, a maga cipője a legrosszabb, óra után jöjjön le az orvosiba...” Szalóky vadonatúj borjúbőr cipő... Karsayé dupla talpú. Fuxi dolgozatokat javít, és nem néz fel. Az iskolanővér jár a padok között. Most hirtelen meggondolom magam, és a bal lábamat teszem fel a padra. Fél szemmel nézem is: egész jó talp van rajta.

- Pataki fiam - mondja az iskolanővér. - Vegye át a cipőtalpat. Itt írja alá, kérem...

Egy pillanatra boldog vagyok. Azután megfájdul a szívem. Az édesapám múlt héten összesen harminc pengőt keresett... A házbérünk húsz pengő egy hétre.

December, január, február... sose lesz vége ennek a télnek. Hányszor kell még végiggyalogolnom Székácsékhoz ebben a latyakban? Marinak is van tanítványa, milyen messzire jár szegény tanítani, a Tompa utcába. Már egész sötét van mindig, mire hazajön. Mari felállt volna a cipőtálpért, és megmutatta volna otthon az atlaszt. Zsóka is. Zsóka még csak tizenkét éves, de már sokszor felkelt hajnalban, és segített üzletet takarítani a szomszédban, a fűszere-séknél, és kapott jutalmul krumplit. „A szegénység nem szégyen” - de én iszonyúan szégyellem. Szégyellem, és dühös vagyok, és verekedni szeretnék, de nem tudom megmagyarázni, hogy hogyan.

És ha azt hiszitek, hogy ezzel minden rosszat bevallottam már magamról, hát nagyon tévedtek. A legnagyobb bűnöm, hogy gyáva vagyok. Nem tehetek róla, nem akarok gyáva lenni, és ha valami rosszat csinálok, akkor szeretnék rögtön felállni, és azt mondani: „Én voltam” - de remegni kezd bennem valami, és futni szeretnék és hallgatok. Ti nem ismeritek Lujzi nénit, és mondhatom, örülhettek neki, mert Lujzi néni szörnyeteg, apu mostohanővére, és őnála laktunk egy fél évig, amikor felköltöztünk Budapestre. Akkor én még csak hétéves voltam, Mari hat, és Zsóka csak négy. Benn voltunk a szobában, és játszottunk, és véletlenül lelöktem egy csészét a polcra. A füle vált csak le, és Zsóka lehajolt érte, és fölvette, és ijedten álltunk mind a hárman. Abban a pillanatban berohant Lujzi néni, kitépte a bögréjét Zsóka kezéből, és rákiabált: „Nem tudsz vigyázni?!” Azt akartam mondani: „Ne Zsókát tessék bántani, én voltam.” Igazán, higgyétek el, azt akartam mondani. De csak némán álltam, rémülten, és akkor Lujzi néni felemelte a kezét, és arcul ütötte Zsókát. És Zsóka nem sírt, és nem szólt, csak tágra nyílt szemmel nézte Lujzi nénit, és én se szóltam, és vártam, hogy mi lesz most, hogy Mari vagy Zsóka szólni fog, és éreztem, hogy nekem kellene szólnom, de csak remegett a gyomrom, és vert a szívem, és nem tudtam semmire rászanni magam, és akkor Lujzi néni mérgesen sarkon fordult, és kiment a szobából. „Zsóka!...” - mondtam, és odamentem Zsókához, és megfogtam a kezét. De Zsóka elrántotta a kezét, és azt mondta: „Hagyjál békén!” - és behúzódott a sarokba a babájával játszani, és egész délután nem jött ki onnan.

És még van valami, amit be kell vallanom. A latinkönyv. A latinkönyvet egy papírzacskóban őrzöm a fászlada alatt. Ha egyedül vagyok otthon - de ez nagyon ritka eset, nálunk mindig van otthon még valaki, csak olyankor nincs, amikor egy kombinéra lenne szükségem -, szóval, ha egészen egyedül vagyok, akkor előhalászom, és gyorsan tanulok belőle egypár szót. Meg hajnalban, ha történetesen nem alszom el, akkor kilopódzom, és persze csak zseblámpafénynél, mert villanyt gyújtani nem merek, leülök a konyhában, és magolok egy kicsit. *Scire meum nihil est*. Ez latinul van, és azt jelenti: „Semmit se tudok.” A latin az én nagy titkom, mert én orvos akarok lenni, és ahhoz, hogy orvos legyek, különbözeti érettségi kell, latinból és ábrázoló geometriából, és mire tizennyolc éves leszek, nekem mindezt titokban meg kell tanulnom, hogy egyetlen napot se veszítsek el. A latinkönyvet Dóritól vettem, mondtam, hogy ő gimnáziumból jött át. Becstelenül vettem, megírtam helyette a magyarfogalmazást. Én ilyet soha nem csinálok, nem sűgök senkinek, és nem készítek puskát. Ha szólnak a lányok, akárkinek elmagyarázom óra előtt, amit tudok, de nem csalog, ezért van, aki dühös rám az osztályban, de a legtöbb lánnyal jóban vagyok.

Szóval Dórikának fogalmazást kellett írnia a télről, rágta a tollat, és dühös voltam, mert úgy fogalmazott, mintha a fejében millió rozsdás fogaskerek lett volna, ami mind csak csikorgott, nyöszörgött, de nem akart forogni. „Diktáld - mondta Dóri -, úgyse jut nekem semmi eszembe.” „Csak gondolkozz!” - utasítottam rendre, és nézegettem az asztalán levő könyveket. Ezek között volt a latin, amit ők a gimnáziumban használtak. „Télen meghal a természet - mondta Dóri -, de ez csak látszólagos halál.” „Hát írd már, írd, az istenért, és tegyél a de elé vesszőt!” - mondtam, és közben néztem a latinkönyvet. „*Terra Hungariae fecunda est...* Magyarország

földje termékeny.” Ó, milyen gyönyörűen muzsikálnak a szavak: terra Hungariae... Nem bánnám, ha mindennap lenne Dórinak fogalmazásleckéje, és azalatt én itt titokban kitanulnám ezt a könyvet. „*Proverbia... Non scolae, sed vitae discimus...* Nem az iskolának, hanem az életnek tanulunk.” Ha volna két pengő, vehetnék is magamnak egyet. Használtat talán pengő ötvenért is. Dórinak többé nem kell ez a könyv. Ingyen tanítanám három órát a latinkönyvért. De most nem szólok, majd legközelebb. Szerettem volna letenni kezemből a könyvet, és figyelni, hogyan kínlódik Dóri a téllal, de minduntalan belelapoztam. Én úgy kívántam azt a latinkönyvet, de úgy, mint ahogy néha az ember moziba vagy randevúra szeretne elmenni, vagy egy szép ruhát akar, vagy utazni akar. Dóri még mindig azt a nyomorult első mondatot körmölte, és ravaszul nevetett. „Akarod a latinkönyvemet?” Dóri tudta, hogy szerettem volna gimnáziumba járni. „Mennyit kérsz érte?” „Ezt a hülye dolgozatot a télről.” „No, így nem tárgyalunk. Írd a leckét!” - mondtam szigorúan, letettem a könyvet.

„Horváth, te hülye vagy - mondta Dóri meglehetősen tiszteletlenül. - Egy ilyen latinkönyv még a Müllernél is, antikvárbán több mint egy pengő. Fél óra alatt lekened a dolgozatomat, és tied a könyv. Mi az neked?”

„*Nihil est quod tam deceat quam in omni regerenda consilioque capiendo servare constantiam*” - mondotta Cicero, ami annyit jelent, hogy nincs illendőbb dolog annál, mint minden elvégzendő dolgunkban és elhatározásban megőrizni az állhatatosságot. De ezt a mondást csak sokkal később találtam meg, a könyv végén.

A latinkönyvet otthon eldugtam egy papírzacskóba a fászláda alá. Ugyanebben a papírzacskóban őrzöm a naplót is, és ebben fogom őrizni a szerelmes leveleimet is. De egyelőre nincsenek.

Most legfeljebb az atlaszt tehetem mellé...

Három óra múlt öt perccel.

Megtörölöm a lábamat a lépcsőház előtti vas lábtörlőn, és becsöngetek. Dórika már vár. Előtte a földrajzkönyv. Sose fogja tudni, hol folyik a Zambezi. És az asztal sarkán, kis tálcán ott van az ötvenfilléres.

5. FEJEZET

Igazi filmszerep

Huszonnégyen vagyunk, az iskola huszonnégy legjobb gyorsírója. Lenke néni vezetésével megyünk végig a keskeny folyosón, és az izgalomtól alig férünk a bőrünkbe. Filmet készítenek rólunk!

- Nézd... oda nézz! - mondjuk egymásnak, és mindenki lökdösi a másikat a könyökével.

Még sohasem voltunk filmgyárban.

Lámpák égnek az ajtók fölött, mindenféle szigorú táblával: „Csöndet! Próba!” „Tilos a dohányzás!” „Csönd! Felvétel!” „Kijárat” „Produkció”.

Elmegyünk egy óriási terem mellett. Nem is terem ez, hanem hodály. Akkora, mint egy repülőgéphangár vagy a gabonarakta a csepeli szabad kikötőben. Lépcsők, kábelek, ordító emberek, a sarokban egy várkastély, reflektoreroságú lámpák, jó volna bekukucskálni, de Lenke néni tapsol:

- Gyerünk, lányok, gyerünk, utánam, nem ácsorgunk!

Átmegyünk egy nagy udvaron, ahol teherautókról színpalákat raknak le, korinthusi oszlopokat és egy vitorlás hajót. Az udvar másik végében is egy raktárszerű helyiség. A hatalmas hodály egyik sarkában jupiterlámpák, iskolapadok és egy emelvényen jól megvilágítva egy hatalmas ezüstserleg. Ezt ismerem, ez a Kónyi Manó örökös vándordíj, ezt nyertük a versenyen.

- Oda leülni, lányok, gyorsan! - rendelkezik Lenke néni. - Antal Magda, Horváth Kati az első padba, a többiek is a versenyeredmények szerint. Mindenki előveszi a gyorsírófüzetét és a ceruzát.

- Mondja, mit ugrál annyit, maga vén majom? - kérdi egy hosszú fiatalember. - Mit csinál úgy, mintha értene valamihez?

A fiatalemberen nincs zakó, hanem magas nyakú pulóver, és zsebre vágott kézzel beszél. Lenke néni vérvörös, és semmit se felel erre. Nem kéri ki magának, nem ordít. Lenke néni, aki pedig az iskola réme! A lányok csendben vihognak.

Nagyon szépek vagyunk. Fehér matrózblúz van mindenkin, és kisminkeltek minket. De igazán. Nemcsak a szánkat rúzsolták be, hanem a szempillánkat is befestették. Be kellett hunyni a szemünket, azután kinyitni és felfelé nézni. Galántay Erzsinek a pattanásait úgy bekenték krémmel, hogy egy se látszik belőlük.

- Na, mi van itt, Pista, még mindig nem ülnek?!

Ezt egy kockás ruhájú fiatalember ordítja, aki, úgy látszik, a pulóveresnek a főnöke.

- Hátrább vinni minden padot, menjetek onnan, nektek szóltam!

Kimegyünk a padokból, szeretnénk félreállni, de minden csupa drót és huzal és lámpa, nincs hová lépni. A padokat elviszik a helyükből, máshová teszik a Kónyi Manó örökös vándordíjat is. Lenke néni feltűnően szótlan. Mi nem bánjuk, meddig vagyunk itt, mert az iskolából mulasztunk.

- Üljenek le! Nagyság szerint!

- Álljanak fel!

- Ha intek, akkor mindenki a füzetére néz...

Felülünk, felállunk, előremegyünk, mint egy tornaórán.

- Próbát tartunk, kérem. Ne rám nézzenek, ne a lámpába, ez nem sztárfelvétel, egyikük se a Marlene Dietrich... maga, mondja, maga mit keres ott?

Mindenki felnéz, nem tudjuk, kihez szóltak.

A kockás ruhájú előrejön a padokhoz és megáll előttem:

- Hát ez a csúnya kis béka mit akar itt?

Felállok, elvörösödve. Hallom Lenke néni hangját:

- Hogyhogy mit keres itt? Az iskola legjobb gyorsírója.

- No és? - nézett hátra a kockás zakójú. - Kit érdekel, hogy tud-e gyorsítani? Ki látja azt a filmen? Megmondtam, hogy huszonnégy szép lányt küldjenek, ne ilyen nyeszlett kis majmokat. Na, eredjen, fiam, ne is lássam, maguk meg húzódnának kicsit széjjel...

Nem emlékszem, nem emlékszem, igazán nem emlékszem semmire.

Lehet, hogy bögtém is, de ez nem biztos. Elindultam a kijárat felé, végigbotorkáltam egy vászonból és furnérlemezről készült királyi palotán, nekimentem egy létrának. Hát én sose gondoltam, hogy szép vagyok. A hajam szőke, és kurtára van nyírva. Sose megyek fodrászhoz, anyu szokta mosni a hajamat, és utána felcsavarom villanydrótra. A szemem kék. És a blúzom ujjá és a szoknyám mindig rövid, mert folyton kinövöm. De hogy ennyire csúnya vagyok? Hogy kidobjanak a gyorsírócsapatból?

Idefelé jövet valami udvaron jöttünk keresztül. Most már percek óta bolyongok, lépcsők, folyosók, de sehol az udvar, sehol a kijárat. Benyitok egy szobába. Koromsötétség. Azután egy ordítás: „Kifelé, kifelé, nem lát a szemtől?!” Ijedten kihátrálok, az ajtón valóban nagy betűs felirat: „Laboratórium, belépni szigorúan tilos!”

Mi lesz velem?

Felmegyek egy lépcsőn, azután megint lemegyek. Folyosók kanyarodnak. Lehet, hogy végleg eltévedtem? Hogy valami raktárba kerültem, ahol évente csak egyszer jön be valaki, néhány órára, leltározni? Lehet, hogy az ajtók csak kívülről nyitódnak, és én itt éhen és szomjan fogok halni? Esetleg tűz üt ki, vagy földrengés lesz, és nem tudok kimenekülni innen? Miért nem járnak erre emberek? Vége a munkaidőnek? Vagy álmodom az egészet, és mindjárt reggel lesz, és Zsóka és Mari kórusban üvöltik, hogy „anyu, a Kati nem akar felkelni”.

- Mi ez a pityergés, leányzó?

Ijedten körülnézek, nem látom, merről jön a hang.

- Mi a baj, kislány?

Meresztgetem a szememet.

A folyosótorkolatban különös alak áll. Magas fiatalember, fején ezüstsisak, kezében hosszú dárda, nehéz pajzs, vállán átvetve párducbőr.

Két lépést hátrálok az ijedtségtől.

- Kezét csókolom! Sisakot emelni sajnos nem tudok, mert elejtem a pajzsomat. Közharcos vagyok, Agamemnón király seregéből.

- Horváth Katalin - mondom egészen hülyén. - Eltévedtem.

- Kit keres?

- A kijáratot.

- Ó, ha egy tized pillanatot vár, máris megmutatom! Csak ledobálom ezt a göncöt.

Hallom, hogy egy ajtó becsapódik. Agamemnón harcosa eltűnt, én pedig megint csak ott állok egy félhomályos labirintusban.

- Kérem... legyen szíves! - kiáltom, de sehonnan sem jön válasz.

Úgy emlékszem, azt mondta, várjak itt, mindjárt visszajön.

Százig számolok, addig talán előkerül.

Kilencvenhat, kilencvenhét, kilencvennyolc, kilencvenkilenc...

Sehol senki.

Még egyszer százig számolok.

No, még egyszer.

Szürke felöltös fiatalember siet felém a folyosón.

- Már itt is vagyok. Miért tetszik úgy bámulni? Nem ismer rám?

Persze.

A párduebörös vitéz.

- Csak meglepődtem. Azt hittem, sisakkal, pajzzsal fog visszajönni.

- Nem akartam. Félttem, hogy esetleg nagyon megbámulnának a Thököly úton. Különben is a hadifelszerelés a filmgyáré, és éppen kirúgtak.

- Engem is - mondtam és éreztem, hogy mindjárt sírni kezdek.

- És nagyon kellett volna a pénz?

- Nem pénzért... az iskolával jöttünk, a gyorsírócsapat.

- Ó, hát akkor nem tudom, miért ilyen bánatos! Nekem ez a görög hadjárat lett volna a jövő heti labbérem.

- Maga filmszínész?

- Szó se róla, drága kisasszony! Egyetemi hallgató vagyok. És statiszta és még mindenféle, hogy élni tudjak.

Végigmentünk még egy folyosón, és megint még egyen, azután egy csapóajtón, azután kijutottunk egy lépcsőházba és onnan az udvarra.

Innen már emlékeztem a járásra, itt már tulajdonképpen el is kellene búcsúzni, megköszönni a szíves útbaigazítást, de nem tudtam pontosan, hogyan is illik. Kezet nyújtsak, és azt mondjam, hogy én itt most villamosra szálllok, vagy hogy úgyse arra megyek, vagy hogy... de olyan kedves volt ez a fiú, és engem még sohasem kísért fiatalember az utcán. Persze, az iskolai rendtartás ezt szigorúan tiltja is...

A gyár kapujában a portás szalutált nekünk, a fiatalember pedig azt mondta:

- Remélem, szeret sétálni. Merre megy?

- A Baross tér felé.

- Nagyszerű! - felelte, és nem kért engedelmet, hogy elkísérhet-e. - Tudniillik a villamos egy kicsit drága. Moziba viszont meg tudom hívni, mert egy hónapig helyettesítettem a gépészt a Napfény moziban, és oda most ingyen beengednek.

- Én nem szoktam fiatalemberekkel moziba menni - mondtam vérvörösen.

- Hanem?

- A papámmal, mamámmal, két húgommal, de nagyon ritkán. És az Urániába, az iskolai előadásokra.

- Jézusmária! Biztosan nem is látta még Az éjszaka titkát!

- Azt nem is láthattam, mert az tizenhat éven felülieknek engedélyezett film, és én csak májusban leszek tizenhat.

- Jó, akkor vasárnap délelőtt megnézzük a Hófehérke és a hét törpét, gyerekelőadáson.

Ez az ajánlat megint aggodalommal töltött el.

- Nem hiszem... nem tudom... én nagyon szigorú iskolába járok. Nálunk a rendtartás nem engedi meg, hogy szülői vagy tanári felügyelet nélkül moziba...

- A Hófehérkébe? - kérdezte a fiú, és hahotázni kezdett.

- Oda... esetleg... engedélyt lehet kérni... de... a szüleim... hát én nem mehetek el egy ismeretlen fiatalemberrel.

- Én ismeretlen? Hiszen bemutatkoztam.

- Dehogyan mutatkozott be! A nevét se mondta.

A fiatalember megállt a járda közepén, mélyen meghajolt, és megcsókolta a kezemet:

- Bocsánat, kedves kisasszony, erről egészen megfeledkeztem. Korsós László vagyok, negyedéves tanárjelölt. Most már rendben a mozi?

Én nem is tudtam szólni, csak a szívem vert.

Lacinak hívják.

6. FEJEZET

Taktikai mosogatás

Mondjátok, gyerekek, de igazán, szerettek ti mosogatni?

Egyáltalán, szerettek otthon segíteni a házi munkában?

Mert én rettenetesen nem szeretek.

Persze be kell látnom, hogy kell.

A lakást mindennap ki kell takarítani. Még akkor is ki kellene takarítani, ha nem járna benne senki, mert akkor is por szállna a bútorokra. Hát mekkora takarítást kell csapni ott, ahol öten alszanak, öten mosakodnak, öten esznek, három gyerek tanul, kidől a tinta, szétmázolódik a ragasztó és a vízfesték, leesik a zsíros kenyér a földre, nem mindig jön be az ember az ajtón egészen jól megtörült cipővel... Télen fűteni is kell, a kályhákból kiszedni a salakot. És mosni kell, vasalni, főzni, mosogatni, krumplit pucolni, borsót válogatni, leszaladni a boltba sóért, lisztért... Belátom, belátom, belátom, és a harisnyastoppolást is belátom, és azt is, hogy a cipőket pasztával kell pucolni és jól fényesíteni, és hogy az iskolai szoknyámat rendesen ki kell kefélni, és a pecséteket kiszedni belőle szalmiákszesszel... Igen, rendben van, és rendben volna, ha ennek megvolna a menetrendje. Például tudnám, hogy reggel egy órával hamarabb kell kelnem, és elmosogatnom az estéről maradt piszkos edényt. Ezt már százszor megmondtam anyunak is, de ő egyszerűen nem látja be. Szerinte a vacsoraedényt frissen kell elmosogatni, mert akkor nem száradt még rá az ételmaradék, a fazekat könnyebb súrolni, ha nem az előző napról maradt, és ha egy gyereknek azt mondja a mamája, hogy „gyere, segíts feltéregetni a vizes ruhát”, vagy „eredj, hozz egy kiló kenyeret”, vagy „hozz fel szemet a pincéből” - akkor igenis azonnal ugorni kell, mert a vizes ruha nem várhat, a kályha kialszik, és a boltot bezárják... És hiába minden, hogy a számtanpéldát se lehet a közepén abbahagyni, mert újra kell számolni az egészet, és a mértani testet se lehet félig ragasztva hagyni, mert szétesik, és a fogalmazást is elfelejtem, ha mondat közepén kell otthagyni...

Egyszóval, nehéz az élet.

Ha én király lennék, vagy nagy-nagy hatalmam volna, akkor megváltoztatnám a háztartásokat.

Először is minden lakásban központi fűtés volna, és a csapból mindig folyna a hideg és a meleg víz. És mosogatógépek mosnák a tányérokat, és olyan evőeszközök lennének, amiket nem kell kőporral súrolni és smirglizni, és a tányérokat és poharakat forró levegő szárítaná, nem kellene egyenként törölgetni. És gépek végeznék a mosást, és minden családnak lenne porszívó gépe, olyan, mint most Dóriéknak van, és az üzletekben mindent tisztítva és szeletelve árulnék, hámozott krumplit és válogatott babot és borsót és rengetegféle konzervet, készételt, sokkal többfélét, mint amennyi most kapható, és sokkal olcsóbban, és...

- Gyerekek, ki jön mosogatni?

Anyu hangját hallom a konyhából.

Zsóka a számtanját csinálja. Mari németet fordít. Egy pillanatra egymásra nézünk.

- Kati, Mari, Zsóka, melyiktek jön?

Zsóka hangosan számol: meg hét az tizenöt...

Mari felnéz a szótárból.

- Mikor vetítik a mozikban a filmeteket?
- Milyen filmet? - kérdeztem, és vérvörös vagyok.
- Hát a gyorsíróversenyt.
- Nem tudom. Nem mondták - válaszolom gyorsan, és közben Mari arcát lesem, hallott-e valamit.
- Kati, Mari, Zsóka! - hallok újra anyu hangját.
- Igen, megyek - válaszolom, és lecsapom a vonalzót. - Ne mozdítsátok el, jó? Mert akkor nem tudom folytatni.

Anyu a konyhában azzal fogad, hogy csak törölgetni kell, majd ő mosogat. Jobban szeretnék egyedül maradni a konyhában, félek, hogy most anyu érdeklődik a filmszereplésem iránt. Persze a legegyszerűbb az lett volna, ha hazajövök, és azzal kezdem: „Tudjátok-e, mi történt? Kidobtak a versenycsapatból, mert csúnya vagyok”, és ezzel az ügy el lett volna intézve. Igen, de ha nem filmeztem, akkor hol voltam egész délután? Akkor el kellene mondanom Lacit és azt, hogy gyalog sétáltunk végig a Thököly úton, és amikor már majdnem otthon voltam, akkor visszafordultunk, és elmentünk egészen a Hősök teréig és még egyszer vissza. És el kellene mondanom azt is, hogy vasárnap délelőttre moziba hívtak. Ezt egyébként úgyis meg kell mondani valahogy, hacsak azt nem mondom, hogy Dórral külön kell számtant gyakorolnom. De akkor hol az ötven fillér? És valaki megláthat a moziban. Ó, hogy mibe keveredik az ember!...

Amikor anyu mosogat, és én törölgetek, akkor csak kétféle dolog lehet. Vagy szidás, vagy mesélés. A szidás rendszerint úgy hangzik, hogy lassú vagyok, ügyetlen, és nem törlöm elég szárazra a késeket és kanalakat. A poharak foltosak. A tányérokat rossz polcra rakom. „Igenis” - válaszolom, de őszintén szólva nem nagyon figyelek oda. Hiába igyekszem, anyunak semmilyen munka nem elég alapos, ez már sorscsapás és átok rajtam. Inkább másra gondolok a lelki intelmek alatt, például felmondom magamban a verset, amit Málcsi holnapra feladott, vagy ígét ragozok.

Ma este szerencsém van, úgy látszik, mesélés lesz.

Egyébként a meséket is már mind előre, kívülről tudom.

Mulatságosak a felnőttek. Mindig a gyerekkorukról szeretnek mesélni.

„Bezzeg az én időmben...” „Bezzeg akkor jobbak voltak a fiatalok.” „Bezzeg mi nem követelőztünk.” „Bezzeg ti nem tudjátok megbecsülni a jó dolgokat.”

Anyu lemezeit már visszafelé is tudjuk. Zsóka és Mari ezt meg is szokta mondani. Előre bele-szólnak, és olyankor anyu igazán mérges: „Ha unjátok, abbahagyhatom.” Én, magam se tudom, miért, mindig végighallgatom. Lehet, hogy ezért gondolja anyu, hogy engem különösen érdekel, hogy a szekrény tetejéről hogyan csente el Sári barátnőjével a borosüveget, és a megdézsmált bor helyébe addig-addig töltöttek egy kis vizet, amíg vízzé vált az egész..., vagy hogy vasárnap a templomban ponyvaregényt tettek az imakönyv középebe, és buzgó térdeplés közben azt olvasták...

Amikor kisebb gyerekek voltunk, Mari, Zsóka meg én, akkor járt nekünk az Én Újságom meg a Tündérvásár. Ezekben is mindig volt olyan, hogy: „Nagyanyó is volt kislány, ő is szeretett babával játszani; nagyapó is volt kisfiú, neki is volt kislova, karikája.” Ó, milyen csodálatos, nem? Mintha anélkül nem tudnánk. Anyu is volt kislány, apu is volt kisgyerek, a házmester is, Fuxi is, Ramona is, Boda is, az egész tanári kar. De engem nem érdekel, hogy az ő gyerekkorukban még nem volt villany, és nem volt autó. Engem az érdekel, hogy mi lesz holnap.

Milyen világ lesz, amikor én megnövök? De ezt, úgy látszik, a felnőttek se tudják, hát a gyerekkorukról beszélnek...

- Melyik ruhával törülgessek?

- Azzal, ami ott van a kezed ügyében - mondja anyu. - Ott, az a piros szélű.

- Vizes - válaszoltam. - Nem szeretek vizes ruhával törölgetni, azután mindig azt mondom, hogy homályosak a poharak.

- Nem vizes. És ne cirógasd az edényt, hanem töröld alaposan, akkor nem marad homályos.

Hát jó. Mit csináljak?

- Borzasztó, hogy milyen kelletlenül csinálsz mindent! - mondja anyu. - Tudod-e, hogy amikor én tizennégy éves voltam, akkora, mint most Zsóka, akkor minden héten nyolc emberre sütöttem kenyeret?

Tudom. Persze hogy tudom. Most hallom kilencvenötödször, de csak bólintok.

- Olyan kicsi voltam, hogy nem értem fel a dagasztóteknőt. Zsámolyra álltam. Hajnalban kettőkor kellett kelni, befűtöttük a Boriskával a kemencét. Olyan hideg tél volt. És a kútról kellett hordani a vizet. És a kamrából hoztam ki a lisztet és a sót. Egész fagyos volt a só, összecsípte a kezemet.

Annyiszor hallottam már, hogy magam elé tudom képzelni a konyhát. Nagy, fekete tűzhely, minden héten vasporral fényesítik. A tűzhely közepén katlan, abban mindig forró víz van a mosogatáshoz. A kemence régebb és nagyobb a tűzhelynél, szinte a fél konyhát elfoglalja. Rőzsével gyújtanak be, piros lángok táncolnak, és lobogó fényekkel árasztják el a konyhát. A petróleumlámpa is ég, mégis félhomály van. Anyunak vékony kis ujjai vannak, pirosak a fagyos sótól. Boriska szitálja a lisztet, és Jani, a szolgálégény hordja vödörben a vizet. Mert - ezt megint csak a mesékből tudom - nagyanyáméknak földjük volt, és házuk és kertjük, és ló és tehén az istállóban, és szolgálégény és kertész és szolgálólány is volt. Egyszóval módos parasztok voltak. De azért anyunak is hajnaltól éjszakáig dolgoznia kellett, főzni meg sütni meg mosni meg varrni meg mindent, mert anyu volt a legnagyobb gyerek, a többi hat testvér kisebb volt nála. És anyu csak lány volt, és a lány nem járhatott iskolába, mert minek az? És titokban olvasott csak, és titokban tanulhatott csak, mert amikor nyolcéves volt, és az iskola-könyvével végigment a falun, akkor az ő nagyapja, aki nekem dédapám volt, megverte, azt kiabálta, ekkora lány maradjon már otthon kenyeret sütni...

- Te nem tudod, mi az, amikor valaki úgy szeretne tanulni, és nem tanulhat - mondja anyu. - Szerinted az a tényér már tiszta?

- Még nem - mondom kicsit ijedten, és a latinkönyvre gondolok, ami kétméternyre van tőlem, a zacskóban a fásláda alatt.

Egy percre szótlanul dolgozunk. Azután nekem valami eszembe jut:

- Anyu, nagyon kérlek, azt meséld, amikor apuval megismerkedtél.

- Azt már elmondtam - mondja anyu gyanakodva. - Azt mondta Zsóka, hogy már egymilliószor hallották. És visszafelé is tudjátok.

- Lehet, hogy Zsóka. De én nem. Kérlek, azt meséld, hogy apuval...

- No, jó. Húsvéti meszelés volt. Szép, kora márciusi délelőtt. Jaj de szép volt olyankor a falu! A fák ágain már pattantak a rügyek, pici, halványzöld csomócskák, összegubancolt levélgyerekek... a levegőnek is nagyszerű illata volt, és olyan kék volt az ég, mint a kifeszített selyem. A füzes felől az úton feltűnt két fiatalember. Gyalog jöttek. Az egyiknek a fején még sapka se volt.

- Ő volt apu... most is mindig fedetlen fővel jár.
 - Hát... eleget veszekszem vele. Lehetetlen szokásai vannak apádnak. Nem vesz kalapot, aztán megfázik, és fáj a feje.
 - Igen. Ott tartottál, hogy jött apu.
 - Jött két fiatalember. Poros volt rajtuk a cipő, látszott, hogy messziről jönnek. Apádon kihajtott nyakú világoskék ing volt és szürke zakó. A másikat meg se néztem, nekem mindjárt apád tetszett.
 - Miért?
 - Mit tudom én... tetszett.
 - De mégis? Érezted, hogy ő az igazi?
 - Éreztem.
 - Honnan érezted, anyu?
 - Ne kérdezz butaságokat. Azt az ember megérzi. Majd egyszer te is meglátod...
 - Hány éves voltál akkor?
 - Hát... azt hiszem, akkora, mint te most. Tizenöt éves. A fiúk megálltak, azt mondják: „Szép kisasszony, szegény diákok vagyunk, nem kaphatnánk-e szállást egy éjszakára?” Mondtam, üljenek le a lócára a ház elé, mindjárt beszaladok, megkérdem. Mire visszajöttem, apád kimeszelte a ház elejét...
 - Jól összekekenhette a zakóját.
 - Levetette. Ingujjban volt, egész kimelegedett, kipirult. Nagyon szép legény volt ám az apád!
 - Most is szép. És te is nagyon szép vagy.
 - Ugyan, te bolond! Inkább rendesen törölnéd a...
 - Rendesen törölöm. De igazán szép vagy.
- Ezt egész komolyan mondtam. Anyunak gesztenyebarna haja van és sötétkék szeme. És hófehér bőre és olyan dereka, mint egy fiatal lánynak, pedig már negyvenegy éves. Mari és Zsóka is barna hajú, kék szemű, mint anyu. Én sajnos... - de erről már beszéltem.
- Addig könyörögtem nagymamának, amíg megengedte, hogy szállást adjunk a fiúknak. Felhoztam a pincéből egy köcsög tejfölt, vágtam két nagy karéj friss kenyeret, szalonnát, megterítettem az üveges verandán. Hát apád belekóstol a tejfölbe, félrehúzza a száját, és odasúgja nekem: „Kisasszony, ez a tej megromlott.” Én csak bámulok. Tej? Hiszen az tejföl. Apád vérvörös. Akkor vallotta be, hogy még soha életében nem kóstolt tejfölt. Mert olyan szegények voltak ám apádék. Tanító volt az apai nagyapád. Tizennégy gyerekkel! Tizennégy gyerekkel egy tanító! Gondold el...
- Igen. Ezen már sokszor gondolkoztam. Hogy hogy lehet az, hogy az isten olyan helyre ad annyi gyereket, ahol tizennégyüknek egy liter tej jut egy nap, ha jut. És apu akkor már tizen-nyolc éves volt, és akkor evett először tejfölt! És a kenyérre azt mondta, hogy soha életében nem evett még ilyen jóízű kenyeret...
- Azt meghiszem - mondta anyu. - Nem olyan kenyerek voltak azok, mint ez a pesti pék-nyér. Krumplit tettünk bele és köménymagot. Ekkora kenyerek voltak, ni, mint a malomkerék. És kétfélét sütöttem. Búzakenyeret is, rozskenyeret is. És lángost is vetettünk mindig. Apádnak friss lángost is készítettem. Legszívesebben el se ment volna... azután mégis elment. És húsvét után visszajött. A kert alatt találkoztunk. Holdfény volt. Apád azt mondta, várjak rá,

visszajön értem. Nyárra kitört a háború. Akkor még egyszer láttam apádat. Hajnalban zörgött az ablakomon. Magamra kaptam a kendőmet. A kapuban megcsókoltuk egymást. Egy szál virágot hozott nekem. Azt mondta, préseljem le, és várjak rá. Visszajön. Öt év múlva visszajött. Na, készen vagyunk, eredj tanulni!

- És leveleztetek is?

- Persze. De hozzánk nem írhatott. A Sári barátnőmhöz írt. A Sárinak a fiúja meg mihozzánk írt. Mondta is mindig nagyanyád, hogy milyen romlott lánnyal barátkozom... azt nem tudta, hogy az én leveleim meg a Sárihoz mennek...

- Nem féltél, hogy kiszűl?

- Félttem. De mit csináljak? Szerettem apádat. Nincs abban bűn. És nekem akkor az anyám már kiszemelt egy gazdag legényt a faluban. Azt hiszed, én is olyan őszintén beszélhettem nagyanyáddal, mint te énvelem?

Őszintén. Hm. Most kéne megmondani a mozit.

- Anyu, mit szólnál, ha én is szerelmes volnék...

- Majd leszel. Ráérsz.

- Te is tizenöt éves voltál.

- Azok más idők voltak.

Tessék! Most jön a bezzeg. Bezzeg akkor. Bezzeg most. Bezzeg az én időmben. Bezzeg te még iskolába jársz...

- Igen. Más idők voltak. Akkor kiálltál a kapuba meszelni, és jöttek a fiúk. Ide nem fog feljönni senki.

- Mindennek eljön az ideje. Lujzi néni is megígérte, hogy bemutatja a szomszédokat. Ott két fiú is van.

Lujzi néni apu mostohanővére. Mindig azt mondja: „Tanuljatok, lányok, legyen kenyér a kezetekben, akkor majd férjhez adlak titeket.” Pont Lujzi nénire várok.

- Vasárnap délelőtt úgyis átmegyünk Lujzi nénihez, mert a neve napja lesz. Üzent apádnak, vár minket.

- Anyu, ne haragudj, de én megígértem Dórinak, hogy átveszem vele még egyszer az algebrát... hétfőn reggel dolgozatot írnak, és tudod, nem mindegy, hogy megkapom-e év végén...

- Borzasztó, hogy mit dolgozol azzal a haszontalansággal. Lujzi néniék olyan szép helyen laknak, jót tenne neked is egy kis levegő.

- Igen. De tudod...

- Persze hogy tudom, fiam. Kell a pénz. Milyen rendes, jó gyerekek vagytok ti mind a hárman. Ó, istenem! Pont ilyenkor tud megdicsérni.

Buzgón törölök még egyet a maszatos poharakon.

Vasárnap a család kirándul Sashalomra Lujzi nénihez. Légiveszély elmúlt. Mehetek moziba.

7. FEJEZET

Moziengedély

Húsz perc múlva nyolc, nekem rohannom kell.

- Várjátok meg egymást, micsoda testvérek?!

- Siessenek jobban. Nem várhatok - felelem, és már kinn vagyok a konyhaajtón.

Én még ilyen gyerekeket nem láttam. Zsóka is, Mari is úgy issza a kávé, mintha még hajnali hat óra volna. De ha gyorsan innák is, akkor sem várhatom meg őket, mert le kell operálnom a kabátomról a Regendorf haját.

A Regendorf haja, az egy rozsdaszínű szőrmedarab, életem egyik megkeserítője. Marinak is, Zsókanak is ugyanolyan sötétkék kabátja van, mint nekem, vatelinnal bélelve. És a nyakukban sálát hordanak. Erre anyu kitalálta, hogy nekem gyakran fáj a torkom, és a sál nem elég meleg. Ő szőrmét fog szerezni. Két napig segített a szomszéd néninek a nagytakarításnál, és tőle kapta ezt a borzalmat. Képzeljétek el, egy nagy darab kócos, vörös valamit, és azt rávarrta a kabátomra. Persze nem akartam felvenni. Erre aztán kezdődött a bezzeg. Bezzeg neki sose volt szőrmés kabátja, csak nagykendője. Bezzeg én hálátlan vagyok. Bezzeg a két kicsi örülne, ha nekik is jutott volna. Nem bírtam hallgatni, azt mondtam, jó, köszönöm, fel fogom venni. Másnap el is mentem benne az iskolába. A lányok röhögtek. Még jobban, mint a klott tornanadrágon. Szalóky odajött a fogashoz, levette a kabátomat, és azt mondta: „Lányok... ez csoda... ez a Regendorf haja.” „Igen, a Regendorf haja!” - ordított megvadulva az osztály. Regendorf Rózsi egypár hétig járt velünk, tavaly neki volt ilyen kócos, vörös sörénye. Nem szóltam semmit. Mit lehet erre szólni? Másnap, amikor iskolába jöttem, bementem egy kapualjba, lefejtettem a kabátról a szőrmét, és betettem a táskába. Délben, hazafelé menet, megint csak bementem a kapualjba, és hat biztosítótűvel visszatűztem a gallérra. Ezt már második éve játszom. A kabátot, amint hazaérek, gondosan lekefélem, és be a szekrénybe. Nyáron én tettem naftalinba, nem engedtem, hogy bárki hozzányúljon. Anyu mondta is, hogy: „Látod, Kati, nem vagy te mindig rendetlen. Bár a többi holmidra is úgy vigyáznál, mint a télikabátodra...” Más nem hiányzik, mint hogy minden holmimmal annyi gondom legyen, mint a Regendorf hajával...

Na, hát ez a titok, emiatt kell elrohannom reggel, ezért nem várhatom meg Zsókat és Marit, ezért örülök annak, hogy lassan isszák a kávé.

Otthon ma reggel különben is vita volt. Apu kijelentette, hogy nem megy vasárnap Lujzi néniékhez, elég, ha anyu a két kicsivel átmegy. De anyu hallani sem akart erről, Lujzi néni megsértődik, ebédre vár minket. Kati is - mármint én, ha végeztem a Dóri oktatásával, jöjjelek utánuk Sashalomra, és legyek kedves Lujzi nénihez, és írjam meg a verset. Mari és Zsóka terítőt horgolt Lujzi néninek, anyu egy díszpárnát hímzett. Én írjak verset. Honnan tudnék verset írni? Mi vagyok én? Balassi Bálint? Vagy Pósa Lajos? „Kicsi szívem - kicsi szám - boldog névnapot kíván...”

Háromnegyed nyolc. Regendorf haját szerencsésen leoperáltam, benn van a táskámban. Apu végül is el fog menni Lujzi nénihez. Én is a moziba. De mi lesz, ha valaki meglát?

A mi iskolánk valami nagyon előkelő alapítványi iskola. Egy főhercegnő a védnöknőnk, és külön zászlója van az iskolának. A főhercegnőt Annának hívják, és június másodikán, Annanapkor ünnepség van az iskolában, zászlókoszorúzás, és a jó tanulók ajándékot kapnak.

Ennek megfelelően külön rendtartása van az iskolának, még szigorúbb, mint az amúgy is szigorú középiskolai rendtartás. A szabályok benne vannak az intőkönyvben, év elején alá kellett írni. Ilyen szabályok vannak benne:

Tilos újságot olvasni!

Tilos magas sarkú cipőt hordani!

Tilos iskolán kívüli táncanfolyamra járni!

Tilos étterembe, cukrászdába, kávéházba belépni, kivéve, ha „az a tanuló étkezése céljából feltétlenül szükséges. Ez esetben is csakis szülő vagy gyám felügyeletével, és csakis leg-szigorúbban az étkezés tartamára.”

Az iskolánk Anna Leánycserkészcsapatát „Tündérke Csapat”-nak hívják, én egyetlenegyszer mentem csak oda, mert azt hittem, hogy táborozni fogunk meg lombfűrészelni, mint a fiúk. De szó se volt róla, zsoltárokat kellett énekelni és harisnyát stoppolni. Kösz. Éppen erre vágytam!

Igen, és a rendtartás 37. pontja értelmében „intézetünk növendékei csak a jóváhagyott listán szereplő könyveket olvashatják, színházba és moziba csakis az erre kijelölt előadásokra, tanári vagy szülői felügyelettel mehetnek. Színház, hangverseny, előadás vagy mozi látogatására, esetről esetre, kellő indokolásra, az osztályfőnök vagy az igazgató engedélyt adhat.”

Ez az én esetem. A harminchetedik paragrafus.

Marival és Zsókával kellene megtanácskozni a dolgot. De ők azután igazán nem fognak hallgatni. Megvan! Megkérdem Rubin Évit.

Még első csengetés se volt, már benn vagyok az osztályban.

Évi is a helyén ül már. Most másolja a számtanfeladatot a Czikó füzetéből.

- Mondd, szoktál moziba járni?

- Persze hogy szoktam. Mennyi jött ki neked a harmadik példában?

Előszedtem a füzetemet.

- Tizenkét font sterling, nyolc shilling, két penny. Mikor voltál legutóbb moziban?

- Tegnap. A nyolc shilling nem lehet jó.

- Dehogynem. Egy fontban húsz shilling van...

- Azt én is tudom. Agyonverem ezt a Czikót, sose jó a példája.

- Akkor ne írd le róla.

- Add ide a füzetedet.

- Miért nem számítottad ki magad?

- Ne kérdezz annyit! Mondom, hogy moziban voltam.

- Kivel?

- A dalai lámával. Tényleg nyolc shilling marad. Mutasd a negyedik példát is.

- Volt engedélyed?

- Mire?

- Moziba menni.

- Miért lett volna engedélyem?

- Benne van a rendtartásban.

- Érdekes. Nem olvastam.

- Év elején alá is kellett írni.

- No, ne viccelj! Még utólag szívbajt kapok az idegességtől.

- És ha meglátott volna valaki?

- Aki meglát, az is ott van a moziban, és örül, ha én nem látom meg.

- Évi, gondolod, hogy a többiek is járnak moziba?

- Te, ne őrzíts meg a hülyeségeiddel, még két példám hiányzik, inkább diktálnád.

- Ha a londoni tőzsdén a kanadai búza árfolyama...

- Ne olyan gyorsan, mit gondolsz, gyorsírással írom?

- Ha a londoni tőzsdén a kanadai... Mondd, ha engedélyt kérnék Málcsitól, adna?

- Mire?

- Hogy vasárnap délelőtt moziba mehessek...

- Miért ne adna? Egy angol font hány piaszter?

- Várj, megnézem. Nem féltél, hogy esetleg egy tanárral is találkozol a moziban?

- Nem féltém. Különben kérdezd meg az Antal Magdát, ő is moziban volt tegnap este, a Szalóky is és a tanítványod, a Székács Dóri is egy kétméteres fiúval. De ha ilyen gyáva vagy és hülye, hát adjál be kérvényt, nehogy elveszítsd a tandíjmentességedet. Hányszor van meg százhetvennégyben a kilenc?

- Tizenkilencszer, és marad három.

- Kösz. Már számolni se tudok, egész meghülyítettél azzal a mozival.

Csöngetés. A napos felírja a táblára a számtanórát.

Fuxi bejön.

- Üljenek le, lányok. Átnézem a házi feladatot.

Persze hogy az én példám jó, a Czikóé rossz.

Nem mehetek engedély nélkül moziba. A többiek mehetnek. Akárki mehet. Én nem mehetek.

Én tandíjmentes vagyok, és ösztöndíjam lesz.

Én nem akartam ebbe az iskolába járni. Én sohasem akartam kereskedelmibe járni. De nem volt más választásom. Ha tudni akarjátok, én már a negyedik elemi után gimnáziumba akartam menni, hogy orvos lehessek. De a gimnázium drága, és drága könyvek kellettek, és apu azt mondta, hogy egyelőre járjam ki a négy polgárit, és mire én a négy polgárit kijárom, addigra sok pénzünk lesz, és ha jó tanuló leszek, akkor letehetem a különbözetit, és a negyedik polgáriból átmehetek az ötödik gimnáziumba. És én úgy tanultam, de úgy, hogy azt el se hiszitek, és amikor hazahoztam negyedikben a tiszta kitűnőt, akkor apu és anyu megcsókolt, és azt mondta, hogy mindent el fognak követni, hogy ne kelljen elmennem még dolgozni, hanem tanulhassak. „Gimnáziumban?” - kérdeztem. De apu csak a fejét csóválta, azt mondta, nem lehet, sajnos nem lehet, de majd kitalálnak valamit...

Azt tudom, hogy apu mindenkivel beszélt, a polgári iskolai tanáraimmal, és a városházára is bement egyszer, és kérvényeket írt, és kihallgatást kért valami városi tanácsostól is, és bevitte minden bizonyítványomat, első elemitől kezdve, és mutatta, hogy mindig tiszta kitűnő voltam. És a polgári iskolai tanárai is ajánlólevelet írtak. Akkor jött a válasz az Anna főhercegnő alapítványtól, hogy tandíjmentesnek felvettek, és ha tiszta kitűnő maradok, akkor végig megőrizhetem a tandíjmentességet, és harmadiktól ösztöndíjat is kaphatok. Két éjszakát sírtam, mert nem akartam kereskedelmista lenni, mert nem érdekel a könyvvitel meg az áruismeret meg a kereskedelmi számtan, de azután megértettem, hogy sohase lesz annyi pénzünk, hogy gimnáziumba menjek, és ha orvos akarok lenni, akkor le kell érettségiznem a kereskedelmiben vagy akárhol, ahol lehet, és a magam erejéből kell továbbjutnom. És eddig nem is volt semmi bajom, minden dolgozatom kitűnő, és minden feleletem kitűnő, és a magaviseletem példás, és a szorgalmam dicséretes, és az intézőkonferencián írásbeli dicséretet kaptam. Nem, ennyi mindent nem kockáztathatok egy délelőtti moziért. Jövőre megkaphatom az ösztöndíjat is...

Fuxi a tőzsdejutalékok számításáról magyaráz. Ha a New York-i tőzsdén a manitoba búzát... Tízpercen megkeresem Málcsit, az osztályfőnökünket, és hivatkozással a rendtartás 37. pontjára, moziengedélyt fogok kérni tőle...

Alig várom, hogy vége legyen az órának. Fuxi kétszer is felhívott, a táblánál a felelő hibásan számolt, azt kellett kijavítani. Oda se figyeltem jóformán, de azért jót mondhattam, mert Fuxi barátságosan mondta: „A Horváth Kati, az tud, kérem. Példát vehetnek róla.” Nem, semmi esetre sem kockáztathatom meg a mozi engedély nélkül.

Tízpercen keresem Málcsit. A folyosóügyeletesek között nincs. Bekopogok a tanári előszobájába.

- Mi van, Kati? - hallom Málcsi gyönyörű szopránját.
- Tanár úrnő, kérem szépen, tisztelettel kérek moziengedélyt.
- Micsodát?
- Moziba szeretnék menni, vasárnap délelőtt.
- Igen. És?
- Moziba... de egyedül. Nem a szüleimmel.
- Mihez?
- A Hófehérke és a hét törpéhez.

Ramona, a kémia tanárnőnk is ott áll. Hangosan nevet. Nem értem, min.

- Igen. És milyen engedély kell magának?
 - Tanár úrnőnek tisztelettel jelentem, az iskolai rendtartás harminchetedik pontja előírja, hogy az intézet növendéke csakis osztályfőnöki vagy igazgatói engedéllyel...
 - Milyen pont? - kérdi Málcsi, és láthatóan csodálkozik.
- Szerencsére magammal hoztam az ellenőrző könyvemet.
- Tessék parancsolni.
- Málcsi elolvassa. Ramona is ott áll mellettünk.
- Tényleg benne van - mondja Ramona.

- Benne van - mondja Málcsi is. - De ez még nem fordult elő.

- Nem - mondta Ramona is.

- Erre bélyegző is kellene - így Málcsi.

- Világos - bólint Ramona.

- Leghelyesebb, fiam, ha az igazgató úrhoz fordul.

- Igenis - mondom, és elindulok az igazgatói irodába.

Az igazgatóhelyettes sovány, szemüveges nő. Ő ül az első szobában. Kikérdez, hogy mit akarok. Moziengedélyt. Jó. Várjam meg a méltóságos urat.

Az igazgató úr ugyanis méltóságos úr. Vitéz, és tanügyi főtanácsos. Még sohasem beszéltem vele személyesen. Még a negyedikesek is félnek tőle. Azt mondják, még a tanárok is. Most már mindegy. Megenni csak nem fog.

- Na, menjen be, Horváth!

Az igazgatóhelyettes int. Beszédülök a hatalmas szobába. Szőnyeg, hatalmas karosszékek, képek a falon. Az íróasztal fölött nagy aranykeretben nagybányai vitéz Horthy Miklós kormányzó úr őfőméltósága képe.

- Jó napot kívánok, méltóságos tanügyi főtanácsos úr!

- Mi van, Horváth?

- A rendtartás harminchetedik pontja miatt zavarom a méltóságos tanügyi főtanácsos urat... moziengedélyt szeretnék kérni.

- Hány éves maga?

- Tizenöt múltam.

- És mozit akar nyitni? Tizenöt éves korában? Nem, kérem, erre még nem volt példa az intézetünk történetében.

- Kérem szépen... én nem akarok mozit nyitni. Én csak moziba szeretnék menni.

- És mi vagyok én? A dadája? Én kísérem el?

- Kérem szépen, méltóságos uram, a rendtartás harminchetedik paragrafusa értelmében...

- Ne szavalja nekem a rendtartást, azt én írtam, jobban tudom, mint maga. Azt mondja meg végre, tömören, világosan, szabatosan, magyarosan, hogy mit akar.

- Szeretnék moziba menni.

- Most? Tanítási időben?

- Nem, kérem. Vasárnap délelőtt.

- Mise helyett?

- Mise után.

- Hát akkor menjen.

- Akkor megkapom az engedélyt? Merthogy az osztályfőnök tanárnő azt mondta, hogy csak a tanügyi főtanácsos úrnak van hivatalos pecsétje...

Az igazgató úr felállt, és szúrós szemmel végigmért:

- Melyik osztályba jár maga, Horváth?

- A második ába.

- Milyen órájuk van most?

- Franciaóránk.

- És ahelyett, hogy részt venne a közös munkában, ahelyett, hogy hallgatná szeretett tanára előadását, itt lóg? Mit gondol, igazolni fogom a mulasztott órát? Hát cirkusz az iskola? Mozin jár az esze franciaórán? Mars vissza az osztályba! Meg ne lássam, hogy tanulás helyett csavarog!...

- Igenis - mondtam vérvörösen, és rohanok, rohanok keresztül a külső irodán, a folyosón, a tanári előtt.

A tanáriból most jön ki Ramona. Kabát van rajta, táska a kezében.

Úgy látszik, nincs már több órája.

- Mi ez a rohanás, Kati? Hol volt?

- Az irodában.

- Csak... ó, teremtőm... csak nem ment be moziengedélyért?

- De igen.

- És???

- Nem kaptam - mondom félig sírva.

Ramona furcsán néz rám. A fejét csóválja.

- Jöjjön csak velem.

Int. Megyek utána a tanárba.

A tanári belső szobájának az ajtaja is nyitva van. Nincs benn senki, csak Céna Pepi, az első bé osztályfőnöke ül a hosszú asztalnál, és dolgozatokat javít.

Ramona kivesz a fiókjából egy ív fehér papírt és egy borítékot. Megírja, leragasztja.

- Tessék. Menjen el nyugodtan a moziba. Ha bárki kérdezné, én adtam az engedélyt.

- Köszönöm, nagyon szépen köszönöm.

- Nincs mit - mondja Ramona, és rám nevet.

A lányok azt állítják, hogy Ramona kivételez velem. Nem tudom. Most úgy érzem, talán van benne valami igazság...

8. FEJEZET

Első randevű

Azt szeretném, ha március volna. Vagy még inkább május. Kék ég. Ragyogó napsütés. Virágillat.

Köd van. Mínusz kilenc fok. Valami nyirkos vacak is hullik az égből. Hideg, fagyos dara.

A család korán reggel elindult Sashalomra. Én rettenetes alapossággal készülődöm. A cipőmet még sose subickoltam ilyen fényesre. A hajamat fél órát kefélem, bár ettől se lett sokkal szebb. A lelkiismeretem rossz, és félek is valamitől. Pedig nincs mitől. Még Ramona engedélye is a zsebemben van.

Indulás előtt leszedem a kabátomról a Regendorf haját, és zsebre teszem, a biztosítótűkkel együtt. Csöppet se bánám, ha volna rúzsom vagy egy üveg kölnim, de nincs. Az orrom hegyén is egy pattanás kezdődik. Ijesztően csúnya vagyok, de ez most már késő bánat. Ha tizenöt évig nem tudtam segíteni rajta, most fél óra alatt nem fogok.

A Tisza Kálmán téren, a Városi Színház előtt találkozunk. Lehet, hogy meg se fogom ismer-ni? Vagy el se jön? Furcsa, de egy kicsit azt kívánom, hogy ne jöjjön el, hagyjuk az egészet, nekem most más gondjaim vannak, mint fiúkkal találkozni meg titkokba keveredni...

Pontosan tíz óra. Már messziről látom. Ott van. Most észrevett. Integet, és elém jön.

- Jó reggelt, Kati! Hogy aludt?

- Jó reggelt... jó...

- Nem emlékszik már a nevemre? Laci.

- Dehogynem. Jó reggelt, Laci.

Kezet nyújtok. Azután elképzelni se tudom, hogy miről fogunk beszélgetni.

Tegnap este gondoltam is erre. Hogy láttam egy Múzeum körúti könyvesbolt kirakatában ilyen könyveket: „Művelt társalgó”, „Hogyan beszélgessünk”. Azt tudom, hogy az angolok mindig az időjárásról beszélnek: „Ma szép időnk van.” „Ma ködös az idő.” Lujzi néninél is tudom, miről kell beszélgetni. Meg kell kérdezni, hogy hogy van, és erre ő hosszan elmeséli, hogy mit csinálnak az epekövei.

- Tegnap a fiókomban találtam egy vadgesztenyét. Kifaragtam. Tessék.

- Ó, de mulatságos! Még bajusza is van.

- A bajuszra vigyázzon, mert félek, hogy a ragasztó nem tart. Egyébként Rozmár Róbertnek hívják, és szerencsét hoz.

- Köszönöm szépen. Eltehetem?

- Muszáj eltenni, mert különben náthás lesz. Van zsebe?

- De mekkora - nyugtattam meg, és becsúsztattam Rozmár Róbertet a Regendorf hajához.

Fél tizenegyor kezdődik a mozi. Böven van időnk. A Tisza Kálmán téren fél méter vastag hótakaró. Jó volna hólabdát készíteni, megdobni egymást, de vigyázni kell a kabátomra. Ezt megmondom Lacinak is.

- Jó - mondja -, azért hógolyózzhatunk. Versenyezzünk, hogy ki találja el többször azt a fatörzset!

Nem tudom, hány hógolyót gyúrhattam, de egészen kimelegedtem, és egyszerre csak Laci azt mondta:

- Öt perc múlva fél tizenegy, rohanjunk, mert különben a hét törpéből már csak ötöt fogunk otthon találni.

Egészen keskeny kis mozi ez a Napfény mozi, egy keskeny mellékutcában, a József körút közelében. Még sohasem jártam erre. Jó meleg volt. És rengeteg gyerek. A kabátomat levettem, és gondosan az ölembe tettem, hogy ne gyűrjem. De vigyáztam, hogy Rozmár Róbert ki ne essen a zsebéből. Olyan jól éreztem magam, és olyan boldog voltam, nem bántam volna, ha egész nap a moziban ülhettem volna. És az egész délelőtt olyan volt, mintha csak álmodtam volna. Híradó volt meg reklámok meg szünet, meg ketten még egy perecet is megfeleztünk, és egyszerre csak vége volt a mozinak, és újra az utcán mentünk. Most nem volt olyan nagyon hideg, egy kicsit szállingózott a hó is. És megmondtam, hogy nem hazamegyek, hanem Sashalomra a Lujzi néniékhez, és Laci csak bólintott, és jött mellettem, már a Keleti pályaudvaron is túl jártunk, a Kerepesi úton, nagy üres telkek és szürke gyárépületek mellett mentünk el, és az út bal oldalán a helyiérdekű villamos csörömpölt, és messziről a mozdonyok fehér gőzfelhőit láttuk, és hallottuk a füttyülést is, és Laci arról mesélt, hogy Debrecenen túl, egy pusztán laknak, az apja tanító, és még nyolc testvére van otthon. Én magam se tudom, miért, elmeséltem, hogy az én nagyapám is tanító volt, és hogy amikor anyu egy köcsög tejfölt hozott fel a pincéből, akkor apu nem tudta, hogy mi az.

Szerettem volna azt mondani, hogy ne kísérjen már tovább, mert sok lesz visszagyalogolnia. És azt se szeretném, ha valami sashalmi ismerős meglátna minket... és különben is, valahol még fel kell tennem a kabátomra a Regendorf haját, mielőtt Lujzi néniékhez érek. De csak mentem, mentem, és néha kivettem a zsebemből Rozmár Róbertet, és megmutattam neki a hóesést.

Előretartottuk a tenyerünket, és néztük, hogy keringnek a hópelyhek, hogy hullanak pici csillagokként a kezünkre, és hogy olvadnak el.

- „Ha majdan... elhajított hólabdaként száguld a kihült föld... zimankós napja körül... s szerte bolygók dideregnek” - mondta Laci.

- Tessék? - nézek rá csodálkozva.

- Mi az, Kati, nem szereti a verseket?

- Ez vers?

- Mégpedig egy szép versből van. Sárközi György írta.

- Ki az a Sárközi György?

- Nem hallotta még a nevét?

- Nem tanultuk - válaszolom.

Laci megáll, és csúfondárosan néz rám.

- Hát kiről tanultak?

- Petőfi... Arany... Vajda János.

- Újabbakat nem?

- Nem. De jövőre fogjuk tanulni a huszadik századot. Ady Endrét is. Láttam egy harmadikos olvasókönyvét. Negyedikben már csak közgazdasági irodalom lesz. Tessedik Sámuel és Széchenyi István gróf.

- És a ma élőkkel mi lesz, leányzó? Illyés Gyulát csak ismeri?
 - Nem tudom... nem tudom - válaszolom fülig vörösödve. - Nem hallottam még.
 - Jóságos ég, de sok bajom lesz még veled! - mondja Laci, és megáll. Megfogja az államát, mint egy kisgyereket, és a szemembe bámul.
 - Engedje el az arcomat, micsoda dolog ez?! - mondom felháborodva.
 - Ó, bocsánat, millió bocsánat, ne tessék engem mindjárt felfalni - mondta Laci, és nevetett. - De én a múltkor azt hittem, hogy egy okos, értelmes, a világot nagyon is értő kislányt ismertem meg, és most kisül...
 - Semmi se sült ki! Olyan vagyok, amilyen vagyok, és vegye úgy, mintha sose találkoztunk volna, és forduljon csak vissza nyugodtan, mert két óráig gyalogolhat vissza a Keletihez.
 - Most olyan durcás arcot tetszik vágni, mint egy kis foka az állatkerti tó partján. Igenis, Fókapofa. Ez a legméltóbb név.
 - Jó. Akkor volt szerencsém! - válaszolom dühösen, és futásnak eredek. És ennek az undok fráternek meséltem el apud meg anyut meg a tejfölös köcsögöt...
 - Katika... Kati, hát miért rohan? - hallom magam mögött a fiatalember hangját. - Igazán ne viselkedjék úgy, mint akit most írtak be az első óvodába.
- Még ez is. Még sérteget is.
- Katika, na, sose gondoltam volna, hogy úgy tud szaladni, mint egy nyuszi.
- Lihegve megállok.
- Köszönöm... most már egész állatkert, nem? Fókapofa meg nyuszi...
 - Igaza van. Maradjunk a Fókapofánál. Az olyan kedves.
- Most vettem észre, hogy Laci futás közben levette a kalapját. Csupa vizes hó a haja. Hullámos, szőke haja van és sötét szeme.
- Ünnepelesen bocsánatot kérek. Csak nem tudtam elképzelni, hogy egy kislány, aki jó tanuló, és Pesten él, és újságot olvas, sose hallotta még...
 - Bocsánatot kérek - vágtam közbe. - Én nem olvasok újságot.
 - Milyen újságot nem olvas?
 - Semmilyen. Tiltja az iskolai rendtartás.
 - Ne meséljen! És még mit tilt meg a rendtartás?
 - Hát sok mindent... például... például nem szabad politizálni.
 - De azért Hitlert csak nem szereti? Meg a Francót? Meg a Mussolinit?
 - Nem tudom... nem politizálok - mondtam kínban.
 - Kati, hát nem azt mondta, hogy az édesapja műszerész?
 - De igen... de nem dolgozhat a szakmájában, mert...

Egyszerre valami feneketlen sötétséget éreztem. Mintha valaki meglökött volna, vagy... nem értettem. Én eddig reggel ötkor meg fél hatkor felkeltem, elrohantam az iskolába, tanítottam Székács Dórit ötven fillérért, és éjjelig tanultam, és van egy titkos latinkönyvem, és Marival meg Zsókéval mindenféle hülyeségen verekszünk, és a mamámnak soha sincs pénze, és az

édesapám sovány és köhög, és valami miatt nem tud elhelyezkedni az Egyesült Izzóban, pedig ott tanulta ki a szakmáját, és Lujzi néni és egy csomó dolog, amit nem értettem soha, és nem kérdeztem soha, és azt hittem, hogy az én dolgom az, hogy jól tudjam az algebraleckét és a görög szigeteket... de van valami más is, az iskolán túl és Vajda János versein túl.

- Kati, sohasem hallotta még ezt a verset: „Mondd, mit érlel annak a sorsa, ki családjáért dolgozik; verekszenek, kié a torzsa, és csak a nagy lány néz mozt...”?

- Nem hallottam.

- Arról se hallott, hogy volt egy költő, József Attila...

- Nem. Nem tanultuk...

- És maga csak azt tanulja, amit az iskolában mondanak?

- Nekem az éppen elég - feleltem ingerülten. - A legtöbben még azt se tudják megtanulni.

- És biztos, hogy az jó? Hogy az igaz?

Megálltam.

- Most már értem... most már értem, hogy anyu miért mondja, hogy nem szabad összevissza ismerkedni... Hogy miket beszél maga!... Talán nem jó, amit az iskolában tanulunk?

- Egészen biztosan nem jó - felelte Laci teljes nyugalommal.

- És amit maguk tanulnak? Az egyetemen?

- Nagyrészt marhaságok, kedves kisasszony.

Ezen aztán egészen elképedtem.

- Akkor minek tanulja?

- Hogy tudjak vitatkozni vele. És nem magolok. És arra használok a fejemet, hogy gondolkozzam vele, és ne magoljak. Magának így jó ez a világ, ahogy van?

- Igenis, így jó.

- És soha nem is tesz mást, mint ahogy kedves jó szülei és kedves tanárai parancsolják?

- Hát ha kíváncsi rá: soha.

Laci harsányan nevetett.

- És ezt el is higgyem? Ezen még Rozmár Róbert is visítva nevet a zsebében. Hát ha betartja a rendtartást, akkor hogyan jöhetett el velem ma délelőtt moziba?

- Úgy, hogy engedélyt kértem. Ha tudni akarja, igenis, engedélyt kértem... tessék!

Megálltam az út közepén, kirángattam a zsebemből Rozmár Róbertet, kirángattam a Regendorf haját, az összes biztosítótűvel, és legalul összegyűrve megtaláltam Ramona levelét.

Lacira néztem. Most... most megláthatja ez az utálatos fráter, hogy én sohase teszek olyat...

Kinyitottam a borítékot, és kivettem belőle tanárnőm levelét.

A papíron nem volt pecsét, nem volt kelet, nem volt aláírás.

Ramona írásával mindössze ennyi volt:

„Miért ne mehetnél moziba, te kis számár?”

9. FEJEZET

Mátyás király háborúi

- Mi van magával, Horváth?

A lányok mind rám bámulnak, és én vérvörösen ugrom fel. A legsúlyosabb bünt követtem el, amit csak gyorsírásórán elkövethet valaki. A könyvből olvassuk az új lecke sztenogramját. Mindenki két mondatot, padosor szerint. Rubin Éva most fejezte be: „Tekintettel a kitűnő hírnévre, melynek tisztelt cégünk az itteni piacon örvend, valamint különösképpen Szabó és Székely urak ajánlatára, állandó üzleti összeköttetésbe kívánunk lépni Önökkel. Próbarendelésünk egyelőre tizenöt bála gyapjú...” Itt kellett volna folytatnom, Éva meg is bökött a könyökével, de én elábrándoztam, azt néztem, hogy a táblán a rosszul letörült algebrapélda krétamaradéka pontosan olyan, mint egy fenyveserdő. Ha sokáig nézem, még mozognak is a fenyőágak. Talán szél fúj? Vagy őzikék járnak a fák alatt? Esetleg jókedvű mókusok ugrálnak?

- Horváth? Mi van magával, Horváth fiam? Itt alszik, nem otthon??? Üljön le, üljön már le, az istenért, és folytassa...

Kapkodva keresem a mondatot, érzem, hogy vérvörös vagyok.

A lányok nevetnek.

- Csöndet kérek! Mi lesz a világból, Kati, ha már maga is... Ejnye, Kati!

- Tavasz van, tanárnő kérem.

- Kati szerelmes... A Horváth szerelmes... Tanárnő kérem, a Horváth szerelmes! - kiabálják a lányok.

- Csöndet, csöndet, nem érdekelnek a magánügyeik - mondja Lenke néni.

Végre megtaláltam a mondatot:

- „Kérjük, hogy ezt a rendelést tizenöt napon belül, Via Genova, elsőrendű rackából, cif, szíveskedjenek szállítani.”

- Helyes - mondja megbékélve Lenke néni. - Mit jelent, kérem, a cif?

- Cost, insurance, freight - költség, biztosítás, fuvardíj - felelem, és tudom, hogy Lenke néni csak azért adta fel ezt a potyakérdést, hogy javíthassak.

- Folytassa, Katona - int Lenke néni a középső padosornak; ezt megúsztam, másnak intőt adott volna, ha nem figyel; de így is érzem, hogy velem igazán nincs valami rendben. Még jó, hogy a karácsonyi szünetig már csak egy fél nap, tizenegyedtől tizenkettőig történelem lesz Bodával, és utána algebra Fuxival... És a szünetben valahogy rendbe hozom a szénámat. Mindennel elmaradtam. Számvitelből nem oldottam meg a félévi dolgozatot, gyorsírásból az előírt napi egy óra helyett jó, ha fél órát gyakorolok. Elmaradtam a kötelező olvasmánnyal, és folyton kapkodok, és fáradt vagyok, álmos vagyok. Anyu is észrevette, azt mondta, ha ilyen nyúzott vagyok, jó volna szünetben pár napra kimenni Lujzi néniékhez Sashalomra. Dehogy megyek.

Alig várom, hogy egy kicsit több időm legyen, hogy együtt lehessenek Lacival.

Ha ilyen a szerelem, akkor nagyon zavaros dolog. Nyugtalanul alszom, figyelmetlen vagyok. Máskor, ha kétszer elolvastam a leckét, már tudtam is, most szétfutnak a gondolataim, ülök, ülök a földrajzkönyvemen, és mindig vissza kell lapozni, mert gőzöm nincs, hogy mit

olvastam. Eddig Dórit szidtam mindig, hogy lehet tanulás közben másra gondolni, most már ő is észrevette, hogy én se figyelek oda, a múltkor megkérdezte, hogy van-e a Kalahári sivatagnak állatvilága, azt feleltem rá: „Mindegy.”

Otthon igyekszem úgy viselkedni, hogy ne vegyenek észre semmit, de egyre nehezebb. Mari árulkodik: „Anyu, Kati sohasem vár rám!” Ez külön undokság tőle, mert máskor, ha vártam rá csütörtökön vagy pénteken, amikor ők is kettőig vannak, akkor mindig nyafogott, hogy: „Én a barátnőimmal akarok hazamenni, mit lógsz rajtam” - és csoszogott, csak azért is, hogy engem mérgesítsen, és megállnak minden kirakatnál, és vihognak, pedig tudják, hogy én nem állok meg a ruhakirakatoknál, engem egyáltalán nem érdekel. Most viszont én a sarkon azt mondom a lányoknak: „Szervusztok!” - és gyorsan befordulok a Kaplony utca felé, mert Laci is ilyenkor jön az egyetemről. A Károlyi-kertnél találkozunk, ott van egy átjáróház, amelyikből kijutunk a Múzeum körútra, és ott szoktunk sétálni és beszélgetni egy negyedórát. Utána ő siet a menzára, én pedig rohanok, mint a nyuszi, hogy otthon ne kérdezzék: „Már megint Málcival volt utolsó órátok?” Mert Málcsi arról nevezetes, hogy csengetéskor nem engedi ki az osztályt, hanem beszél, beszél, mintha még reggel volna...

„Nem tetszik nekem ez a lány - mondja anyu. - Sápadt vagy, nyúzott.”

„Kamaszodik a lányunk” - mondja erre apu.

„És púderezki az orrát” - vihog Zsóka.

Ez persze nem igaz, csak a múltkor, amikor nagyon izzadt és fényes volt az orrom, egy csepp közönséges hintőport kentem rá. Különbén sincs semmi közük hozzá, különben is ne engem figyeljenek folyton, törődjenek a maguk dolgával, szent ég, csak nem fogok bőgni... De Mari és Zsóka reggeltől estig engem figyel, vagy csak én gondolom így, mert nem egészen tiszta a lelkiismeretem. Anyunak csak az tűnt fel, hogy milyen készségesen segíték a háztartásban. Különösen arra vállalkozom szívesen, hogy leszaladjak kenyérért vagy sóért vagy egy kiló krumpliért vagy akármért, mert ilyenkor mindig azt remélem, hogy egyszerre csak feltűnik Laci, és egymásra nevetünk egy percre, vagy csak azt mondjuk: „Szervusz” - mert az igazság az, hogy már egy hete tegeződünk... De ez persze hülyeség, mert sohasem találkozom ilyenkor Lacival, mert Laci ilyenkor a tanítványánál van vagy a könyvtárban. Mindig a Széchényi Könyvtárban tanul, mert ott világos van és meleg...

Székács Dóriékhoz is sokkal szívesebben járok, nem mintha Dórika egy fokkal is okosabb volna, mint tavaly. De szeretem a hóborította Benczúr utcát, a szép és elegáns villákat, elképzelem, hogy egy ilyen villában lakunk, és külön szobám van, és vasárnap délután meghívom hozzánk Lacit. És főleg azért szeretem a Benczúr utcát, mert Lacinak odaadtam a heti tanrendemet, tudja, hogy mikor vagyok az iskolában, és mikor járok Dórihoz, és már négyszer is megtörtént, hogy amikor lejöttem a Székács-villából, a szomszéd ház kerítésénél ott állt Laci. „Gyere, hógolyózzunk a Ligetben” - mondta. Persze azt kellett volna válaszolnom, hogy sietek, sok a leckém, várnak rám, nem tudom, mivel magyarázzam otthon a késést - de ahelyett azt mondtam: „Nagyszerű!” - és már futottunk is az Aréna úton keresztül a fák közé, és Laci már rám kiáltott: „Vigyázz az orrodra!” - és már kaptam is az első hógolyót a nyakam közé. És Laci már minden titkomat tudja, a zacskóban őrzött latinkönyvet, azt, hogy orvos leszek, és a Regendorf haját is. Pedig ezt igazán titkolni akartam. Amikor a hógolyózásból hazakísért, én tiltakoztam. „Csak a Baross térig jöhetsz.” „Miért, babonás vagy? Fekete fiú a ház előtt nem hoz szerencsét?” „Nem... komolyan kérlek, ne gyere.” „Fókapofa, mondd meg az igazat: kikapsz otthon, ha megtudják, hogy velem voltál???” „Hát tudd meg, kikapok. Nem szoktam fiúkkal járni.” „Én nem vagyok fiúkkal. Csak egy fiú vagyok. És bemutatnád a szüleidnek, nem?” „Nem tudom - mondtam kínban. - Lehet, hogy örülnének, lehet, hogy

megtiltanák, és Zsóka meg Mari kinevetnek...” „Hát jó, ahogy akarod.” Elbúcsúztunk a Baross térenél. És legközelebb megint elbúcsúztunk a Baross térenél. De harmadszor Laci továbbjött, befordultunk a Huszár utcába, és ott... ott... Laci... istenem... ha hiszitek, ha nem... egyszerre csak átölelt és megcsókolt... Nem is tudom... nem is tudom, milyen volt... azt hiszem, nem is volt jó... Rettenetesen melegem lett... úgy vert a szívem... nem volt semmi erőm, csak Laci vállába kapaszkodtam. „Te Főkapofa” - mondta Laci nagyon kedvesen, és azután nem szölkünk egymáshoz, mentem hazafelé, és Laci még mindig mellettem, még mindig mellettem, és a Rózsák terénél a református árvaháznál voltunk már, amikor azt mondtam: „Jaj, istenem, mindjárt otthon vagyok, és a Regendorf haja...” „Mije???” - kérdezte Laci meghökkenve. És akkor bevallottam, hogy abba a szomszédos kapualjba szoktam bemenni mindig, és ott operálok a kabátra a biztosítótűkkel azt a rettenetes vörös szőrmét. „Mutasd!” Laci megnézte, a fejét csóválta, azt mondta: „Milyen jó meleg. És milyen szép. Nézd, ha így behajlítanád a végét, sálgallérnak, milyen divatos. A te helyedben nem rángatnám fel-le...” „De a lányok...” „Főkapofa... hát te mindig azt csinálod, amit mások mondanak? Saját ízlésed nincs? Ez igenis nagyon csinos, nagyon divatos szőrme. A te helyedben...” Ezek után este nekiálltam rendesen visszavarni a szőrmét, kicsit igazítottam a szabásán. „Nem tartott már jól a varrás” - magyaráztam anyunak, és persze bezsebeltem a dicséreteket. Különben az utóbbi hetekben a tiszta fehérneműmre, blúzaimra is nagyon vigyázok. Minden darabba világoskék selyemmel belehímeztem egy vonalat, ez a jelem. És jaj annak, aki hozzá mer nyúlni! Persze az az én titkom, hogy ez a vonal (|) valóságban egy kis l betű, Lacit jelenti.

„Látod, milyen dühös voltál és mégiscsak használt a lecke” - mondja anyu, és arra az esetre gondol, amikor eldugtak minden használható fehérneműt, és apu alsónadrágjában indultam iskolába. Én meg csak ráhagyom, hadd örüljenek, hogy attól javultam meg...

- A karácsonyi szünetben ne feledkezzenek meg a gyakorlásról - hallom Lenke néni hangját. Hát persze, már megint elábrándoztam, az iskolában vagyok, most csengették ki a gyorsírási órát. - Gyakoroljanak, kérem, mert szünet után úgy áll a kezükben mindig a gyorsíróceruza, mint a furkóbot. No, isten velük, kellemes ünnepeket!

- Boldog karácsonyi ünnepeket! - feleljük mi is kórusban, és kitódulunk az ajtón.

- Csak legalább ez a nyomor történelemóra maradna el! - mondta Rubin Évi. - Olyan ideges vagyok mindig történelemóra előtt, hogy köveket érzek a gyomromban. Az a sok hülyeség a királyokról meg a hadvezérekről...

- Ne mondj ilyeneket - mondta Szalóky -, mert Kati belehalna, ha nem volna történelemóra, azzal a drágalátos Bodával. Olyan hideg, undok nő, hogy ha az édestestvére az orra előtt esne a Dunába, az után se nyúlna...

Én csak hallgattam. Ha tudnák, hogy Boda a múltkor a szertárban kölcsönadta nekem az atlaszt.

Rubin Évi lenyelte az utolsó falat lekváros zsemlyét. Olyan bánatosan kullogott befelé, amikor a csengő megszólalt, mintha kínyzókamrába menne.

- És ahogy ezt a nőt ismerem, utolsó órán is feleltetni fog.

Feleltetett is.

Csöngetés után azonnal bejött, nem úgy, mint Fuxi meg Ramona, akik néha húsz percet is csevegtek a lépcsőházban, valamennyiünk nagy örömére. Beírta az órát, és bele se nézve az osztálynaplóba, csak úgy odaszólt:

- Antal és Horváth.

Mindig két diákot hívott ki a térképhez, és azokat feleltette, de közben a szeme az osztályon járt. Ha a felelők valamit nem tudtak jól, akkor a padból szólított ki valakit. Most az osztály megnyugodott, Antal és Horváth, és parádés feleletnek ígérkezett, a többi negyvenen nyugodtan alhatnak.

Kimentünk a térképhez. Európa térképe a XV. században.

- No, Antal Magda, milyen volt Európa Mátyás idejében?

Magda persze nagyszerűen felelt. Halkan, nyugodtan, mintha csak beszélgetne a reneszánsz koráról, Leonardóról, Michelangelóról, én csak bólogattam néha, erről rengeteget tudtam én is, olvastam Janus Pannoniust, Bonfini.

- Köszönöm. No, Horváth Kati!

Folytatni akartam a reneszánsz magyar hatásánál, a visegrádi udvar életénél, de Boda intett:

- Inkább valamit a hadjáratokról.

- A fekete sereg... a török... - mondtam és elakadtam. Ott, ahol agyamban adatoknak és történeteknek kellett volna lenniük, egyszerűen nem volt semmi. Sötét lyuk volt. Üres fekete tábla. Semmi. De az égvilágon semmi.

Egy pillanatig tartó kínos csönd. Boda csodálkozva rám nézett.

- Nem jól érzi magát?

- De igen. Köszönöm.

- Hát akkor halljam. Milyen háborúkat viselt Mátyás, mikor, miért.

„Nyögte Mátyás bús hadát Bécsnek büszke vára...” - jutott eszembe a Himnusz, és körülbelül ez volt minden. Antal is meghökkenve nézett rám. Rubin Évi pedig sügni kezdett, ami ostoba dolog volt, és reménytelen. Bodának remek füle volt, és tudta az anyagot, én nem hallottam a sűgást, és nem tudtam az anyagot.

- Verbász... Szabács... Jajca... - sűgta Rubin Évi.

- Rubin, hallgasson, kérem, vagy kikűldöm a folyosóra. Készűlt, Horváth?

Jóságos ég! Ez még velem... ez még velem soha... Éreztem, hogy veríték lepi el az arcomat, a homlokomat, nyakamat..., hallottam a saját réműlt makogásomat:

- Tanárnő, kérem, én készűltem. - Ugyanűgy, ahogy Fischer és Czikó szokott makogni, amikor nem tudja a leckét. Hogy lenéztem, hogy megvettem, hogy kinevettem azokat a szánalmas lányokat, akik ahelyett, hogy tisztességesen elkészűltek volna az órára, nem átallanak nyögni, verejtékezni a tábla előtt...

- Menjen a helyére.

Nekem mondta? Engem küld helyre???

Most száz esetből kilencvenkilencszer könyörgés következik: „Tanárnő, kérem, egy másik kérdést.” „Tudtam, de elfelejtettem.” „Belezavarodtam.” Ó, ezek a szánalmas megalázkodások!...

Meghajoltam, és a helyemre tántorogtam. Hallottam, amint Boda Rubin Évát hívja ki helyettem. Éva elment mellettem, és a bokámba rűgött.

- Ez miattad van, te átok! - sűgta oda. - Éreztem.

Boda kinyitotta az osztálynaplót. Láttam, amint beírta az elégtelent. Az osztály felszisszent.

- Ne tessék... Tanárnő, kérem... a Kati mindig tud... ne tessék...

- Azonnal csönd legyen!

Boda rám se nézett. Behunytam a szememet, azt vártam, hogy csak álmodtam, hogy mindjárt megszólal az ébresztőóra, hogy nem igaz az egész... lehetetlen... nekem más jegyem még nem volt, csak kitűnő. Első elemitől. Mindig. Írásbelire, szóbelire. Nekem még... Nem értem. Egyáltalán nem is emlékszem ilyen fejezetre. Az én könyvemben nem is voltak benn Mátyás háborúi... Különben is gyalázat, hogy mindig háborúskodtak az emberek. Hétéves háború, harmincéves háború, százéves háború... Oda kell figyelni, hátha Boda most felhív, és akkor közben javíthatok... most Rubin megint könnyű kérdést kapott. A Jagellók. Bodára nézek, megpróbálom szuggerálni, nézzen vissza, lássa, hogy a Jagellókat tudom. De még véletlenül se néz felém. Mit mondok otthon??? Nem is fogják elhinni. És jövőre az ösztöndíj...

Hideg veríték üt ki rajtam. Most már igazán rosszul érzem magam. Legszívesebben sírnék. Igazán elégtelenre feleltem? És a tanárok bejönnek az órára, és mindenki látja... És otthon... jószágos ég... Mari még sose felelt elégtelenre. Zsóka se. Ha nem kapom meg félévben a jelest? Ha még egyszer kihív, és kitűnőre felelek, az is a legjobb esetben jó... ezt megcsináltam! Tegnap este, amikor még egyszer átnéztem a történelmet... nem, én nem is emlékszem ilyen fejezetre, tanárnő, kérem, a könyvemben nincsenek benne Mátyás háborúi, hibás tankönyvet vettem év elején, nem tehetek róla... Meg kéne nézni a könyvet, most mindjárt, szólni, hogy javítsa ki... Érzem, hogy a fülem ég, szédülök. Szóval ilyen érzés beszédni egy elégtelent... Hogy üvöltöttem múltkor Dórizal, a Zambezt nem találni a térképen... Székácsék is megtudják. Szép kis tanító az, aki maga is elégtelent kap...

- Na, menjenek a helyükre! Rubin, vagy tanuljon rendesen, édes fiam, vagy maradjon ki az iskolából. Lopják az időt, a szüleik drága pénzét, és nem tudnak semmit.

Ez most nekem is szólt.

Szent ég, ez most nekem is szólt!

- Új leckét nem adok a szünetre, azt se tudják, amit eddig tanultunk. No persze ez nem vonatkozik mindenkire, Antal Magda például kitűnőre felelt.

Most nem Horváth Kati felelt kitűnőre. Elsüllyedek, elsüllyedek, lányok, ezt nem lehet túlélni.

Boda feláll, veszi az osztálykönyvet.

- Kellemes karácsonyt, lányok!

- Kellemes ünnepeket, tanárnő, kérem!

Felállunk. A hetes mérgesen kiabál:

- Menjetek már, menjetek már, nem tudok szellőztetni!

- Hármast kaptál - mondja Czikó Rubinnak. - Láttam, amikor beírta.

- Nem számítottam rá... Ha Kati... szóval akkor én ma nem feleltem volna.

- „A szerelem, a szerelem, a szerelem sötét verem” - éneklir a hetes, és még egyszer ránk mordul: - Menjetek már, az istenért, letelik a tízperc, és nem tudok ablakot nyitni!

10. FEJEZET

Különös ütés

- Mutasd a példákat - mondja Rubin.

Most nem merek egy szót se szólani, hogy „mindig rólam nézed le”, meg „miért nem dolgozol otthon”. Megszűnt minden erkölcsi alapom. Vége, vége mindennek...

Szalóky a hetes, ő írja fel a táblára, hogy *1. félév, 47. algebraóra, 1940. december 20.*

Czikó kiugrik a padból, gyorsan mellé írja: „Szünet előtti utolsó óra, hála istennek!”

Szalókynak csak annyi ideje marad, hogy gyorsan letörülje, és már jön is Fuxi, kacsázó léptekkel, sárgára festett hajjal, sárga köpenyben.

- Üljenek le, kislányok.

Rubin visszaadja a füzetemet.

- Kati, hibás a példád.

- Az nem lehet.

- De. A második. Nézd meg.

- Rubin, maradjon csendben - mondja Fuxi. - Akkor legyen vitéz, amikor felel. Akkor bezzeg elakad a hangja.

Fuxi az osztálykönyvben lapoz. Egyszerre csak felnéz.

- Horváth Kati... mit látnak szemeim??? Mi történt?

- Nem tudtam a történelemleckét, tanárnő, kérem.

- Azt hittem, hamarább dől össze a Tejútrendszert, hamarább fog bebizonyosodni, hogy á plusz bé a négyzet az nem á négyzet plusz két ábé... folytassa csak, Katona...

- Plusz bé a négyzet - ugrott fel rémülten Katona Erzsi.

- Azt hittem, hamarább fog a Föld visszafelé forogni és a pozitív elektromosság másik pozitívval egyesülni, mint hogy maga rosszul feleljen valamiből...

- Előfordul a legjobb családokban! - kiabált Varga Szabina, és a lányok vihorásztak, mert Fuxitól nem féltünk komolyan, akármennyit veszekedett.

Szóval még ez is lesz. A tanárok szörnyülködése, álmélkodása, szidása és részvétnyilvánítása. Ramona még hátravan. És Málcsi! Szent Kleofás, mit fog művelni Málcsi az osztályfőnöki órán!... Szerencsére az már csak vakáció után lesz... addig megtanulom... megkérem Bodát, hogy hívjon ki felelni... igen, az első történelemórán megkérem, hogy adjon rá módot... megkérem... hát persze... mással is megesett már...

- Pataki, jöjjön ki. Írja fel a táblára a házi feladatot. Mindenki a füzetében javítja, és jelentkezik, akinek a példája hibás volt.

Az első példám jó.

A második.

Ezt már nem lehet kibírni. Gyorsíráshoz rám szoltak, történelemből... és most... pedig fel kell állni... fel kell állni... Alexandriai Szent Katalin, kedves védőszentem, ha lennél szíves most

valamit az érdekemben, igazán, csak a legvégső esetben szoktam... juj...

Határozottan hallottam, hogy kopognak az ajtón. Mind odanéztünk. Az iskolanővér állt az ajtóban, köszönt Fuxinak, körülnézett a teremben, és egyenesen felém tartott.

- Ez a második bé? - kérdezte, de nem válaszolt neki senki. Már közölni akartam, hogy nem, kérem szépen, ez a második á, de még mielőtt kinyithattam volna a számat, az iskolanővér ott állt mellettem.

- Mondja, kérem, magának kérvényt küldjünk, százpengős okmánybélyeggel, hogy kegyeskedjék az orvosiba lefáradni? Nem elég, ha kétszer megmondják magának? A doktor néni is ott van, és a professzor úr is. Na, mozogjon, fiam, mozogjon végre!

Valakivel összecserél - villant át rajtam. Azután az, hogy most minden tévedés, akármi jobb, mint benn maradni és bemondani, hogy rossz a példám.

- A tanárnő megengedi, hogy velem jöjjön a kislány - mondta határozottan az iskolanővér.

- Kérem, természetesen, parancsoljon - mondta Fuxi. - A legjobb tanulónk, neki nem nagy mulasztás, ha nincs itt az órán.

Az iskolanővér, nagydarab, szemüveges, szigorú képű, szőke nő, szótlanul ment mellettem.

„Mit fognak velem csinálni? - gondoltam meghökkenve. - Kiveszik a vakbelemet? Vagy a mandulámat? Akármit... de Szent Katalin kap tőlem egy szál virágot.”

- Fáj? - kérdezte váratlanul az iskolanővér.

- Nem... nem... egyáltalán nem - feleltem ijedten, és törtem a fejemet, hogy minek kellene fájni.

- Nem is viszket?

- Nem.

- No, jó, majd meglátjuk.

Csak tudnám, mit akarnak meglátni.

Az orvosi előtérben nem volt senki. A nővér intett, hogy gyérünk, egyenesen a rendelőbe. Orromat megcsapta a jód és valami fertőtlenítő szaga. Egyszerre izgulni kezdtem, meg különben is, szólni kellene, hogy nem én vagyok, már az osztályban kellett volna szólni, micsoda letolás lesz itt, de hát én nem tehetek róla, a nővér csak megfogott és lecipelt.

- Csókolom - mondtam a doktor néninek, a két idegen férfi előtt pedig meghajoltam. Kik ezek? Csak nem akarják, hogy levetkőzzem?

- Mozduljon már, édes gyermekem - mondta megint az iskolanővér. - Húzza le végre a cipőjét. Ne azt, az istenért, mit akar a jobb lábától? A balt.

Lehúzta a cipőmet, harisnyámat, hatezer szerencse, hogy ilyen rendesen megstoppoltam. Ó, hányszor, de hányszor megtörtént, hogy a lyukas sarkat begyűrtem a talpam alá... Ha nagy leszek, feltalállok valami olyan harisnyát, amit sose kell stoppolni. Esetleg valami festékanyagot vagy gyantát, amit csak rá kell ragasztani a lábra, azután lehúzni és eldobni, vagy lemosni róla...

- Lázas? - kérdezte az egyik férfi.

- Nem, kérem.

- Az jó jel.

Leültettek a viaszosvászonnal borított díványra, körülülték a lábamat, és izgatottan nézték. Remegtem, hogy hozzáérnek a talpamhoz, mert olyan csiklandós vagyok, de olyan...

Az idősebb férfi, akit a többiek professzor úrnak szólítottak, megragadta a bokámat.

- Hihetetlen - mondta. - Eltűnt a kiütés.

- Szédületes - bólintott a másik.

- Nyoma sincs már - így a doktor néni.

- Ezt a terápiát folytatni kell. Pedig milyen makacs esetnek látszott.

- Nem is hámlik.

Miért hámlana? - gondoltam, de persze nem szóltam egy mukkot se.

- Semmi fájdalma nincs?

- Nincs.

- Égő, szúró fájdalmat nem érez?

- Nem, kérem szépen.

- Jó. Holnap már meg is moshatja a lábát.

- De kérem - mondtam méltatlankodva -, én tegnap este is mostam lábat.

A doktorok összenéztek.

- Nem baj - mondta a doktor néni.

- Használja tovább is a kenőcsöt - mondja az idős professzor. - És ha a legkisebb panasza volna, jöjjön be hozzám a klinikára.

- Rendkívül érdekes eset - mondta a fiatalabbik férfi. - És hogy a viszketés is így abbamaradt...

- Fontos, hogy nem kaparta fel.

- És ne nagyon erőltesse még a lábát. Lassan menjen, különösen lépcsőn. Na eredjen, fiam, az osztályba!

- Igenis. Jó napot kívánok!

Az előtérben befűztem a cipőmet. Lassan, mint két anyalajhár. Az iskolanővér még utánam szólt, hogy lassan menjek.

Rettenetes lassan mentem.

Tizenöt percig vánszorogtam végig a folyosón.

A lépcsőházban minden lépcsőfokon megálltam, százig számoltam, és elmondtam a Toldi egy-egy szakaszát.

Amikor az osztálytermünkhöz értem, még egy rövidke pihenőt tartottam az ajtó előtt.

Amikor lenyomtam a kilincset, megszólalt az óra végi csengő.

- Viszontlátásra, lányok! - mondta Fuxi.

- Kellemes karácsonyt, tanárnő, kérem! - mondtuk kórusban. És arra gondoltam, hogy ki lehet az a második bében, aki egész karácsonyi vakációban a kiütéses lábát fogja vakarni.

11. FEJEZET

Pacni, a szerencsekutya

- Anyu, légy szíves, azt meséld el, hogy mit vettél apunak az első karácsonyra.

- Amikor a felesége voltam?

- Nem. Tudod. Amikor még csak titokban határozottatok el...

Anyu gyanakodva néz rám. Mostanában minden este együtt mosogatunk. Mari és Zsóka gyönyörűséggel vette tudomásul ezt a rendet. Már nem is kell semmit szólni, vacsora után ócska tornacipőt húzok, kötényt kerítek magam elé, és melegítem a mosogatóvizet.

- Nem emlékszem.

- Dehogynem emlékszel. Azt biztosan nem lehet elfelejteni.

Anyu nevet.

- Várj csak. Persze hogy emlékszem! Díszsebkendőt hímeztem neki, és postán elküldtem.

- Örült neki?

- Nem hiszem. Levélben megköszönte, de nem hiszem. Nem volt apádnak akkor egy rendes öltönye. Mihez hordta volna?

Most már benne vagyunk nyakig a történetekben. Most már tudom, melyik lemez következik.

- Bezzeg az én időmben nem beszélgethetett csak így egy lány az anyjával, mint te most énvelem. És nem kérdezték meg egy lánytól, hogy szeret-e valakit. A házasságot a szülők beszélték meg és a rokonok. Az számított, mennyi földjük van, nekem is kiszemelték az egyik gazdának a fiát. Nagyon szép szőlőjük volt...

- És milyen volt a fiú?

- Nem érdekelt engem, hogy milyen, rá se néztem. Apádat szerettem, megesküdtem, hogy az övé leszek, senki másé.

- Annyi idős voltál, mint én most.

- Annyi. De akkor egész más világ volt. Akkor a lányok nemigen tanulhattak. Szerettem volna kitanulni kalaposnak. Az tetszett nekem. Szép kalapokat csinálni, egy tiszta szobában ülni, szabni-varrni.

- Jóságos ég! Engem egy varrótűvel kikergethetnek a világból.

- Azt tudom - mondta anyu. - És nézd, nézd, szerinted az a pohár tiszta?

- Még nem egészen - mondtam ijedten. - És kérlek, hogy volt apuval a titkos eljegyzésetek?

- Bolondnak nézel engem, te lány. Meséltetsz, mint egy gramofonlemezt, és közben unod. Inkább valld be, hogy mit akarsz kicsikarni tőlem.

- Semmit, anyu, igazán. Csak azt úgy szeretem hallani, amikor eljegyeztétek egymást.

- Tudod jól. Apádat besorozták katonának, tizennyolc éves volt... és a komáromi gyalogezredbe helyezték... Menetszáadban volt, bármelyik pillanatban indulhattak a frontra... agyonlövés járt annak, aki a körletet elhagyta. Annyiszor meséltem már...

- De mondd...

És apád éjjel átszökött hozzám. Bezörgetett az ablakon. Nyár volt. Kimásztam...

- Úgy, ingben?

- Mit képzelsz rólam? Gyorsan felöltöztem. Lementünk a kertbe. Emlékszel nagymamánál a nagy diófára?

- Emlékszem.

- A diófa alatt volt az a nagy kerek asztal és a pad. Tudod?

- Igen.

- Ott ültünk hajnalig, és beszélgettünk. És megesküdtünk egymásnak, hogy soha mást nem fogunk szeretni, és várunk egymásra. Ha száz évig tart a háború, akkor is. És csókolóztunk.

- És másnap nem mesélted el nagymamának?

- Más nem hiányzott volna! Így is folyton faggattak, hogy miért sírok annyit, miért szaladok mindig a postás elé.

- Jól tetted, hogy apuhoz mentél feleségül. Lehet, hogy ha máshoz mentél volna, egészen más gyerekeid lettek volna. Nagy kár lenne értem. Bár lehetséges, hogy volna egy olyan lányod, aki sokkal szebben törülgetné a poharakat.

- Egészen meg vagyok veled elégedve - felelte anyu.

- Holnap kitisztítom a vaskályhából a salakot - mondtam hirtelen. - Egész beleégett már a salak. Nincs semmi huzatja.

Anyu rám bámult.

- Mégiscsak gyanús vagy nekem, te lány. Ez a nagy buzgalom...

- Tavalý is én vertem ki a salakot. Mondd, és hogy volt az, amikor kikosaraztad azt a másikat?

- A nagyszobában ült az egész család. Olyan faggatást rendeztek, mintha a szolgabíró előtt lettem volna. Hogy hogy képelem azt, hogy nem megyek hozzá a Csontos Pistához.

- Mondtad, hogy mert a Horváth Andrist szereted.

- Dehogymondtam! Bögtem. A felnőttek szidtak. Hogy olyan öreg vagyok már. Tizenhat éves. Vénlány maradok. Mire várok? És a Sándor bátyám mondta, hogy „biztosan van valakije ennek a taknyosnak”. Nem vallottam be semmit. Ha agyonütöttek volna, akkor sem. Azt hajtogattam, hogy nem akarok férjhez menni. Nem és nem. És amikor két év múlva apád pár napi szabadságra jött haza a frontról, és eljött, akkor odaállt a szüleim elé, és megkérte a kezemet.

- Örültek?

- Dehogy örültek! Azt mondták, a világért sem adnak hozzá. Hiszen apádnak semmije se volt, de úgy értsd, hogy a kardján és a katonazubbonyán kívül igazán semmije se volt.

Ezt már tudtam, úgy tudtam, hogy akár előre felmondhattam volna. Apai nagyapám tanító volt, aki tizenhárom nagylányával özvegyiségre maradt. Negyvenhárom éves volt, akkor kérte meg a nagymama kezét, aki meg már ugyancsak idős volt: negyvenkét éves. Mert nagymama tizenhét éves korában teljesen árván maradt, és ő nevelte fel kilenc kisebb testvérét.

- Képzeld el - mondta anyu -, kilenc kisgyereket felnevelni fehérművarrásból. Főzni rájuk, mosni rájuk, varrni az elszakadt holmijukat. És a te nagymamád éjjel-nappal dolgozott, hímezte az ingeket, ágyneműt, pár krajcárért, csak hogy a testvérei éhen ne haljanak. És amikor már

a legkisebb is felnőtt, és kenyér volt a kezében, és a húgai mind férjhez mentek, akkor bizony szegény nagyanyád már negyvenkét éves lett, és amikor nagyapád megkérte a kezét, nem volt más választása, hozzáment feleségül...

Már régen készen voltunk a mosogatással, és minden edényt rendesen beraktam a helyére, az evőeszközöket se kevertem össze kivételesen, pedig azt úgy szoktam megmarkolni és behajigálni a fiókba: a kést a villa helyére, villát a kanál helyére. Szerintem ugyanis semmi baja sem lesz egy villának attól, hogy a késeknek való rekeszben tölt egy napot. De most nem akartam nézeteltérést anyuval. Leültem az egyik konyhaszékre, harangoztam a lábammal, és közben áhítatosan figyeltem a 728. számú lemezre, amit ugyancsak kívülről tudtam: azt, hogy nagymamának nem is született több gyereke, csak egy fiú, aki az én édesapám. A többi gyereke, az mind a mostohalánya volt, de olyan jól és kedvesen bánt velük, hogy amikor Lujzi nénit Józsi bácsi feleségül vette, öt évig járt a házhoz, és sohasem tudta, hogy Lujzi néni nagymamának nem édeslánya, hanem mostohalánya...

A mosogatódézsát kőporral ragyogó tisztára súroltam, a konyhakövet is felmostam, de még mindig nem mertem szólni.

- Anyu...

- Tessék?

- Én a vakációban nem akarok Lujzi néniékhez menni.

- Katikám, kislányom. Annyi tejet ihatnál...

- Nem kell nekem tej.

- Zörögnek a csontjaid. Lujzi néniék csirkét vágnak.

- Anyu, ha nincs itthon elég kenyér, én inkább nem eszem, de ne küldjete el a háztól.

- Bolond vagy te, bolond vagy te, csak nem gondolod, hogy terhünkre vagy? - felelte anyu, és potyogni kezdtek a könnyei. - Azt hittem, szívesen vagy Sashalmon.

- Tudod, hogy utálom...

- Kati!

Lehorgasztottam a fejemet. Mégsem kellett volna... Lujzi néni apu mostohanővére, és nem szabad őt megbántani. Ez valami rettenetesen bonyolult ügy, ezen már gondolkoztam párszor, de a szüleim sosem beszéltek róla. Lujzi néniéknek festékgyáruk van, amit nem úgy kell elképzelni, hogy óriási épületek meg raktárak, nagy keverőgépekkel meg szénlepárlókkal, meg nem tudom, mikkel. Ez az egész „gyár” egy vacak pinceműhely, valahol a Német utcában, rengeteg zsák piros minium van benne, amivel a hidakat festik, mert ez megvédi a rozsdásodástól. A műhely egyik része a raktár, a másik a laboratórium, és van egy üvegfallal elkerített kis lyuk, ez az iroda. Mindig villany ég a műhelyben, és rossz, dohos a levegő. És apu ott dolgozik már évek óta, pedig apunak nem ez a szakmája, ő gyerekkorában inas volt az Egyesült Izzóban, Újpesten, és műszerész-segédlevele van. Néha hallottam egy-egy szót, amikor édesapám édesanyával beszélt, Lujzi néniékről, pénzről, valami politikai ügyről, feketelistáról, de amikor megkérdeztem, apu azt mondta: „Kicsi vagy még, majd egyszer elmagyarázom” - és őszintén szólva nem is érdekelt olyan nagyon a dolog. És most váratlanul magam előtt láttam a műhelyt és aput, festéktől piszkos, rossz nadrágban és ingében, amint emelget, és csurog az arcáról a veríték, és azt mondja: „Katikám, minek jöttél ide, itt nagyon rossz a levegő.” És neki nem rossz? Mindig ott a párában, enyvszagban, sötétben. Neki nem rossz? Lujzi néni egyszer-egyszer egy héten jön be a műhelybe, és apám reggeltől estig ott

van. És Lujzi néniéknek házuk van Sashalmon, négyen laknak négy szobában. Száz rózsató van a kertben, külön kertész gondozza. És Lujzi néniék a Tátrában nyaralnak, és a két gyereke svájci intézetben van. Mi Szigetszentmiklóson voltunk tavaly, egy parasztházban egy hónapra vette ki anyu a szobát, huszonöt pengőért, és mindennap egy lábas főzeléket főzött ebédre, és gyűjtöttem tüzelőnek rőzsét a Thököly út végén, az akácosból. És az ingyenstrandra jártunk, és olyan boldogok voltunk, hogy nyaralni voltunk...

- Katikám, mitől szomorodtál el?

- Ne haragudj, ha úgy gondolod, hogy menjek Sashalomra...

- Nem muszáj. Mari se akar. Zsóka se. De valamit kellene venni Lujzi néninek karácsonyra.

- Mi lenne, ha kivárnék neki egy szép tálcakendőt?

- Varni? Te?

- Hát persze. Tudod, hogy Lujzi néni él-hal az ilyen buzsáki terítőkért, és annál kedvesebb lesz neki, hogy én hímeztem, mert tudja, hogy milyen nehezemre esik... és... hát minden olyan sokba kerül.

- Nem bánom, Kati... nem bánom.

- A rongyoszsákból kikereshetek egy kis kanavászt?

- Persze.

- Köszönöm. Most mindjárt...

- Hát most mindjárt azért nem. Inkább majd holnap reggel. Jó?

Persze hogy jó. Ezt akartam, ezt akartam, ezt akartam. A rongyoszsákban turkálni. Úgyis tudom, hogy van ott valahol a ruhamaradékok, foltok, selyemszalagok, csatok, gombok, rossz harisnyák között egy darabka bolyhos fekete anyag. És ha nagyon muszáj, hát majd csinállok egy fésűtartót vagy terítőcskét Lujzi néninek, nem szakad le a grófi koronám, olyan lesz, amilyen lesz. De a fontos, hogy megtaláljam azt a fekete szövetdarabot meg két piros gyöngyöt meg egypár szál piros pamutot. Mert elhatároztam, hogy Lacinak karácsonyra készítek egy pamutkutyát. Mert nagyon vacakul rajzolok, de kutyát tudok rajzolni, mégpedig szögletes fejű foxit, nagyon édeset, és azt kirajzolom papírra, és utána kiszabom a szövetből, és kivarrogatom, és piros nyakörvet varrok rá, és piros gyöngy lesz a szeme.

Olyan lesz az egész kis kutya, mint egy fekete pacni. Igazán, az is lesz a neve, hogy Pacni. És Laci a zsebében fogja tartani, és Pacni vigyázni fog rá, és Pacni azt jelenti, hogy húek leszünk egymáshoz. Biztosan örülni fog, ugyanúgy, mint ahogy én Rozmár Róbertnek örültem. Képzem, Mari és Zsóka hogy fognak holnap körülugrálni, ha meglátják, hogy a rongyoszsákban keresgélek. „Kati... mi van veled? Anyu, a Kati megőrült... Kati, csak nem akarsz harisnyát stoppolni?” Ha nem találok piros gyöngyöt, két pici piros gomb is megteszi. Tavaly ilyenkor nem sokat törődtem volna a jó erkölccsel: ha gombra lett volna szükségem, egyszerűen lenyisszantottam volna Zsóka piros blúzáról. De hiába, öregszem, komolyodom...

Hajnalban azt álmodtam, hogy hógolyóztunk a Ligetben, és Pacni, egy vidám, csaholó fekete kutya ugrált a hókupacban. „Pacni, megdoblak!” - kiáltotta jókedvűen Laci, és felmarkolt egy csomó havat, de a hó nem Pacnit találta el, hanem a lábamat. „Juj, de hideg!” - kiáltottam, és felébredtem a tulajdon hangomra. A lábam igazán fázott, mert lerúgtam magamról a takarót.

12. FEJEZET

Véd- és dacszövetség

Tudjátok-e, hogy kell vaskályhából kiverni a beleégett salakot? Ez az én külön titkom, de nektek elárulom. Először is, a salak azért ég bele a kályhába, mert egész évben nem tisztítom ki rendesen. A mi lakásunkban két szoba van, és a két szobában kétféle kályha. Az egyik cserépkályha, amit fával kell fűteni, és amiből a hamut nem kell naponta kisedni. Viszont a fa nagyon drága, tehát nem mindig fűtjük a kandallót. A vaskályha viszont gyorsan átmelegszik, az olcsó szén is jól elég benne, tehát a vaskályhát mindennap befűtjük, és a vaskályhából mindennap ki kell szedni a hamut. Ez az én dolgom, és ezt el is látom tisztességesen. Tíz perc múlva fél nyolc, már úgyis elkéstem, jaj, istenem, még a kályha... És ilyenkor a lapáttal két pillanat alatt belekotrom a hamut a szemétdörbe, és alászolgája! Tudom, hogy a kotróvassal le kéne ütögetni a kályha tűzteréből is az odatapadt salakot... de majd holnap. És holnap: „majd holnapután”. Azután a salakréteg egyre vastagabb, vastagabb, már egész szűk a tűztér a kéménylyuk alatt, már egyre kisebb a kályha huzatja, egyre nehezebb befűteni... no, majd holnap! Tavaly is a karácsonyi vakációig váratott magára a salakleverés. Hát most is.

Leszedtem a kályha felső karikáit, jól nekivetkőztem, mert könyökig bele kell mászni a kályhába. Próbálom a lapáttal, kotróvassal verni a sziklává keményedett salakot - meg se moccan. Anyu azt mondja: „Hagyd, nem megy ez, majd apád...” De nekem vakációm van, apu meg olyan fáradt, amikor este hazakerül, alig áll a lábán. Hát csak piszkálom tovább. Csurog rólam a veríték. Várjunk csak, majd készíték én magamnak szerszámot! Egy ócska seprűnyél van a kamrában, annak az egyik végét telis-tele verem szögekkel, mindenféle irányban kiállnak az ócska szögek, mint a tuskédisznó tuskéi. No gyerünk, beleverem a salakba, mint Kinizsi Pál a buzogányát... No, Kinizsire jobb nem gondolni most, Mátyás háborúi...

Varni, mosogatni nem szeretek, de az ilyen komoly munkát igen. Ami erőfeszítést, ügyességet követel... Hű, de lehúztam a kezemről a glazúrt, csak anyu ne vegye észre, jaj de vérzik!

Mari és Zsóka jönnek a szobába, megállnak a kályha előtt, és gyönyörködnek bennem.

- Eredjetez innen, jó?

- Miért, nem szabad nézni?

- Nem. Mert kipattanhat egy szög vagy egy salakdarab, meg hideg is van...

- És különben is zavarunk, mert ha egyedül vagy, akkor legalább nyugodtan ábrándozhatsz imádott Lacikádról.

- Mi...icsoda?

Ijedtemben megáll a kezemben a seprűnyél.

- Nézd, hogy adja az ártatlant! - mondja Zsóka.

- Miért, te azt hitted, hogy nem tudjuk?

- Mit tudtok?

- Hát hogy szerelmes vagy a Lacikádba. Hogy találkozol a Lacikával. Hogy azért nem jöttél ki Lujzi nénénkhez Sashalomra.

- Nem igaz...

- Az se igaz, hogy latinul tanulsz? - kérdezte Mari.

- Pedig inkább a történelmet tanulnád meg, mert bezúgtál Bodánál.

Ez... ez lehetetlen... Ezt... honnan tudhatják? Verem azt a nyavalyás salakot, hogy majd az oldalam szakad bele. Úgy teszek, mintha nem is hallanám, hogy mit beszélnek.

- Nem áll velünk szóba, mert ő az öregebb.

- A mintagyerek.

- Akinek nincs titka anyu előtt.

- Mit veszel karácsonyra a Lacikádnak? Honnan van pénzed?

- Nem tudom, honnan lehet pénze, mert amikor azt mondja itthon, hogy Székács Dóriékhoz megy, akkor is sétál a Károlyi-kertben.

- Hány gyereketek lesz?

No, ebből most már igazán elég volt!

- Nincs semmiféle Lacim, nincs semmiféle titkom, semmi közötök a dolgaimhoz!

- Akkor amiket a naplódba írtál, azt csak úgy kitaláltad?

- Hogy mertetek a naplómhoz nyúlni?

- No ugye, hogy van naplód?

- Velünk lehet okosan beszélni - szólalt meg Mari.

- Bár álnok vagy, és elszeded a fehérneműnket.

- Önző vagy, és meg se mutattad nekünk az atlaszt, amit Bodától kaptál.

- Nem is érdekel - jelentette ki Zsóka -, jól megvagyunk nélküled.

- De azért jobban szeretnénk veled a karácsonyi vakációban megegyezni.

- Mit akartok?

- Csekélység az egész. Vasárnap délelőtt együtt megyünk el hazulról, és leszel szíves azt mondani, hogy végig együtt voltunk a misén. És jegyezd meg jól a szentbeszédet, hogy elmondhasd nekünk, hogy mit hantázott a muki.

- És ti?

- Dolgunk van - mondta Mari. - Ezzel szemben én kétszer elmegyek helyetted a hülye Dórikát tanítani, és te azalatt lóghatsz a Lacival.

- És ha valaki megtudja, hogy vasárnap...

- Akkor az csak tőled tudhatja meg, és akkor agyonverünk - mondta Zsóka.

Most megint csak eszembe jutott a napló.

- Várjatok csak... még nem mondtátok meg, hogy a naplómat...

- Hónapok óta olvassuk - mondta Mari. - Kedvenc olvasmányunk. És az a szemtelenség, amit rólam írtál benne...

- Nem írtam rólad semmi...

- Dehogynem! Azt írtad: „A hülye Mari miatt mindig elkésem.” Hát ki kérte tőled, hogy várj rám? Eltalálok nélküled is az iskolába. Bezzeg amióta a Lacikáddal szerelmeskedsz, azóta nem törödsz azzal, hogy a testvéreid hazajönnek-e az iskolából.

(Ó, ti szerencsétlenek! Nem a Lacit titkoltam, hanem a Regendorf haját!)

- És ha anyunak megmutatnánk...

- Hogy mertetek a naplómhoz nyúlni?!

- Azt hittük, hogy szemét. Kisöpörtük a fászláda alól. Ez is jellemző rád. Fászláda alatt tartani naplót meg könyveket.

- Mikor találtátok meg?

- Nem régen. Egy éve. Azóta rendszeresen szórakozunk rajta.

Hát hallottatok már ilyet? A fászláda alatt söpörnek!!! Erre igazán nem gondolhat az ember. Azt már megtettem, hogy a szoba közepéről a szemetet, ahelyett hogy lapátra szedtem volna, két rúgással bekotortam a kályha alá vagy az ágy alá. De a fászláda alól kisöpörni a szemetet? Ilyen egyetlen tisztességes családban sincs.

- Okosabb helyen is tarthatnád a titkaidat - vihogott Zsóka. - Hiába, hármunk közül mindig is te voltál a legnagyobb...

- Most már elég a szemtelenkedésből! - mondtam, azután szelídebben hozzátettem: - Miért, tudsz jobb helyet, mint a fászláda? Talán a tanulóasztalunkban tartsam? Vagy az iskolatáskámban, és mindennap vigyem be magammal a suliba? Hogy kiejtsem a Málcsi orra előtt?

Zsóka és Mari egymásra nevetett.

- De jó kedvetek van! Miért, ti is vezettek naplót?

- Hajjaj! - mondta Mari.

- Nekünk még szerelmes leveleink is vannak, ha mindent tudni akarsz.

- Nekem még préselt virágom is van, amit tőle kaptam...

- Kitől?

- Jaj, hát nem fogunk mindent az orrodra kötni!

- És ha nagyon szépen megkérsz, akkor visszatesszük a kincseidet a fászláda alá. Szóval rendben van a vasárnap?

- Rendben. De most igazán mondjátok meg, hogy ti hol tartjátok...

- Mondjuk meg neki?

- Mondjuk - hunyorgott Zsóka. - Ha kitalálod, megmondjuk.

- A mi szobánkban.

- Meleg... meleg...

- Az ágyatokban, a matracba bevarrva.

- Víz, víz...

- A padlórésben.

- Ne hülyéskedj! Víz... tenger...

- A tükrös szekrényben...

- Víz, víz!

- Az iskolai fiókotokban.

- Langyos.

- A tanulóasztalban...

- Hideg.

- A tankönyvek között.

- Langyos.

- Hogyhogy langyos? Vagy igen, vagy nem.

Most megint vihogott a két haszontalanság.

- Igen is, nem is. Mert a tankönyvek között a fiókban. De tudod, melyikben? A tiedben. A te fiókodban, az újságpapír alatt... a világ legbiztosabb helye. Mert sose rendezed a fiókodat...

Mit csináljak? Megtépázzam őket? Fenyegetően felemelem a seprűnyelet.

- Ne hülyéskedj! - mondja Mari. - Jobban jársz, ha szövetségre lépsz velünk...

- Nem kívánunk sokat...

- Elég, ha néha megcsinálod a fogalmazásleckémet vagy a németet.

- És elmosogatsz.

- És ha találkozni akarsz a szerelmeddel, szólj nekünk nyugodtan, majd mi akkor azt fogjuk mondani anyunak, hogy fáj a lábunk meg a hasunk, és küldjön le téged kenyérért...

13. FEJEZET

Talált kincs

- Gyönyörű!... Ilyen szép kutyát még életemben nem láttam - mondta Laci, és tenyerébe tette Pacnit. Kicsit csámpásra sikerült szegény, de azért nagyon helyes kis kutya volt, igazán. - Én is nagyon törtem a fejemet, hogy mit adhatnék neked karácsonyra. Mit szólnál egy gyönyörű Beethoven-hangversenyhez?

- Nagyszerű - mondtam bután és meggondolatlanul. - Mikor?

- Holnap délután - felelte Laci. - Ma ugyanis még dolgom van a könyvtárban. De holnap, ha ráérnél fél ötkor.

- Majd... majd... Dórit úgyis háromtól négyig tanítom... majd elintézem otthon - mondtam gondterhelten.

Laci zsebre tette Pacnit, vidáman búcsút intett, én pedig elindultam Dórikát oktatni szépre, jóra, mert úgy beszéltük meg, hogy a szünetben mindennap tanítom.

- Meg kellett volna mondanom Lacinak, hogy... hát én nem szeretem a zenét. Nem is értem. Nekem botfülem van, és... De nem mondhatom, ha egyszer karácsonyi ajándékul szánta a hangversenyt. Igazán nem mondhatom...

A kereskedelmiben szerencsére nincs énekóra. Annál többet szenvedtem miatta a polgáriban. Ilonka néni, a polgárista énektanárnőnk azt hitte, hogy csupa Blaha Lujza és Galli-Curci van a keze alatt. Operaáriákat énekeltetett velünk meg kánonokat. A többi lány óbégatott mellettem, én összeszorítottam a számat, képtelen voltam velük tartani. Ilonka néni pedig szeretett engem, mert a kottafüzetem mindig rendben volt, és a zeneelméletet is mindig tudtam, de ha arra került sor, hogy a zongoránál valamit énekelni kellett... Na, hát egy repedt fazék hozzám képest a philadelphiai filharmonikusok...

Negyedik polgáriban, év végén Ilonka néni behívatott az énekterembe.

- Ide figyelj, Kati, nem akarom lerontani a bizonyítványodat, mert szorgalmas is vagy, az elméletet is megtanultad, arról nem tehetsz, hogy bot a füled, és rossz kereplő a torkod... De azt is megértheted, hogy nem ronthatom a jó híremet se. Ha becsületszavadra megígéred, hogy olyan iskolában fogsz továbbtanulni, ahol nem tanítanak éneket...

- Becsületszavamra, tanárnő, kérem. Kereskedelmibe megyek.

- De később se, soha...

- Messziről el fogom kerülni az énektanulást.

- Hát jó. Megadom a jelest. De... de ha mégis... ha olyan helyzetbe kerülnél, hogy énekelned kell...

- Nem fogok, tanárnő, kérem.

- Nem tudhatod előre. Az életben sok minden történik.

- Sohasem fogok énekelni.

- De ha mégis... valami miatt... ha arra kerülne a sor, hogy a hangodra kíváncsi valaki, akkor becsületszavadra azt fogod mondani, hogy: „Tanárnő, kérem, a Szabó tanárnő tisztelteti a tanárnőt vagy tanár urat, és azt üzeni, hogy nekem nincs hangom, csak azért kaptam jelest,

mert nem akarták a kitűnő bizonyítványomat lerontani, és mert igen szorgalmas vagyok.” Nos, mit fogsz mondani?

- Azt fogom mondani: „A Szabó tanárnő tisztelteti a tanár urat, illetve tanár úrnőt, és azt üzeni, hogy nekem nincs hangom, és csak azért kaptam jelest, mert nem akarta lerontani a kitűnő bizonyítványomat...”

- Na jól van, fiam, eredj!

Hát így kaptam énekből is kitűnőt, és amikor következő szeptemberben először léptem át a kereskedelmi iskola kapuját, eszembe se jutott, hogy Ilonka néni intelmére még valaha is szükségem lehet. Megnéztem az új iskola tanrendjét, volt abban kereskedelmi alapismeretek, német, francia, történelem, földrajz, algebra, gépírás, gyorsírás, könyvvitel, levelezés, amit csak el tudtok képzelni, még szépírás és torna is. De ének, szerencsére ének igazán nem volt.

Talán egy hete jártunk iskolába, amikor osztályfőnöki órán bejött egy sovány, szemüveges, nagyon magas nő. Azt mondta:

- Kedves lányok, álljon fel az, aki tavaly a régi iskolájában karénekes volt, mert minden pénteken délután kettőtől négyig a jó hangú gyerekek számára énekórát tartunk.

Néma csönd. A jó torkúak is szépen lapultak, mert éppen elég tantárgyunk volt, még délutáni sportkör és délutáni gyorsírásgyakorlás is. Senkinek se volt kedve péntek délutánonként is bejönni az iskolába.

- Na, mi lesz, lányok? Kik voltak tavaly karénekesek?

Csönd.

- Ne tréfáljunk, lányok. Legalább tíz karénekes kell.

Nyugodtan ültem. Rólam igazán nem lehet itt szó.

Sajnos, a többiek se moccantak.

A tanárnő megunt a könyörgést.

- Ha nem jelentkeznek, hát nem jelentkeznek. Nekem igazán így is jó. Ki tudom válogatni én magam is. Óra után lejönnek a tanterembe valamennyien.

A tornaterem sarkában zongora állt. Itt kellett délben felsorakoznunk.

- Álljanak névsor szerint - mondta a tanárnő. - Tessék, kérem, sorban. Antal Magda.

A tanárnő leütött egy billentyűt.

- Skálázzon, fiam.

Antal kornyikált valamit.

- Rendben van. Megfelel... Bakos Gizella. Tessék énekelni.

Szegény Bakos is nyöszörgött valamit.

- Rendben van. Megfelel. Czikó...

És így ment sorba, amíg végre én következtem.

- Horváth Katalin.

A zongorához mentem, és ekkor eszembe jutott Ilonka néni intelme. Hiszen én becsület-szavamat adtam neki...

Szép egyenesen megálltam, szembenéztem a tanárnővel és azt mondtam:

- Szabó tanárnő tisztelteti a tanár úrnőt, és azt üzeni, hogy én csak azért kaptam énekből kitűnőt, hogy ne rontsa le a bizonyítványomat. Énnekem ugyanis hangom nincs...

- Mit motyog?

Úgy látszik, nem mondtam elég értelmesen. Meghajoltam, még jobban kihúztam magam, és még hangosabban mondtam:

- Szabó tanárnő tisztelteti a tanár úrnőt, és azt üzeni...

- Ne szavaljon, drága gyermekem, hanem énekeljen.

- Igenis...

- Igenis.

A tanárnő leütött egy hangot. Rettenetesen figyeltem, és megpróbáltam utána énekelni.

- Na, énekeljen, fiam, énekeljen!

- Kérem szépen, hiszen én énekelek...

- Énekel? Nyöszörög. Vinnyog. Gúnyt űz belőlem. Énekeljen.

- De kérem szépen, hiszen én énekelek...

- Jobban nem tud?

- Nem, kérem...

- Hazamenni... eltűnni... látni se akarom magát!

Így történt, hogy negyvenünkből harminckilencet bevettek az énekkarba, engem egyedül hazavartak... Ezek után elképzelhetitek, mennyire vágyódtam hangversenyre, zenét hallgatni...

Meg kellett volna mondani Lacinak. Szegény pénzt adott ki, azt hitte, örömet szerez vele. De nehéz ezt megmondani, mert lehet, hogy ő nagyon szereti a zenét, és kiábrándulna belőlem, ha megtudná, hogy nekem mindegy egy Beethoven-szimfónia vagy a Hullámzó Balaton tetején... Csak valami tragédia ne történjék a hangversenyen. Például ne aludjam. Borzasztó volna. A karmester int... a zenekar egészen halkan játszik, én meg hangosan horkolni kezdek. Majd jól megcsípem a karomat, vagy összekarmolom a tenyeremet, hogy fájjon, és akkor biztosan nem fogok elaludni...

Tulajdonképpen még egy csomó más gondom is van. Háromtól négyig tanítanom Dórikát. Jó, itthon mondhatom azt, hogy tovább tanultunk. Ötig. Vagy fél hatig. De meddig tarthat az a hangverseny? És hol van? Még jó, hogy más ruhám úgyszincs, csak sötétkék rakott szoknyám és matrózblúzom, arra nincs gondom, hogy mit vegyek fel. Persze, amikor Dórikához megyek tanítani, akkor nem szoktam a jobbik blúzomat felvenni, de hangversenyre...

Hát így indultam el otthonról, hogy meghallgassam a hangversenyt, Laci karácsonyi ajándékát...

Pont négykor faképnél hagytam Dórikát. Még közöltem vele, hogy Japán területének csak tizennyolc százaléka termőföld. Azt mondta rá: „miért?” Mondtam, mert isten így teremtetten, szervusz! És felvettem a tálcáról az ötven fillért.

Laci már a kapuban várt, mulatságos volt, annyi hó volt rajta, mint egy hóemberen. És kalap nélkül, sapka nélkül, ilyen időben!

- Szervusz, Kati, ide nézz, Pacni is velünk jön. Hau-hau, Pacni, köszönj szépen a Katikának!

Zsebéből előhúzta Pacnit, én pedig Rozmár Róbertet vettem elő.

- Messzire megyünk?

- Majdnem a Zeneakadémiára - felelte Laci, és nevetett. Nagyon különös hangverseny lesz, de azt hiszem, örülni fogsz neki. Tudod, mi a program? Beethoven IX. szimfóniája. Nagyszerű, ugye?

- Igen - feleltem bizonytalanul.

- Azt se kérded, ki vezényel?

- Hát... de igen...

- Arturo Toscanini.

Ezt Laci úgy mondta, hogy ennek nagyon kell örülnöm, és tudnom is kell, ki az a Toscanini, hát inkább azt kérdeztem:

- És mikor kezdődik?

- Öt perccel azután, hogy odaérünk.

Rozmár Róbert tudja, nem én, hogy ez meg mit jelenthet.

A Király utcán mentünk végig, a Körút felé. Úgy emlékeztem, hogy a Zeneakadémia a másik oldalon van, a Liszt Ferenc térnél, de nem arra mentünk, hanem befordultunk a Teréz körútra, és megálltunk egy nagy, fényes hangszerüzlet előtt.

- Ide bemegyünk - mondta Laci.

- Ide???

Sohasem voltam még ebben az üzletben. Nagyon szépen kivilágított, nagyon hosszú üzlet volt. Két oldalán pultok. Az egyik oldalon rengeteg kotta, könyv, gramofonlemez a polcokon. A másik oldalon trombiták, dobok, tangóharmonikák. A segédek csinos egyforma köpenyben sűrögtek. Kabátomon elegánsan összébb húztam Regendorf haját, és el nem tudtam képzelni, hogy hol lesz ebből hangverseny.

- Parancsoljanak - lépett hozzánk egy fiatal nő.

- Hanglemezt kérnénk - mondta Laci.

- Tessék, ott jobbra...

- Igenis, azonnal, máris kiszolgálom az urakat - hangzott ebben a pillanatban a pult felől.

Zavartan mentem Laci mögött.

- Tessék, Katika, parancsoljon - mondta Laci udvariasan, és előbbre tessékelt. Fiatalember állt a pult másik oldalán, szőke, szemüveges, és miközben hangosan azt mondta, hogy „kezet csókolom, tessék parancsolni” - ráhunyorított Lacira, és azt mondta: „Szevasz!”

- Toscaninival a Kilencediket szeretnék...

- Hogyne, természetesen, máris adom, a londoni filharmonikusokkal...

- A New York-ival nincs? - kérdezte Laci.

- Máris nézem, uram... de igen... His Master's lemez. Parancsolják kipróbálni?

- Igen - mondta Laci.

- Akkor fáradjanak be a kettes fülkébe...

Most láttam, hogy telefonfülkeszerű kis építmények vannak a hosszú bolt legvégében. Ahogy elmentünk a fülkék mellett, halk zene szűrődött ki. Az egyikből divatos sláger: „Egy kis kíváncsi kacsa”, a másiktól dobot és trombitát hallottam, de nem tudtam, mi az.

- Ide parancsoljanak... talán a kabátot oda felakasztani, úgy kényelmesebb...

De hiszen mi hangversenyre megyünk! Nincs idő kabátot levetni... És Laci már vette is le a kabátját, és segített rólam is lehámozni a Regendorfot.

- Vigyázz nagyon a lemezekre, Lacikám, nehogy balhé legyen - súgta most az eladó. - Tudod, milyen drága... és ne felejtsetek minden lemez után új tűt tenni... Jó mulatást!

- Nem értem... - mondtam Lacinak, amikor a segéd becsukta a fülke ajtaját.

- Pedig egyszerű, Fókapofa. Pista a legjobb barátom... és van egy undok főnöke, aki most szabadságon van. Ha nincs benn az öreg, akkor bejöhettek egy kis zenét hallgatni. „Parancsolni méltóztatik?” „Igen, hogyne... szeretném a Tavaszi szonátát... Vagy megnéznék egy jó operafelvételt” - és akkor behozza ide a lemezt kipróbálásra, és hallgathatok egy kis zenét. Majd ha egyszer nagyon gazdagok leszünk, akkor otthon is lesz gramofonunk és világvevő rádióunk és hangversenybérletünk a Zeneakadémiára, jó? De most figyelj nagyon, ugye, te is szereted a Kilencediket?

- Szeretem - suttogtam elkéseseredve. Nahát, még a végén eltörik ez a vacak, azt mondta ez a fiú, hogy drága lemez... és ha már nem igazi hangversenyre jöttünk, hanem egy üzletbe, akkor legalább kérdezte volna tőlem Laci, hogy mit akarok hallgatni. Inkább a Kíváncsi kiskacsát hallgatnám, vagy azt, hogy Lesz maga juszt is az enyém...

- Pszt... figyelj!

Hát ha már ez Laci karácsonyi ajándéka, akkor legalább jó arcot fogok vágni hozzá. Végeredményben itt ülök Laci mellett, fogja a kezemet, nem is húzom el, pedig tudom, hogy ez nem illik, de mit csináljak, olyan jó, amikor a tenyerébe veszi a kezemet... és majd vigyázok, hogy el ne aludjam... A lemez forogni kezd, nem, nem csúnya, egyáltalán nem csúnya, emlékeztet is valamire... A többi fülkéből mindenféle zaj szűrődik át, Laci fogja a kezemet, és behunyja a szemét. Csak néha nyitja ki, akkor rám nevet, mintha azt kérdezné, hogy örülök-e, boldog vagyok-e. Anyu mesélte, hogy amikor kislány volt, akkor nem volt más muzsika a faluban, csak vasárnap játszott egy cimbalmos a kocsmában, meg nyáron, hadgyakorlatkor mentek a katonák, és szólt a trombita, meg énekeltek...

Laci megfordítja a lemezt, megcseréli a tűt, megint fordítja a lemezt, megint új tűt tesz be. Egyszer egy köpenyes néni kinyitja a fülke ajtaját, lemez van a kezében, azt mondja: „Jaj, bocsánat” - és visszacsukja az ajtót, és továbbmegy. Nem tudom, mióta ülünk itt Lacival, és még mindig egész csomó lemez van előttünk, nagyon hosszú ez a szimfónia, fáradtnak érzem magam, de csöppet sem vagyok álmos, inkább szomorú, nem tudom, mitől. És akkor egyszerre Laci megint új lemezoldalt tesz fel, és azt mondja:

- Figyelj, most jön a negyedik tétel...

Vállat vonok, nekem ugyan mindegy, hogy hányadik, mert mind egyforma, és akkor hirtelen... valami egészen különös dolog történik. Ha hiszitek, ha nem, én ezt a negyedik tételt ismerem. Újra meg újra visszatér egy dallam... ezt én... ezt... és a zenekar hegedűi közé egyszerre csak énekhang... igen... Hát persze hogy ismerem... hiszen mi ezt tanultuk énekórán... hiszen ezt mi énekeltük...

Ez Schiller Öröm-ódája...

Szeretném megmondani Lacinak, hogy ezt én ismerem... ezt én... ezt én tanultam... de sose tudtam, hogy az a IX. szimfóniából van. Sose tudtam, hogy én ismerem Beethovent... és ez a gyönyörű énekszó, a hatalmas zenekar... mintha az egész világ örülne, a felhők, a fák, az emberek... Olyan érzésem támad, hogy boldog vagyok, és sírni szeretnék... Én mindig azt hittem, hogy a zene számomra érthetetlen... és most úgy érzem magam, mint Ali Baba érezhette magát az Ezeregyéjszaka meséjében, amikor azt mondta: „Szézám, nyílj meg!” - és egyszerre lábánál heverték a gyémántok, smaragdok, ametisztek. Dehogy alszom el... dehogy... most úgy szeretném, ha egymás után feltehetném a sok ezer lemezt, hallgatnám a hegedűket és hárfákat, csavaroghatnék ebben a csodabirodalomban, amihez váratlanul megtaláltam az ösvényt... Lehet, hogy úgy éltem volna le az életemet, hogy nem lettem volna kíváncsi egy Beethoven-szimfóniára? Mint ahogy van az osztályunkban lány, aki soha el nem olvasna egy regényt vagy egy verset a kötelező olvasmányon kívül... Hát ami azt illeti, olyan sokat én se olvasok...

Vége. Vége. Kész.

Laci nem mozdul. A lemez lejárt, kattant egyet, és megállt a motor.

- Ugye, szép volt?

- Köszönöm. Nagyon.

Óvatosan visszateszi a tokba a lemezeket. Pista már ott áll a fülke előtt.

- Karácsony után szerdán megint jöhettek... akkor megint szabadnapos a főnök... ilyenkor...

- Köszönöm szépen - súgja Laci.

- Köszönöm én is - mondom én.

- Nincs mit. Viszlát!

Végigmegyünk a fényes üzleten. Mindjárt hat óra, záráshoz készülnek.

- Kassza négyötven... Kassza tíz pengő... - hallatszik mögöttünk. És a csomagolóból a hangok:

- Tasakba tettük, kérem. Szíveskedjék vigyázni, nagyon törékeny.

Mi Lacival egymásra nevetünk. Visszük a kincset a fülünkben, a szívünkben. És nem is lehet összetörni.

14. FEJEZET

Szilvesztereste

Most egy egész hétig nem fogok találkozni Lacival. Újévre hazamegy a falujába. A szüleihez megy és a testvéreihez, és csak vízkereszt után jön vissza, amikor megkezdődnek a félévi vizsgái az egyetemen. Különb is vacaknak ígérkezik az egész szilvesztereste, Lujzi néni meghívott minket, mert náluk minden évben nagy piknik van szilveszterkor, de azt szereti, ha mi, gyerekek nem jövünk, csak úgy örülne igazán, ha anyu meg apu mennének, mert akkor anyu egész nap segítene neki süteményt sütni meg szendvicset kenni, és akkor újévkor kegyesen küldene nekünk is egy tányér süteményt. De anyuék nélkülünk úgyse mennek, és mi meg nem akarunk. Úgy volt, hogy boros teát iszunk, és pogácsát süt anyu, és a rádiót hallgatjuk, de a rádiónk megint bedöglött. Elvittük megjavítani, de hat pengőt kért érte a szerelő. Már egyszer megjavította, de csak két napig volt jó, utána megint recsegett, és mindig elhalkul. Ha én nagy leszek, megtanulok mindenfélét szerelni, vízvezeték meg rádió meg órát, és magam csinálom mindent, még a cipőm talpát is, mert mindenütt csak ígérnek mindent, hogy ekkorra lesz készen meg akkorra, és mindent vissza kell vinni, mert rosszul csinálják meg, és minden drágul. Nem értem, miért nem teljesítheti mindenki rendesen a kötelességét... de erről most inkább nem gondolkozom... Mátyás király hadjáratai...

Mari, Zsóka meg én elhatároztuk, hogy ha nincs rádiónk, hát csinálunk szilveszteri vidám műsort mi magunk, nagyszerűen meg tudjuk csinálni, én kitalálok mindenféle tréfás történetet, versbe szedem, Mari elénekli, és közben főzőkanállal dobol hozzá, Zsóka pedig nagyszerűen tud fésűre feszített selyempapíron szájharmonikázni...

Laci biztosan a déli vonattal utazik haza, és este már otthon lesz. Azt mondta, a mamája töltött káposztával fogja várni, mert az a kedvenc étele. Laciék kinn a tanyán laknak, az édesapja tanító, és a házukban nincs is villany, és gémeskútjuk van. Laci biztosan egész este mesélni fog, de persze, azt nem fogja elmondani, hogy van Pesten egy Horváth Kati, akinek odaadta Rozmár Róbertet, és nem fogja elővenni otthon Pacnit sem...

Egy évvel ezelőtt még azt sem tudtam, hogy van egy Korsós Laci, és most úgy fáj a szívem utána, de úgy...

- Gyerekek, ki hozna egy kiló rozskenyeret?

Mari és Zsóka az asztalnál ülnek és rajzolnak.

- Menjen a Kati - mondja Zsóka, és hunyorít.

- Mostanában mindig Katit külditek - mondja anyu. - Nem igazság.

- Á, én szívesen megyek, jó meleg, szőrmés kabátom van - felelem készségesen, és már ugrom is, szedem a Regendorf haját.

- Egy kiló kenyeret, Katikám, és tíz deka füstölt szalonnát - mondja anyu, és kotorássza erszényéből a tízfilléreseket.

Nekem is van ötven fillérem, egész külön összepórolt pénzem, és lehet, hogy hozok rajta öt kétfilléres Boci csokoládét, hogy emeljem az est fényét, és akkor még mindig marad negyven fillérem.

Lenyargalok a lépcsőn. Szép havas este van, jó éles a levegő. Az utca lámpái hunyorognak, az emberek sietnek. Merre lehet most Laci? Még a vonaton ül? Kinéz az ablakon, és látja a repülő szikrákat. Lehet, hogy rám gondol? Hogy a vonatkerekek azt zakatolják neki: Kati-ka-ti-ka-ti-ka-ti... Ha én ülnék a vonaton, én biztosan úgy hallanám, hogy: La-ci-la-ci-la-ci-la-ci... Olyan lassan vánszorgok, mint egy öreg csiga. A kirakatokban pezsgő és csokoládé malac, és mindre ráírták: „Boldog új évet!” Odanyomom az üveghez az orromat. Ha volna ezer pengőm...

- Kati... Kati... Kati...

Nem igaz. Az üveglablakban... a tükörkép... mögöttem... ó, istenem...

- Laci...

- Szervusz, Főkapofa! Úgy gondoltam, ráérek az esti vonattal menni... gondoltam... hátha lejösz...

- Lacikám...

- Katikám...

Semmit nem mondunk, és semmit se csinálunk. Laci fogja a kezemet. Ó, én tudom, hogy soha senki mást nem fogok szeretni. Nekem Laci olyan, mintha a kezem, lábam, szívem ő volna... nem tudok nélküle élni...

- Főkapofa... sírsz?

- Dehogy... a hideg...

- Dehogy a hideg! - mondja erre Laci, és lehajol. És megcsókol az utca közepén. De nem bánom, nem védekezem... Laci... Lacikám... - Nem tudtam úgy elutazni, hogy ne kívánjak boldog új évet, és még valamit... Kati... te még csak tizenöt éves vagy...

- Dehogy... már majdnem tizenhat!

- Jó - feleli erre Laci, és kedvesen nevet -, szóval majdnem tizenhat éves vagy... és én már huszonkettő leszek... de két év múlva... jó, Katikám? Várunk egymásra... Két év múlva leérettségizel, és feleségül jössz hozzám... Akarod?

Laci már régen eltűnt, szalad vissza a szállására a bőröndjéért. Megeredt a hó. Csupa víz a kezemben a rozskenyér, és a könnytől csupa maszat az arcom. Így jegyzi el az embert? Ilyen egyszerűen és ilyen hihetetlenül izgalmasan? És így lesz az ember menyasszony? Egy tizenhat filléres rozscipóval a kezében? És se gyűrű, se virágcsokor, se vasárnap déli lánykérés... és mégis igaz, sokkal igazabb, mint ha vérszerződést kötnénk, és kihirdetnének a templomban... Haza kellene menni, ó, istenem... a szalonnáról leázott a papír... az orromat is meg kellene törölni, mégse lehet a kabátom ujjába... Megkérte a kezemet, egészen hülye vagyok a szerelemtől...

- Kati, mit csinálsz itt? Anyu már egész kétségbe van esve, hogy elütött egy autó...

Mari áll mellettem szemrehányó képpel. Aztán elvigyorodik.

- Na, itt volt a szerelmed? Azt hiszed, nem láttalak az ablakból?

Nem felelek erre se igent, se nemet.

- Jó - mondja Mari -, azt fogjuk mondani anyunak, hogy millióan voltak az üzletben...

Apu este kilenc után jött csak haza az üzemből. Fáradt volt és rosszkedvű, és sokáig beszélgettek anyuval a konyhában. Zsóka persze hallgatózott. Engem általában nem érdekel, ami nem rám tartozik, de azért meghallgattam Zsókát, aki tízpercenként jött jelenteni a helyzetet. Lujzi néni és apu összevesztek, nem nagyon, csak valami vita van köztük, Lujzi néni azt akarja, hogy a festéküzem vállaljon el valami katonai szállítást, és apu nem akarja, és Lujzi néni azt mondta, hogy „pedig neked is biztonságot jelentene, hogy nem hívnának be katonának, és nem lenne bajod a régi disznóságokból”. Zsókát és Marit az izgatja, hogy mik azok a régi disznóságok; azt tudjuk, hogy a családban van valami titok, amiről a felnőttek nem beszélnek, tizenkilencből, amikor Tanácsköztársaság volt, és valami őszirózsa-forradalom és fehérek és vörösök, és akkor apu még fiatalember volt, és úgy menekült át Csehszlovákiába, hogy novemberben átúsza a Dunát... azután anyut nem akarták feleségül adni hozzá... De engem most sem ez érdekel, engem az érdekel, hogy Lujzi néni azt mondta, hogy „akkor nem hívnak be katonának”, hiszen az én édesapám már negyvennégy éves múlt... hát csak nem akarják... csak nem fogják... szentséges isten...

Egész este érzem a félelmet és a félelem mélyén valami mást, hogy én egészen, egészen igazán nem is aput félttem... hanem Lacit... aki csak huszonkét éves... jaj, istenem...

De úgy látszik, anyuék mindent megbeszéltek, mert a teánál és pogácsánál apunak is egész jó kedve lett, és társasjátékot játszottunk és műsort, és megfogadjuk, hogy 1941-ben sokkal jobbak leszünk, mint 1940-ben voltunk, és én rendbe teszem a szekrényemet, és nem veszem fel a testvéreim harisnyáját, és Zsóka megígéri, hogy nem fog mindenért sírni és pörölni, és Mari megígéri, hogy nem lesz olyan önfejlő... Én ígérhetnék még egyet-mást a történelemleckével és Lacival kapcsolatban is, de hát erről hallgatok... És éjfélkor előkerül még egy fél liter bor, és megcsókoljuk egymást, és békés, boldog új évet kívánunk, és a szívemben furcsa szomorú és szorongó érzés támadt, sajnáltam az elmúlt ezerkilencszáznegyvenet, és félek ezerkilencszáznegyvenegyedtől, amit úgy kezdek, hogy menyasszony vagyok, és van egy elégtelenem történelemből, és minderről nem beszélhetek egy szót se itthon.

Éjfél után mindannyian lefekszünk, és Mari meg Zsóka meg én úgy csinálunk, mintha már régen aludnánk, de erről szó sincs, csak nem mocorgunk, mert megbeszéltük előre az egészet, csak Zsóka, az a majom el ne rontsa, mert folyton suttog, azt mondja: „Gyerekek, lehet már?” - és Mari meg én pisszegünk, hogy várjon még, nehogy anyuék gyanút fogjanak... És várunk még, legalább két órája várunk már, nekünk legalábbis úgy tűnik, és végül úgy halljuk, hogy a másik szobában apu meg anyu alszanak már, és akkor Mari megadja a jelet, és lábujjhegyen kilopódzunk a szobából, harisnyát húzunk és cipőt és ruhát is, hogy meg ne fázzunk, és még várunk egypár percig, mielőtt meggyújtánánk a villanyt, hogy anyuék igazán alszanak-e. De csönd van, semmi vész. És akkor villanyt gyújtunk, és hozzáfogunk a nagy titokhoz, mert elhatároztuk, hogy újév éjszakáján ólmot fogunk önteni. Ezt egyszer régen még nagymamától hallottuk, hogy szilveszter éjszakáján a lányok ólmot olvasztanak, nagykanálban, és a megolvadt ólmot vízbe dobják, és a lehűlt, megszilárdult ólom alakjából jósolni lehet. Nagymama mesélte, hogy a barátnőjének huszár formában merevedett meg az ólom, tisztán látni lehetett egy lovat, lovassal, és a következő évben feleségül is ment egy huszárcapitányhoz. És egy másik lánynak halálfejlő jött ki az ólomból, és hat hónap múlva szegény megizzadt, hideg vizet ivott, és tüdőgyulladásban meg is halt. És volt olyan, akinek pénz formát mutatott az ólom, mintha csak igazi tallér lett volna, és az a lány örökölt is földet, házat meg sok pénzt. És volt, akinek szerencsepatkó alakra zsugorodott az ólom, annak nagyon jó esztendeje lett. És persze néha egészen bonyolult az eredmény, nem lehet pontosan látni, hogy faágat vagy emberarcot vagy szekér formát mutat. Ha valakinek cica alakú ólmot ad vissza a víz, az jó, ha gondol arra, hogy álnokság, hamisság fenyegeti...

Ennyit tudtunk az ólomöntésről, és borzongva álltunk a konyha közepén.

Mi lesz, ha rózsza formája lesz az ólomnak? Vagy babérkoszorú? Vagy halálfej?

- Nincs ólom - mondta Mari -, Csiperke nem adott.

Csiperke Veronika első kereskedelmista, Mari tanítványa. A papája nyomdász, és esküvel ígérte, hogy lopni fog nekünk egy kis ólmot. (Mármint Veronika esküdött meg, nem a papája.)

- Hogyhogy nincs? - kérdezte Zsóka felháborodva. - És ezt most mondod?

- Igen, mert Veronika is csak ma délelőtt mondta, és nem akartam elvenni a kedveteket. Különbösen is, Veronika azt mondta, hogy már ők is öntöttek ólmot, de nem ólommal, hanem alumínium kanállal, ami ugyanaz, és nem is mérgező, mint az ólom.

Ezen elgondolkoztunk egy kicsit. Végeredményben itt nem az számít, hogy ezüstöt, aranyat, rezet vagy ólmot öntünk, hanem az, hogy milyen formát mutat majd.

Végignéztük a konyhakredencet. Alumínium kanalat találtunk is.

- Igen, és ha ezt felolvasztjuk, mit szól anyu? És legalább három kanalat kellene olvasztani, hárman vagyunk.

- Nagy botrány lenne - mondtam. És rettenetesen dühös voltam Marira. Ha megmondta volna, hogy nincs ólom, akkor most békésen alhatnék.

- Tudjátok mit? - mondta Mari. - Van egy csomó öreg kulcs, ami sehova se jó...

Ez nagy ötlet volt. Anyu kulcskarikáján hatvanmillió kulcs lóg, éppen a múltkor mondta, hogy igazán egyszer eszünkbe juthatna már kiválogatni a régi rozsdás, semmit sem nyitó kulcsokat, és kidobálni. Régi ládák, régen meg nem levő szekrények, réges-régen átszerelt zárok, elveszett lakatok kulcsai...

- Zsóka, ha elég ügyes vagy... hát akkor lopd ki anyu kulcskarikáját... Benn van a szobában, a kisasztalon.

Zsóka ledobta a cipőjét, harisnyás lábbal belopódzott anyuék szobájába, mi pedig lélegzet-visszafojtva vártuk.

- Anyu felébred a legkisebb neszre is, és akkor jól fog kezdődni az új év - suttogta Mari.

- Te jobb, ha nem szólsz egy szót se! - mordultam rá.

- Tehetek én róla, hogy az a hülye Csiperke...

- Pszt!

Talán öt percig vártunk, amíg végre újra nyílt az ajtó.

- Megtaláltam - mondta Zsóka diadalmasan.

- Add ide...

Puff! A kulcs nagy csörömpöléssel leesett a kőre.

- Te hülye...

- Aki mondja. Mert mindig kapkodtok.

Megint ijedten vártunk egy percig. De semmi vész.

- Gyerünk gyorsan, válogassuk a kulcsokat...

- Ez jó lesz...

- Azt elhiszem, de ez a szekrénykulcs.

- És ez?

- Jó. Legyen ez.

Nem szóltam bele. Szerintem minden kulcs egyforma, és azt nem lehet tudni, hogy melyik mit nyit. De Mari meg Zsóka mindent pontosan tudtak. Kisfiók kulcsa, nagyfiók kulcsa, kamrakulcs, padláskulcs, hát csak válogassanak.

- Ezt a hármat megolvassztjuk, helyes?

- Helyes.

Egy fazékba vizet készítettünk, hogy majd a megolvadt kulcsot abba fogjuk belehajítani, háttal, a vállunk fölött.

- Egy lyukas kanál kellene, amit a tűz fölé tartunk. De nem fakanál, az lángot kap.

- A tésztaszedő kanál. Az zománcos.

- Kati, először te.

- Zsóka a legkisebb, először ő.

Rendben van.

Zsóka előkotorta a kék zománcos tésztaszedő kanalat, rátette a kimustrált lakatkulcsot, meggyújtottuk a gázt, és izgatottan vártunk. A kanál ropogott, sercegett a láng fölött, úgy látszik, a zománc nem szereti a tüzet, de nagyobb baj nem lett. Illetve lett. A kulcsnak meg se kottyant a hőség, nem olvadt, nem nyúlt, úgy viselkedett, mintha nem is érezné, hogy máglyán égetjük.

- Juj, egész áttüzesedett ez a vacak - mondta Zsóka -, nem bírom fogni a kanalat!

Mosogatórongyba bugyoláltuk a kanál végét.

- Tartsd csak türelmesen, mit gondolsz...

- És ha húsvégig sem olvad meg? Hány fokon olvad meg egy kulcs?

- Mindegy, mert úgyse tudjuk, hogy hány fokos a gázláng. Várj még.

Zsóka várt. De nagyon unta. A konyhai ébresztőórán már háromnegyed három volt. Ha minden kulcs két órát fog olvadni, akkor reggel nyolcig ülhetünk itt.

- Én bedobom már a vízbe - mondta Zsóka, és azzal a tésztaszedő kanálról a fazékba fordította a kulcsot. A fazékból rettenetes sistergéssel gőzfelhő csapott fel.

- Elrontottad a varázslatot - suttogta rémülten Mari. - A vállad fölött kellett volna, hátrafelé...

- Ezt? Örültem, hogy letehettem a kezemből... szétegette volna a fejemet.

A kulcs körül a víz forró lett, de azért belenyúltunk a fazékba, és egy mosogatóronggyal kihalásztuk. Pontosán olyan volt, mint amikor sütni kezdtük.

- Ez hülyeség - mondta Zsóka. - Lefekszem aludni, leragad a szemem.

- Mi volna, ha bedobnánk a kulcsokat a vízbe, és addig főznénk... - kezdte Mari.

- ...amíg lágy tojás nem lenne belőlük - folytatta Zsóka.

- Most egy évig várhatunk szilveszter éjszakájára.

- A Sulek öccsének vannak ólomkatonái - mondta Zsóka.

- Neked is jókor jut eszedbe! Ne menjünk el most éjszaka a Sulekékhöz, a Ranolder utcába, és keltsük fel a barátnődet, hogy kérje el öcsitől az ólomkatonáit?...

- Van egy ötletem - mondtam.

- Képzem, milyen hülyeség - felelte Zsóka sértődötten.

- Hát jó. Akkor ti csak feküdjete le...

- No, mondd az ötletedet! - szólt Mari.

- Itt nem az a fontos, hogy réz, vagy ólom, vagy higany... itt a jósláshoz az a fontos, hogy milyen alakja van. Próbáljuk meg tintapacával.

- Nem értem - mondta Mari.

- Ne hülyéskedjete, amit az iskolában szoktunk csinálni. Összehajtogatott papírral...

- Ja!...

Ha nem tudnátok, ezt úgy kell csinálni, hogy az ember hosszában kettéhajt egy irkalapot, azután szétnyitja, és pontosan a hajtásra rácsöppent egy kis festéket vagy tintát, összecuska, jól lesimítja, és újra szétnyitja. És akkor a papíron mindenféle ábrák keletkeznek, virágok, minták. Tényleg. Az ilyenből is lehet jósolni.

- Várjatok, kihozom a tintásüveget - súgta Zsóka.

- És egy irkát, amiből kitéphetjük a lapokat.

Ez persze disznóság, az irka nagyon drága, nem arra való, hogy az ember széttépje. De hát ha nem akarnak megolvadni a kulcsok, mit csináljunk?

Zsóka visszatért a tintásüveggel és az iskolatáskájával.

- Nem láttam a sötétben, kihoztam az egészet.

Néztük az irkákat.

- Ezt nem lehet széttépni, ez a számtanfűzetem.

- Azt - mondta Mari.

- Még mit nem! Ezek a németdolgozatok. Nem látod, hogy meg vannak számozva a lapok?

- Akkor minek hoztad ki, ha nem adod egyiket sem?

- Sajnálom. Nincs. Adja oda Kati a naplóját. Úgyis te találtad ki az egészet...

A naplómat? Hát ezt meg hogy képzelik?

- Igenis, tépjünk ki lapokat a naplódból... Vedd csak elő a fásláda alól!

- Dehogyan veszem!

- De igenis, vedd!

- Eszem ágában sincs!

- Szép kis testvér!

- Megmondjuk anyunak. Te találtad ki az egész ólomöntést, te találtad ki az egész tintapróbát, és már reggel négy van, meg fogunk fázni, és nem adod oda a naplódát...

- Irigy kutya!

- Várhatod, hogy legközelebb tőlünk kapj valamit!

- De kapsz. Két horogütést, a gyomrodba.
- Jó. Hát mindenkinek adok egy lapot.
- „Fukar kezekkel mérsz, de hisz nagy úr vagy” - mondta Mari.
- Jó. Mindenkinek adok két lapot.

Benyúltam a fászláda alá. A latinkönyv mellől kiszedtem a naplómát, és kiteptem hat lapot.

- Marad még. Megírhatod rajta a szerelmed történetét - mondta Zsóka.
- Ha még szemtelenkedsz is...
- Most már kezdjük a jóslást.

Összehajtogattuk a papírt. Mind a hárman rácsöppentettünk egy kis tintát. Összecsuktuk, szétnyitottuk, és izgatottan néztük.

- Az enyém egy fenyőerdő - mondta Zsóka. - Nem is fenyőerdő, óriási karácsonyfa, és lóg rajta egy méter kolbász, egy új cipő, egy korcsolya és egy sündisznó.
- Jó lesz a sündisznóval vigyázni - mondta Mari.
- De igazán... nézzétek!

Tényleg, valami sündisznóforma folt volt a papíron, pedig okosabb, ha Zsóka nem kezd ki sündisznókkal. Ugyanis még ősszel talált Sashalmon a kertben egy sündisznót, titokban hazahozta, cipődobozba dugta, és a sündisznó éjszaka addig kaparászott, amíg kibújt a doboz oldalán, és bemászott apu ágyába... Zsóka különben is minden beteg macskát és kutyát hazahozna, és amikor anyu csirkét vesz a piacon, akkor sírva könyörög, hogy ne vágjuk le, inkább felneveli...

- És egy hajas babát is látok és egy vonatot - fejezte be Zsóka elégedetten. - Nekem nagyon jó lesz az új évem.

Mari azt állította, hogy egy hegedűt lát a papírlapon és egy festékkészletet, azonkívül egy nagy tál krémet és egy szép kabátot. Azonkívül egy mézeskalács szívet. Azonkívül egy G betűt.

- Gézának hívják, Gézának hívják, Gézának hívják! - visított Zsóka. - Elárultad, úgylis tudtam! Elárultad, úgylis tudtam!
- Hallgass, te hülye... pszt!

Késő volt. Nyílt az ajtó, és a konyhába belépett anyu. Elképedve és ijedten.

- Mi ez a lárma? Mit csináltok? Hogy kerültetek ide?

Az ébresztőórára nézett.

Fél öt.

- És nem is aludtatok? Hát így kezditek az új évet? Ezt ígértétek? Ezt fogadtátok meg? Egyikteknek sincs több esze? Meg akartok fázni? Kati, nincs is rajtad harisnya, istenem, istenem... azután fáj a torkuk!

Csöndben visszaoldalogtunk az ágyba.

Az én papíromon, ha hiszitek, ha nem, csillagok voltak, szép, szikrázó csillagok és egy L betű, és nekem nem is kell más... Boldog új évet, Laci, boldog új évet, Lacikám!...

15. FEJEZET

Történelemóra

Hétfővel kezdődött a szünet utáni tanítás, és hétfőn első óránk, nyolctól kilencig, történelem. Ezt kicsit a sors intézte így, hogy a legeslegelső órán sikerüljön rendbe hozni a gyalázatot.

- Hű, milyen hideg van! - mondta Mari, amikor reggel fél nyolckor leszaladtunk a lépcsőn. De én nem éreztem se hideget, se meleget, azzal se törődtem, hogy minden csupa hó volt és jég, és a járda szélén az odafagyott tócsákon óriásikat lehetett csúszkálni. A történelemanyagot ismétелgettem magamban, mindent átvettem, a honfoglalást, az Árpád-házat, az Anjoukat. Tőlem kérdezheti Boda Vak Bélát vagy a rigómezei csatát vagy Mátyás háborúit, tudom az ismétlést is, a tavalyit is. Szent István 1038-ban bekövetkezett halála után Péter, Aba Sámuel, majd Péter másodszor, I. Endre, I. Béla, Salamon király, I. Géza, majd Szent László került a trónra... mikor is? 1077-ben...

Az osztályban a hetes már azt írta fel a tábla sarkába, hogy ezerkilencszáznegyvenegy. De minden ugyanúgy ment, mint tavaly.

- Add ide az algebrapéldádat - mondta köszönés helyett Rubin Évi.

- Mi az, vakációban se volt időd megcsinálni? - kérdeztem, de azért nyúltam a táskámba.

- Vakációban csak a hülye ír leckét - felelte Éva -, különben is szerelmes vagyok, Gézának hívják, ha megkéri a kezemet, itt hagyom az egész vacak sulit. Nézd, mit kaptam tőle karácsonyra... Na, azért csak add gyorsan a füzetedet, még nem mentem férjhez, még kihívhat a Fuxi a táblához...

Rubin egyik kezével elvette a füzetemet, másikkal nyújtotta a csomagot, csinos kis tasak volt, és benne púder, rúzs és kölnivíz.

- De csak nézd, ne bontsd ki a kölnis üveget, tudod, hogy Bodának milyen orra van, rögtön megérzi, és botrányt rendez...

- És te mit kaptál a Lacikádtól? - érdeklődött Czikó.

- Mit kérded, a Kati úgyse mond semmit! - kiabálta Fischer.

- Horváth, a Titkok Asszonya.

- Biztosan lexikont kaptál tőle - szólt közbe Koós.

- Svéd-japán szótárt.

- Vagy a nagy Brehmet, az Állatok világát.

- Mielőtt kifúrná az oldalakat, megmondom. Hangversenybérletet kaptam tőle. És már voltunk is az első koncerten. Beethoven IX. szimfóniáját hallottuk...

- Ó - mondta Fischer -, ez igen! Gondoltam, hogy valami ilyen intelligens dolgot.

- Most pedig lesztek szívesek, hagyjatok tanulni, mert felelnem kell Bodánál.

- Tényleg - mondta Czikó -, a legutolsó történelemórán... te Kati, én azt hittem, hogy csak álmodtam az egészet, sose hittem volna rólad...

- Mit csináltok belőle akkora esetet, azt hiszitek, a Boda már régen nem húzta ki az elégtelent a kedvenc Katikája neve mellől?

- Azt nem teheti, mert az közokirat-hamisítás - mondta teli szájjal Szalóky, aki ilyeneket tudott, hogy „közokirat-hamisítás” meg „elégtétel” meg „becsületbíróság”, különben is mindenbe beleszólt, és a lányok szerint életének egyetlen problémája volt, hogy beszélni is rettenetesen szeretett, és enni is rettenetesen szeretett, és ezért állandóan és egyszerre művelte mind a kettőt.

- Majd kapsz tőle négy kérdést, minden feleletre beír egy külön kitűnőt, és akkor négy kitűnő és egy elégtelen, félévben megkapod a jelest vagy a jót...

Erre a biztatásra engem hirtelen kivert a veríték. Valahogy úgy képzeltem eddig, hogy volt egy elégtelen feleletem, és most megkérem Bodát, hogy feleltessen újra, és ha tudok, akkor az egész rossz felelet semmissé válik, eltűnik... pedig... pedig hiába minden... a szégyen akkor is ott marad az osztálykönyvben, örökre ott marad az irattárban, még harminc év múlva is, hogy Horváth Katalin történelemből... és a jegyet nem lehet eltüntetni, mint valami bűvös sapkát, ahhoz, hogy megmaradjon a jeles rendűségem meg a tandíjmentesség, meg az ösztöndíj meglegyen jövőre, ahhoz az kellene, hogy félév végéig Boda minden órán kihívjon, és ez lehetetlen... ez...

- Pszt... jön!

Nem is hallottam, mikor csengettek. Csak azt láttam, hogy Rubin Évi villámgyorsan bedugja az algebrafüzetemet a fiókomba, én kapkodva vettem elő a történelemből, füzetet, térképet, és már benn állt az osztályban Boda. Most is olyan volt, amilyennek mindig csodáltuk: ragyogott a cipője, kifogástalan volt a fehér blúza, a szürke szoknyája, a harisnyája varrása, a frizurája. Megállt a katedrán.

- Jó reggelt, lányok! Úgy látszik, elszórtak az iskolai fegyelemtől. A térképeket nem csöngetés után rakjuk ki a padokra.

Lehet, hogy engem is észrevett? Ide se nézett, erre se nézett.

- Üljenek le.

Amíg beírta az órát, azon gondolkoztam, hogy mikor jelentkezzem. Otthon olyan egyszerűnek képzeltem az egészet... otthon csak Bodát láttam, úgy, mint a szertárban, amikor odaadta a térképet, megértőn, barátságosan, akinek nem kell sokat mondani... Otthon, képzeletemben nem voltak ott a lányok az osztályban, nem kellett Boda csodálkozó szeme előtt felállni, megtenni az öt lépést a padomtól az asztalig, nem kellett igazán, hangosan kimondani a százszor megfogalmazott mondatot...

Boda megkérdezte, ki hiányzik. Beírta az órát, és lapozni kezdett a névsorban. Most... most hívja ki... most... lehet, hogy nem is kell szólnom... most lapoz... most nézi Antal nevét... Bakos, Borsos, Czikó... Czinege, Fehér... Fischer... Horváth... már továbblapozott.

- Koós... - mondja Boda.

Most.

Most muszáj, mielőtt kihívja a másikat is.

Felálltam.

A lányok mind néztek, persze mindenki tudta, hogy mit akarok.

Szédültem az izgalomtól. Hátha... hátha nem is tudom olyan jól az anyagot... hátha... úgyis kihívott volna... Most már mindegy...

- Mit óhajt, Horváth?

- Tanárnő, kérem... a múltkor... a múlt órán... Mátyás király hadjárataiból... nem tudtam... nem...

- Igen. És?

- Szeretném kérni, hogy felelhessek... most... hogy...

- Majd felel, kérem, ha kihívom. Üljön le.

Rubin megrántja a blúzomat. „Ülj már le.”

Az osztály felmorajlott.

Szalóky hangosan azt mondta:

- Nahát!

- Katona Erzsébet.

- Tanárnő, kérem, mára nem is volt lecke - mondta ijedten Katona Erzsébet.

- Tehát az egész félévi anyag - felelte Boda. - Vagy nem kíván felelni?

- Kívánok, az túlzás - morogta maga elé Katona, és bánatosan indult a katedra felé.

Minden kérdésre, de igazán minden kérdésre tudtam volna felelni. Koós nem tudta, hogy melyik városban adták ki az Aranybullát, hogy mikor menekült IV. Béla a dalmáciai Trau várába, egyáltalán semmit se tudott.

- Katona? - Persze Katona se tudta.

Boda az osztályra nézett. Minden kérdésnél jelentkeztem, sőt a legtöbbször egyedül én jelentkeztem.

- Nem kell, kérem, jelentkezni, nyújtózkodni, ez nem tornaóra - mondta Boda, és megint éreztem, hogy vérvörössé válok, amíg leteszem a kezemet.

Úgy látszik, Boda alaposan megleckéztet. Nehogy azt higgyem, hogy egy óra alatt jóvátehetem, ha egyszer nem készültem... Vagy igazán annyira nem törődik velem?... Hát persze, én csak ugyanolyan diák vagyok itt, mint négyszáz másik. Aki tud, az jelest kap, aki nem tud, az elégtelent. Csak nem képzelem, hogy Bodának a karácsonyi szünetben az volt a gondja, hogy hogyan segítsen a tiszta jeleshez? Majd ha sorra kerülök, kihív... nem kellett volna jelentkeznem. Biztosan kihív felelni. Lehetetlen, hogy ne hívjon ki... Meg kellene mondani otthon... nem tudom. Magam se tudom.

- Na, ez gyatra volt, menjenek a helyükre - mondta Boda.

- A mai órán a szerencsétlen életű második Lajos királyról szeretnék beszélni. Második Lajos tízéves korában, 1516-ban került a trónra. Két évvel trónralépése előtt... no, lányok, kérem... mi volt akkor? Ki olvasta Eötvös József könyvét, a „Magyarország 1514-ben”-t?

Felemelem a kezemet. Boda nézi az osztályt. Rajtam keresztülnéz, mintha levegő volnék.

16. FEJEZET

Az Antal-ügy

Hétfőn bediktáltuk Antalt hiányzónak. Kedden is. Szerdán első óránk magyar volt, Málcsival. A hetes persze megint jelentette:

- Bakos és Antal hiányoznak.

- Antalt ezentúl nem kell bediktálni - mondta Málcsi. - Kimaradt.

A szánk is tátva maradt. Hogyhogy kimaradt? Miért maradt ki? Tanév közben? Az első tanuló?

- Miért maradt ki, tanárnő, kérem?

- Nem tartozik ugyan magukra, de nem is titok. Január elsején Antal édesapját elbocsátották az állásából, és behívták munkaszolgálatra. Antalnak van egy kis öccse, az anyjuk beteg, munkába kell mennie. Na, kérem, befejeztük a kaszinózást, nem vagyok kíváncsi a megjegyzéseikre. Mit közölt, Varga, kérem, a szomszédjával? Nem hallom.

- Azt, hogy milyen rendes lány az Antal - mondta Varga Szabina.

- Most úgy becsülje meg magát, Horváth Kati, hogy maga maradt az egyetlen kitűnő az osztályban - mondta Málcsi. - Lássuk, kérem, a házi feladatokat.

- Tanárnő, kérem... osztályfőnöki órán akartam jelenteni... nem leszek én se kitűnő... mert történelemből... mert...

Nem bírtam folytatni. Éreztem, hogy bőgni fogok, de valahogy nem is csak a történelem négyes miatt, hanem az egész... az, hogy Antal... Antal Magdival első elemi óta együtt jártunk... és ez sose jutott eszembe. Hát persze, Antal Magda zsidó. A papáját azért küldték el az állásából... Eddig ez egyáltalán nem volt fontos, már úgy értem, az osztályban, hogy kinek milyen vallása van. Csak annyi volt a különbség, hogy hittanórán háromfelé osztottak minket, a reformátusok az osztályteremben maradtak, a katolikusok átmentek a bé-be, a zsidók a cé-be, mert a három második osztálynak egyszerre volt hittanórája. De ugyanúgy csoportokra osztottak minket franciaórán és németórán és gépírásorán is, mert negyvenen voltunk az osztályban, és egy-egy gépírószobában csak húsz-húsz írógép volt.

Málcsi az osztálykönyvben lapozott.

- Jézusmáriaszentjózsef? Kati, hát megőrült? Akkora elégtelen van itt a neve mellett, hogy a fele átlóg a Hirlingerhez, pedig neki nincs rá szüksége... Hát mit csinált, édes gyerekem? Berúgott?

Málcsi sopánkodott, azt mondta, hogy amióta tanár, nem volt még ilyen rossz osztálya, ő lemond az osztályfőnökségről, ő nem bír minket idegekkel. Máskor remekül szórakoztunk rajta, mert Málcsi mindig, mindenből ekkora esetet csinált. Egyszer Varga Szabina felborított egy tintásüveget, akkor is egész órán itattuk a maszatot, már régen száraz volt a linóleum, és még mindig hordanunk kellett a nagy ív rózsaszínű itatóspapírokat, és Málcsi azt mondta, hogy ő disznóólban nem tud tanítani, lemond az osztályfőnökségről...

Antal Magda kimaradt a másodikból... elmegy dolgozni... Hol vesznek fel zsidó lányt? Eszembe jutott a műhely, ahol apu dolgozik a festékeszsákok között. Még oda se vennék fel. Volt ott egy sovány, szemüveges könyvelő, a Bauer bácsi, tudom, hogy Lujzi néni tavaly

nyáron elküldte a zsidótörvény miatt... Antal milyen ragyogóan felelt Mátyás királyból... milyen okos lány...

Ha most nem volna az a rossz feleletem történelemből, akkor most örülnék, hogy én vagyok az egyetlen kitűnő? Nem... igazán nem...

Fuxi azt mondta, hogy „nahát, szegény Antal”, tornaórán Anni néni azt mondta: „Ejnye, kit tegyünk be a kézilabdacsapatba?” Ramona kémiaórán azt mondta: „Na, ez bölcs dolog!” De Ramonánál sosem lehet tudni, hogy mikor mond valamit komolyan, és mikor gúnyolódik.

Csütörtökön, történelemórán persze Bodának is jelentette a hetes, hogy Antallal mi van.

- Tudom - mondta Boda. - Melyikük volt Antaléknál?

Néma csönd.

Ez hétfő óta egyikünknek sem jutott eszébe, hogy meg kellene látogatni Magdát.

- Katona Erzsi, hiszen maga a szomszédjukban lakik...

- A szüleim nem engednek... azt mondják... szóval...

- Természetesen a szülei iránti engedelmesség mindenekelőtt - mondta Boda komolyan, és az osztályban feltört a nevetés. Az engedelmes Katona Erzsi tavaly májusban, vizsgák előtt megszökött hazulról, és háromnapos csavargás után vitték haza a rendőrök. Szerelmi bánatában szökött meg, mert a szülei nem akarták megengedni, hogy kimaradjon az első kereskedelmiből, és feleségül menjen a szomszéd házában lakó, negyvenöt éves ügyvédhez.

Mellékesen az öreg ügyvéd semmit sem tudott Erzsi forró szerelméről...

Különben Katona Erzsitől tényleg disznóság, hogy nem ment át Antalékhoz, mert amikor Katona skarlátban feküdt, Magdi mindennap elküldte neki a leckét, és amikor már lehetett látogatni, mindennap átment hozzá, és tanult vele. És Hirlingertől is disznóság, mert mindig jóban voltak. És mellékesen tőlem is disznóság... amikor Székács Dóriékhoz megyek, a Lövölde térnél majdnem Antalék előtt megyek el...

- Lehet, hogy csak kellemetlen volna Antalnak, ha meglátogatnánk, tanárnő, kérem - mondta Szalóky.

- Kellemetlen? Ugyan miért? Az osztálytársnői? A barátnői?

- Hát... hogyha szégyelli, hogy a zsidótörvény miatt...

- Azt nem Antalnak kell szégyellnie, hanem nekünk - mondta Boda, és vöröslött.

Koós jelentkezés nélkül felállt.

- Tetszik tudni, hogy ez mi? Amit most mondani tetszett?

- Ugyan mi?

- Izgatás az 1939. évi második törvénycikk ellen.

- Hogyne tudnám, édes fiam - bólintott Boda. Bennünk meg megfagyott a vér.

- De én nem akarok ilyen messzire menni - mondta Koós, és hanyagul a padnak dőlt, ezzel is jelezve, hogy itt most nem egyszerűen tanár-tanítvány beszélgetés folyik. - Én csak egyet kérdek: ha Antal történetesen végigjárhatná ezt az osztályt, vagy le is érettségizne velünk, akkor mit csinálna a bizonyítványával? Hiszen zsidó nem kaphat állást sehol.

- Kedves Koós, sajnálom, hogy ilyen rosszul tanítottam meg magát a történelemre - mondta Boda nagyon nyugodtan. - Azt hittem, régen rájött már, hogy törvények jönnek, törvények mennek, uralkodók kiemelkednek, uralkodók buknak, háborúkat kezdenek, háborúkat elvesztenek, egy kis országot megszállnak, azután belebuknak a megszállók... és az élet folytatódik tovább. Na, üljön csak le, mielőtt megkérdelem, hogy Szent István és Könyves Kálmán törvényei közül melyik mennyi ideig élt... Nem mintha a jelenlegi törvényeket a Szent István-i vagy Könyves Kálmán-i bölcs törvényhozással kívánnám egybevetni...

Hű, ebből Bodának még baja lesz! Koós nem az a gyerek, aki ezt a leckéztetést lenyeli. A családja meg...

- Menjenek fel Antalhoz, tudják meg, hogy hogyan lehetne segíteni rajta. De ne rohanják meg most negyvenen. A nagyszerű persze az volna, ha legalább az idei évet be tudná most fejezni. Hát akkor nézzük a szerencsétlen sorsú második Lajos királyt és a mohácsi vészt... Jöjjön ki...

Boda sokáig nézte a névsort.

Végiglapozta, aztán előlről kezdte.

- Megőrülök, széttépi az idegeimet - nyögte Rubin. - Most a te nevednél tart, Kati.

Kiszámítottam én is.

Fischer, Gábor, Hirlinger, Horváth...

Boda hirtelen becsukta az osztálykönyvet.

Eltűnődve így szólt:

- Ma nem felelünk. Mielőtt a mohácsi csata következményeit és a török elnyomás korát részletesen tárgyalnánk, szeretném megismertetni irodalmunknak a XVII. században keletkezett kincsét, Zrínyi kétségbeesett harci felhívását, Az török Áfium ellen való orvosságot. Varga Szabina, jöjjön, kérem, olvassa fel az aláhúzott részt.

Máskor, ha valamit fel kellett olvasatni, Boda mindig vagy Antalt kérte, vagy engem...

Most Varga Szabina olvasta:

„Látok egy rettenetes sárkánt, mely méreggel dühösséggel teli, kapóul és ölében viseli a magyar koronát; én csaknem mint egy néma, kinek semmi professiom a mesterséges szólásra nincsenek, felkiáltok mindazonáltal, ha kiáltásommal elijeszthetném ezt a dühös sárkánt, kiáltván: Ne bánts a magyart!... Ez a rettenetes sárkán... sok ezer magyar lelket rabságra vitt, sokat a kardnak élivel emésztett meg... gázolja nemzetünket, országunkat... Kérdezkedjete mostan egymástul, kit illet ez a veszély, kit fenyeget ez a háború?...” - olvasta Varga Szabina.

Az osztályban olyan csend volt, hogy lélegzeni is alig mertünk.

Azt számoltam, hogy a félév végi osztályozókonferenciáig már csak négy történelemóránk lesz.

És Boda nem hív ki javítani.

17. FEJEZET

Alapos lecke

Hogy erre nem gondoltam eddig! Hát persze hogy az utolsó, a félév előtti legeslegutolsó órán fog kihívni Boda. Ez volt a büntetés, ez volt a lecke, hadd izguljak. Majd ma... majd ma, amikor az egész félévi anyag fel van adva ismétlésre... most...

Az osztálynak is ez a véleménye.

- Tulajdonképpen pizok alak a szerelmed - mondja Szalóky. - Ezt azért a legjobb tanulóval nem kell megcsinálni.

De az Antal-ügy óta nem szidja senki igazán Bodát. Inkább tetszik az osztálynak, hogy ilyen keményen bánt velem. Ramona már réges-régen kihúzta volna az elégtelent egy jeles tanulónak. Fuxi is. De Boda igazságos. Ha Czikó felel rosszul, azt ugyanúgy bírálja el, mint ha Horváth Kati. Persze hogy most kihív, ragyogni fogok, az osztály hasra fog esni, olyan parádés feleletet fogok kivágni, hogy...

- Jó reggelt, lányok, üljenek le.

Boda cipője megint ragyog, blúza vakító, a lányoknak ez is imponál. Nem szeretjük az olyan tanárnőket, akik rendetlen hajjal vagy ráncos harisnyával jönnek az órára, pedig hát ilyen is van, hogy Fuxit említsük a sárga hajával...

- Ma kivételesen nemcsak ketten felelnek, módot adok néhány tanulónak a javításra. Rubin Éva. Szalóky.

Szalóky kétségbeesetten int. Már régen belenyugodott a hármasba, minek ezt bolygatni?

- Hát halljam, mit tudnak a székesfehérvári törvénylátó napokról.

Rettenetesen izgulok, mintha minden kérdést nekem tenne fel. A törvénylátó napok, Szent István...

Tíz percig felelnek. Rubin javított valamit, vigyorog, nagyon meg van elégedve magával. Szalóknak maradt a hármasa.

- No, Varga Szabina, hátha jeles lehet még a jóból... és mondjuk... Koós.

Csak hívna már ki, csak hívna már ki, csak ott állhatnék a katedrán! Koós nem sokat tud, Boda az osztályt kérdezi közben, hát miért nem szólít fel engem is? Hívjon fel már végre...

Boda becsukja a naplót.

- Továbbmegyünk.

Egy pillanatig dermedt csend az osztályban. Azután kitör a vihar:

- Katit... Horváthot nem tetszett kihívni... Kati...

- Csöndet kérek - mondja Boda fagyosan. - Ez nem az ónodi gyűlés, és nem a konstanzi zsinat. Teendőimet nem kívánom megtárgyalni magukkal.

Hogyan??? Nem fog kihívni felelni? Hiszen akkor... jóságos ég... hiszen én meg fogok bukni történelemből... most már nem is kettesről vagy hármasról vagy négyesről van szó... meg fog buktatni... De hát... ezt lehet? Mert egyetlenegyszer nem tudtam a leckét? Ekkora... ekkora igazságtalanságot... Meg kellett volna mondani otthon... otthon arra számítanak, hogy tiszta

kitűnő leszek... nem is tudják másképp elképzelni... a tandíjmentesség... harminchat pengő a negyedévi tandíj... jóságos ég...

Úgy éreztem, hogy azonnal sírni kezdek. Könyörögni fogok Bodának... Ugyanaz a Boda Mária, aki a térképet adta? Aki Antal Magdáért... hát ő sose volt gyerek? Vele sose történt meg, hogy nem tudta a leckét?

- Ne bőgj, te marha, csak nem buktat meg... - súgja Rubin Évi. Könnyű neki, javított a jegyén... de hát látja, hogy engem nem hív fel...

- Huszonöt napig állta Kőszeg vára a török túlerő ostromát. Jurisics Miklós...

Nem érdekel Kőszeg, nem érdekel Jurisics, semmi se érdekel. Tőlem akár most is benne ülhetne a török. Nem hív fel. Ez gazság. Ez... erre törvényt kellene hozni. Azt hiszem, van is. Egyetlenegy feleletem volt félévben. Más mindenkit legalább kétszer vagy háromszor feleltetett, tisztelt királyi törvényszék, nem lehet egy gyereket csak úgy... Miért ne lehetne? Antal kimaradt az iskolából, Horváth, magának volt alkalma felelni, kihívtam, itt állt a térképnel, akkor tudott volna...

Összerázkódom, amikor megszólal a csengő. Most... most Boda visszamegy a katedrára, fogja az osztályozónaplót. A lányok már izegnek-mozognak, felállnának.

- Álljanak fel - mondja Boda, azután rám néz -, illetve még van valami elintéznivalónk. Aki akar, kimehet a folyosóra, tízperc van. Horváth...

- Állj fel, te hülye... neked szólt... Kati, állj fel...

Egész részeg vagyok az izgalomtól.

- Horváth Katalin, jöjjön ki a térképhez.

A lányok mind visszaülnek a helyükre, ezt a cirkuszt nem lehet kihagyni.

- Tehát ott tartottunk, hogy mit tud Mátyás király háborúiról...

A torkomban akkora gombóc van, mint a visegrádi vár kútja.

- Mátyás király... amikor az ifjú Mátyást 1458 januárjában a Duna jegén királlyá választották, az országot minden oldalról ellenség fenyegette... délről a török, északról, nyugatról trónkövetelők... külső ellenség, belső hatalmaskodók... de az ifjú király nem rettent meg tőle. Bonfini így ír Mátyás királyról: „Harci zajban született, táborban növekedett, a katonák sátraiban fejlődött. Megtanult fagyban, hőben éjt-napot fegyverben tölteni, fáradtságot és éhséget hosszan tűrni...”

Boda nem szólt közbe. Én pedig mondtam mindent, a harcot III. Frigyes ellen, a boszniai hadjáratot, a cseh háborúkat...

- Igen. És mit tud Károly Róbertről?

- Beszéljen, kérem, az 1301-1308-as interregnumról...

- Milyen körülmények között kényszerítették ki az Aranybullát, és kik?

- Beszéljen a rigómezei csatáról...

Néha, nagyon messziről, hallottam az osztály szörnyülködő moráját. Megint csöngettek. A tízpercenek vége. Mindjárt bejön Fuxi. Mit fog szólni? A hetes nem nyitotta ki az ablakot, a lányok nem mentek ki az osztályból.

- A rigómezei csatában, 1389-ben a törökök szétverték az egyesített balkáni hadakat, és hatalmukat az Al-Dunáig terjesztették ki, akkori uralkodónk, Luxemburgi Zsigmond...

- Jó. Beszéljen, kérem, Husz Jánosról.

Az ajtóban mintha Fuxi sárga haját és sárga köpenyét látnám. De most nem érdekel, Zsigmond érdekel, az 1414-es konstanzi zsinat, a csehországi Tábor városa...

Nem szabad elhibázni. Egyetlen kérdést se. Nem szabad.

- Kérlek szépen - hallom Fuxi hangját -, azt hittem, nekem van óráim.

- Igen, hogyné, parancsolj, kérlek - mondja Boda. - Befejeztem. Jöjjön ide, Kati. Jöjjön közelebb, ne féljen, nem eszem meg.

Odavánszorgok a tanári asztalhoz. Az osztálykönyv nyitva a nevemnél. Boda nyújtja a tollát.

- Húzza át az elégtelent. No, tessék, húzza csak át nyugodtan. Itt... itt, nem látja?

Nem látok semmit. A vonalak, rubrikák táncolnak előttem. Az osztályból kitör a nevetés. Hahotázva, felszabadulva nevet az egész társaság. Mégiscsak rendesek. Nekem drukolt mindenki.

Végre észreveszem, hol a gyalázat. Egyes, egyes, egyes, egyes minden tárgyból, minden rovatban. És közte a kövér négyes. Úgy remeg a kezem, hogy alig bírom áthúzni.

- Nyugodtan, erélyesen, hogy nyoma se maradjon - mondja Boda, és nevet. Akkor vettem észre, hogy a rubrika alján a félévi jegy már le van zárva: előre be volt írva a kitűnő...

- Ne felejtse el a leckét, Kati. Az élet még ennél is sokkal-sokkal kegyetlenebb.

Valamit kellene mondani. Hogy köszönöm. Vagy máskor mindig készülni fogok. Vagy... nem... nem tudom.

Ha most azt kívánná, hogy vívjak meg érte tatárral, törökkel - egy szál karddal rohannék az ellenségre.

18. FEJEZET

Látogatás egy majdnem felnőttél

Halogatom és halogatom, pedig igazán el akarok menni Antal Magdáékhoz. Nem tudom, ti hogy vagytok az ilyesmivel. Szeretek valakit, és akkor történik vele valami, és ettől kezdve úgy érzem, mintha nem ugyanaz az ember volna. Például polgáriban nagyon jóban voltunk Bakos Gizivel, a szomszéd házban laktak. És akkor Bakosnak kivették a manduláját, és meglátogattam őt a kórházban. Vittem neki könyvet és egy pohárban madártejlet, amit anyu készített. Kettőtől négyig volt látogatás; már háromnegyed kettőkor a kórház kertje előtt álltam. Rengetegen voltunk, sok idős asszony volt, karján kosarat cipelt, és a kórház kapujában sötétkéék sapkás portás állt, és vigyázott, hogy két óra előtt ne lépjen be senki. Emlékszem, milyen meghiúsultan álltam, kezemben a madártejjel, és úgy éreztem, Bakos valami hihetetlen titok tudója. Tudja, milyen a műtő, tudja, milyen este a kórterem, otthonosan jár a karbolszagú folyosókon... Amikor végre feljutottam hozzá, és tizenegyedszer is megkérdeztem, hogy melyik a gégészet, és melyik a tizenhetes kórterem, és esetlenül megálltam nyolc fehér ágy között, és nyújtogattam a nyakamat, és bámészkodtam, néztem a kórterem közepén a fehér terítős asztalt, pohárba tett hőmérőkkel és orvosságos üvegekkel és az egyforma ágyak fölött az egyforma, fekete láztáblákat és az ágyak szélére telepedett látogatókat... és csak akkor vettem észre Gizit, amikor valaki odajött hozzám, és megrángatta a ruhámat: „Jöjjön, Kati, nem látja, hogy Gizike integet magának?” Gizi mamája jött oda, mert én sosem ismertem volna fel a hátrafésült hajú, fehér inges kislányban, borogatással körülkötött nyakával a Bakost, és amikor már én is odatelepedtem az ágya szélére, és letettem az éjjeliszekrényre a könyvet, akkor is csak hallgattam, és azon tűnődtem, hogy van itt egy kórházi rend, amit nem ismerek, egészen másfajta világ, mint amiben én élek, és Gizi már nem ugyanolyan osztálytársam, mint azelőtt volt, mert ismer valamit, embereket, szokásokat, félelmet, fájdalmat, amit én nem ismerek.

Ti még nem éreztetek ilyesmit?

És ugyanúgy nem tudok zavaromban mit kezdeni, ha váratlanul tanárnővel találkozom az utcán. Mert az iskolában pontosan megvan mindennek a rendje, hogy hogyan kell köszönni és megállni egy tanárnő előtt, és az iskolai életem világos és egyszerű, vannak tantermek és folyosók és gyerekek és tanárok és portás és iskolanővér és takarító nénik és hetesek és szertárosok, és a tanárok köpenyben vannak, és mi, gyerekek matrózzruhában - és az utcán váratlanul felbukkanó tanár érthetetlenül köti össze az iskolán kívüli életet az iskolával... Ezt nem tudom egészen világosan megmagyarázni. Legutóbb például Bodát megláttam az utcasarkon, és olyan zavarba jöttem és megrémültem, és elakadt a lélegzetem, hogy gyorsan beálltam egy kapu alá, és megvártam, amíg továbbmegy. És csak később jöttem rá, hogy egyszerűen el kellett volna menni mellette, és hangosan azt mondani, hogy „kezét csókolom”, mire ő azt válaszolta volna, hogy „jó estét, Kati”.

És ugyanúgy izgultam, amikor először mentem fel Székács Dóriékhoz tanítani, mert nem tudtam elképzelni, hogy hogyan lesz az, hogy elfogadjak ötven fillért az óra végén, és azt se akartam, hogy megkínáljanak uzsonnával, mert nem szeretek idegen helyen enni se. És azt se, hogy Dóriéknál szobalány van, és azt a buta taknyost egy nála tíz évvel idősebb nő Dóri kisasszonynak nevezi, és azt mondja neki, hogy kezét csókolom... nahát...

Igen, ma okvetlenül fel fogok menni Antalhoz, és megmondom neki... nem tudom, mit mondjak neki. Már voltam máskor is Antaléknál, Antal nénit is nagyon szeretem. Egyszer lekvárt főzött, amikor náluk voltam, és akkor azt mondta: „Magda, Kati, nem akarjátok kinyalni a lekváros lábas?” Ez nagyszerű volt, mert ugyanúgy nyaltuk ki a baracklekvárt a tízliteres lábasból, mint ahogy otthon szoktunk megosztani a lekvármaradékon Zsókával és Marival. A főzőkanál nekem jutott, még a nyakam is lekváros lett, utána szappannal meg kellett mosakodnunk, akkora bajuszunk volt lekvárból. De most Antal néni biztosan nem főz lekvárt, hanem az asztalnál ül és sóhajtozik, mert Antal bácsit elvitték munkaszolgálatra, és Antallal se lehet most hülyéskedni és elmondani neki, hogy az iskolában hallottam egy faviccet. „Mért van az elefántnak piros szeme?” „Hogy el tudjon bújni a cseresznyefán.” „Ne mondd! És láttál már elefántot cseresznyefán?” „Nem én.” „Persze, mert olyan jól elbújt...” És azt se lehet elmondani, hogy Ramona holnap dolgozatot fog íratni, és azt se, hogy Szalóky megint evett óra alatt, és lenyelt egy darab szalámihéjat, és majdnem megfulladt... Semmit se lehet elmondani, mert Magda már nem ugyanaz, mint szünet előtt, amikor még ő is a második á-ba járt...

Úgy bizony.

Föl-le sétálok a Lövölde téren, itt laknak Antalék... Egyszer a szomszéd bácsinak meghalt a felesége, és anyu mondta, hogy menjünk oda, fejezzük ki őszinte részvétünket; én akkor úgy megrémültem, hogy legszívesebben elszaladtam volna, mert a szomszéd bácsi is olyan más lett, mint amikor még... Na gyerünk, becsengetek, mert különben itt fagyok meg, és sose érek haza, leckét tanulni.

Legjobb volna, ha senki se volna otthon, csak felírnám egy papírra...

- Szervusz, Kati... nahát!

- Szervusz, Magda... - mondom zavartan, és állok az ajtóban.

- Gyere be, gyere gyorsan, mert megkélek a hidegtől. Jaj de rendes, hogy eljöttél!

Magdin az iskolai matrózból van, és ez most nagyszerű. Az egész olyan, mintha csak a holnapi lecke miatt szaladtam volna fel.

- Nahát, rém rendes vagy, pedig biztosan sok a tanulnivalótok. Pláne hogy Ramona holnap dolgozatot írat.

- Honnan tudod?

- Ramonától.

Bemegyünk a nagyszobába, ez Magdáék ebédlője, nappalija, és itt alszik Magdi öccse is.

- Egyedül vagyok itthon, anyu, tudod, varrást vállal házaknál, öcsit felvették a napközibe.

- És te? Az iskola?

- Akarsz zsíros kenyeret?

- Á, nem, dehogy...

- Gyere, egyél nyugodtan. Én minden áldott nap teát ebédelek zsíros kenyérral, tudod, most jöttem haza, és este vacsorázunk melegeket.

Rágjuk a zsíros kenyeret. Tisztára hülye vagyok, hogy nem jöttem fel eddig, Magdi pont olyan, mint az osztályban volt. Csak éppen társasjátékot nem játszunk most, mert arra nincs időnk.

- Hogyhogy megtudta Ramonától a dolgot?
- Mindennap találkozom vele. Képzeld, ő szerzett nekem állást.
- Ramona???

- Igen. A tanárok különben is nagyon rendesek. Boda is itt volt.

Ó, istenem, ezt csak úgy mondja! „Boda is itt volt.” Ha hozzánk egyszer eljönne Boda, én nem is tudom. Megörülnék. Hímzett takaróval borítanám a széket, amin ült. Nem innék soha másból kávét, csak abból a csészéből, amiből ő ivott. Leborulnék a parkettre. Mit tudom én. Szóval Boda itt volt.

- Azt mondta, ingyen előkészít a magánvizsgára. Csak tanuljak. És Ramona írt nekem egy levelet, hogy keressem fel a lakásán. És elvitt egy közjegyzői irodába, ahonnan rendszeresen kapok munkát. Van úgy, hogy hazahozok iratokat másolni, és van úgy, hogy be kell mennem, mindenféle kartotékot rendezni meg számításokat ellenőrizni.

Most egyszerre elfogott a szorongás.

Most Antal Magda már nem az osztálytársam volt. Hanem távoli és idegen, mint Bakos Gizi a kórházban, fehér törülközővel a nyakán.

Itt volt Boda, és Antal Magdi közjegyzői irodában iratokat rendez.

Egyszer kora reggel láttam egy pékműhelyt. Világított a kemence, és a kemence előtt, fehér kötényben, félmeztelen legények lapos, hosszú nyelű lapáton cipókat hajigáltak a kemence torkába. Biztosan, nyugodtan... Akkor is azt éreztem, hogy minden mozdulatban valami számomra ismeretlen tudás van... valami megfeszíthetetlen, amit lehet, hogy ők már ősidők óta tudnak, és én sose fogom megismerni.

- Képzeld - mondta Antal Magda -, Ramona becsöngetett egy házban, a második emelet egyik ajtaján, tudod, valahol a Vilmos császár úton, és akkor kijött egy fiatal nő, és azt mondta, hogy doktor... na, mit gondolsz, hogy hívják azt a doktort, aki benn vár minket?

- Doktor Füzy Péter! - üvöltöttem diadalmasan.

- Nyertél. Képzeld. Azt mondta a lány: „Doktor Füzy Péter úr várja már önöket...”

- Megvan a titok, megvan a titok...

- Doktor Füzy Péter, doktor Füzy Péter! - ordítottuk megvadulva. Ramona ugyanis minden levelezési leckén egy bizonyos doktor Füzy Péternek írat leveleket. Doktor Füzy Péter vásárolt öt bála gyapotot, doktor Füzy Péter óvatolja a váltót, doktor Füzy Péter gyárat alapít, doktor Füzy Péter titkárnőt keres, doktor Füzy Péter sertést tenyészt, és doktor Füzy Péter visszaküldi a hat vagon kecskeméti barackot, mert a szállítmány nem felelt meg az előzetes mintának.

- Megörülök. És milyen a Füzy Péter?

- Képzeld, bajusza van, és magas, sovány, és Ramonának kezét csókolt, és Ramona úgy nézett rá, mint egy szerelmes birka. És előttem meghajolt, és azt mondta, „doktor Füzy Péter vagyok”, és közölte, hogy a tisztviselőlistára nem vehetnek fel, és a MABI-ba se jelenthetnek be a zsidótörvény miatt, de minden hónapban meg fogom keresni a száz pengőt...

- Te, elmesélhetem a lányoknak?

- Hát persze, csak vissza ne mondjátok Ramonának... Különben Ramona is dolgozik nekik, ő intézi a német nyelvű levelezést...

Nahát! Ha ezt Rubinnak elmesélem... és Szalókynak... és Katonának, állati...

- Még valamit szeretnék, Kati. Tudod, hogy Czikó a tanítványom volt. Szeretném, ha átvállalnád.

Tényleg. Antal tavaly óta tanította Czikót.

- De hát kell neked a pénz.

- Igen, de idővel se bírom, meg hogyan tanítsam, amikor nem vagyok ott az órákon?

Hát persze. Erre nem is gondoltam. Hogy Fischer meg Czikó meg Koós, mindenki többet fog tudni év végére a legjobb tanulónál... Ha Málcsi új verset ad fel, vagy Fuxi elmagyaráz egy algebramegoldást, azt Magda már nem hallja...

- Egy kis baj van Czikóval - mondta Magda. - Nem óradíjat fizet. Úgy állapodtunk meg, hogy ha átmegy a vizsgán, harminc pengőt adnak és egy nagy csomag hentesárut. Tudod, hogy a papája...

Persze hogy tudom. Czikó elsős korunk óta közirigységnek örvend, négy-öt zsemlét hoz mindennap tízóráira, kolbásszal, sonkával, veronaival bélelve, mivel a papájának hentesárugyára van. Különbözik nem irigy lány, és mindig megkínál valakit a kajával.

- Jó volna, ha vállalnád - mondta újra Magda. - Különbözik meg fog bukni a szerencsétlen. És ha nem vizsgázik le, az én eddigi munkám is odavész...

- Vállalom, Magdi, de a tandíj a tied lesz.

- Hogyisne, ne hülyéskedj!

- De az én... az én édesapám... az én... mi nem...

- Kíváncsi, hogy ne is kerülj soha ilyen helyzetbe, de csak nem gondolod, hogy a munkádat csak úgy elfogadom? Ó, te nem tudod, milyen átok az a Czikó...

Hogyan magyarázzam meg Magdinak? Hogy az osztály gyűjt neki, és mindenki ad a gyűjtéshez valami pénzt, és én úgyse tudok, csak negyven nyomorult fillérem van egy dobozban eldugva... és így legalább én is adhatok.

- Nem. Erről szó se lehet. Látod, hogy keresek most én is. Csak az első félévre eső részt...

Mindegy, év vége még messze van. Majd akkor megbeszéljük.

- Te... az a fiú nem rád vár? - kérdezte Magdi, és kimutatott az ablakon.

- Jaj, dehogynem...

- A Laci?

- Igen.

- Csuda jóképű... már vagy tíz perce észrevettem, hogy itt sétál fel-alá.

Ó, én meg nem is vettem észre, hogy ez az ablak a térre néz...

- Hát akkor nem haragszol? Sietek, mert megfázik. És a te Karcsid mit csinál?

- Behívták őt is.

Mit mondhatok erre?

- Szervusz, ugye, eljössz máskor is? Jó levelezési dolgozatot! Remélem, Ramona kivételesen nem fog nagyon nehéz példákat adni...

„Jó neked, fűtyülsz a dolgozatra” - akartam mondani, de még szerencsére időben elharaptam.

19. FEJEZET

Tavas

Még csak február van, de egyszerre csak itt a tavasz. Szeretném levenni a télikabátot, Regendorf gyönyörű hajával együtt, de anyu hallani se akar róla. Azt mondja, csalóka még a napfény, nagyon meg lehet betegedni.

Laci letette a félévi vizsgáit, és most megint mindennap megvár iskola után vagy akkor, amikor Dórihoz megyek.

Most már csak a szakvizsgája van hátra, és akkor majdnem kész tanár, és el is helyezkedhet valahol, talán vidéken, talán óraadó tanárnak, talán... De ezen még nem gondolkozunk, addig még egy hosszú félév, és úgyis akárhová kerül, most már a menyasszonya vagyok, leérett-ségizem, és megyek én is utána. Erről nem sokat beszélünk, ez már természetes, ebben megállapodtunk, és két év múlva fogjuk bejelenteni a családunknak.

Alig várom az utolsó óra végén a csengőt, kibámulok az ablakon, és legszívesebben azt mondanám Rubinnak: „Te, tedd csak ide a kezedet a szívemre, úgy ver, mint egy bolond toronyóra...”

A Károlyi-kertben tócsákban áll a megolvadt hó, visszatükröződik benne a kék ég.

- Csináljunk csónakot! - mondja Laci. És elővesz a zsebéből egy Kis Újságot, először csákót hajtogat belőle, aztán tovább hajtja, és már úszik is a csónakunk a vízen. - Megy a hajó a tengeren - mondja Laci. - Hová menjen?

- A Tirrén-tengerre, ahol mindig meleg van és kék ég... ússzon le egészen Szicíliáig, és kössön ki olajfák és pálmák között...

- Az én hajóm a Hawai-szigetekre menjen - mondta Laci -, ahol gitárokat pengetnek, és virágkoszorút tesznek az érkezők nyakába, és a lányok bőre olyan csillogó barna, mint Gauguin festményein...

- Ki az a Gauguin? - kérdem.

- Főkapofa, te tudatlan - mondja Laci nevetve -, ha már a festészethez nem konyítasz, legalább Maughamot olvastad volna, Az ördög sarkantyúját.

- Nem.

- Hát mit olvasol te egyáltalán?

- Tessedik Sámuel írásait a marhatőzsérekről és Zrínyitől a Török Áfiumot.

- Ami nem rossz - feleli Laci. - De mi minden van még! Például Illyés Gyula és Babits Mihály.

- Hát jó, akkor vegyél feleségül olyan lányt, aki olyan művelt, mint te vagy.

- Nem. Én téged foglak feleségül venni, Főkapofa, de olvass, az istenért, művelődj, nézd, mit hoztam neked...

Azzal Laci kibont egy csomagot.

- „Jónás könyve.”

- Nézd csak, felolvasok neked belőle.

Elolvad a papírhajó a tócsán, és Laci persze sapka nélkül áll a Károlyi-kertben, és olvas:

*Én Jónás, aki csak a Békét szerettem,
harc és pusztulás prófétája lettem.
Harcolj velük hát, Uram, sújtsd le őket!
Irtsd ki a korcs fajt s gonosz nemzedéket,
mert nem lesz addig igazság, se béke,
míg gőgös Ninive lángja nem csap az égre.*

És ez a vers egészen más, mint amiket az iskolában tanulunk. Egyáltalán, Laci egészen másképp beszél, mint a tanáraink, pedig Laci is tanár lesz, történelem és irodalom szakos... „Tedd el jól - mondja Laci mindig, ha könyvet ad. - Vigyázz rá, ezek lesznek a legföltettebb könyveink, ha összeházasodunk.” Rengeteg könyvünk lesz, és szép, kétszobás lakásunk, fürdőszobával. Esetleg háromszobás, hogy legyen hely a gyerekeinknek. De megmondtam Lacinak, hogy én még sokáig akarok tanulni, orvos leszek. Laci azt mondta, rendben van. Iskolaorvos leszek abban az iskolában, ahol ő fog tanítani. De ha nagyon sok pénzünk lesz, akkor megcsinálom azt a nagy-nagy iskolát, amiről már meséltem nektek, ahol minden szegény gyerek ingyen tanulhat, és annak Laci lesz az igazgatója. És Bodát is odavesszük történelmet tanítani, és Ramonát is. Hacsak nem akar Pesten maradni, a Füzy Péter doktor miatt...

- Csináljunk még hajót, Kati?

- Csináljunk.

Megint úszik a csónak a tócsán. De a tócsa most nem tenger, hanem égbolt, sok-sok fehér felhővel. És a hajó felemelkedik, és felszáll a holdba, és úszik a tejúton, és kilép ezer-kilencszáz-negyvenegyből, az időn úszik keresztül, már a jövő században jár.

- Butaság, akkor mi már nem is fogunk élni - mondom Lacinak.

- Dehogynem fogunk élni! Az emberek kétszáz évig fognak élni meg háromezréig. Nem lesz vérmérgezés meg hashártyagyulladás meg rák meg tüdőbaj. És nem fog senki éhen halni. És gyönyörű, nagy városok lesznek, csupa napsütéses lakással, nagy kertekkel. És nem lesznek háborúk és bajok, és nem lesz munkanélküliség, és nem lesznek gazdagok és szegények, és nem lesznek grófok és bárók... mindenki szabadnak fog születni...

- Ezeket is könyvből olvastad? - kérdem Lacitól.

- Onnan is. De magamtól is tudom.

- Én nem hiszem.

- Mit nem hiszel, Főkapofa?

- Hogy boldogabbak lesznek az emberek.

- Miért, te most nem vagy boldog?

- Nem tudom.

- Vegyek neked savanyú cukrot?

- Nem.

- Most mitől lettél olyan szomorú?

- Hogy eszembe jutott, hogy minden butaság. Úgyse leszek én soha orvos. És úgyse lesz nekünk soha sok pénzünk. És úgyse...

- De. Ígérem neked, hogy minden sikerülni fog. Meglátod. Két év múlva feleségül veszek, és minden jó lesz.

- Jó.

- Várj, megtörlöm az orrodat. Egy titkos menyasszony ne bögjön a Károlyi-kertben. Te mindig ilyen síró voltál?

- Nem. Csak... nem voltam eddig.

- Csináljunk még egy csónakot?

Laci megint széttépett egy újságlapot. Szép kis csónakot csináltunk belőle, és ráúszattuk a legnagyobb tócsára.

- Nézd, milyen büszkén siklik... hogy viszi a szél!

A tócsában szikrázott a napfény, és tükröződött benne a kék ég és a fehér báránycsúcsok.

- Te vagy a kapitány - mondta Laci. - Hova menjen a hajó?

- Valahová, ahol mindig béke van...

- Már megint nincs rajtad kesztyű - mondta Laci szigorúan. - Add ide a mancsodat!

Kezébe szorította a kezemet, úgy álltunk, és néztük, néztük a hajókat, egészen addig, amíg el nem nyelte a víz.

20. FEJEZET

Az új tanítvány

Ma délután először voltam Czikóéknál.

És még én mertem valamit mondani arra az áldott jó Dórikára? Hiszen Dórika angyal Czikó Mucihoz képest. És ha Czikót normális embernek veszem, akkor a Dóri a Tudományos Akadémia.

Először is Czikó a díványon fekve fogadott.

- Szevasz, Kati - mondta -, nem zavar téged, ha én itt heverészem?... Te azért csak monddad...

- Nem mondok semmit - feleltem -, ülj az asztalhoz, és gyakoroljuk az algebrát, mert Fuxi holnap dolgozatot írat...

- Na és? - kérdezte Mucika csodálkozva.

- Hogyhogy na és? Átvesszük a lehetséges példákat.

- Az nekem úgyse használ - mondta kedvesen. - De majd uzsonna után megbeszéljük. Rózsi... Ró-ózi!

Fiatal parasztlány jelent meg az ajtóban, annyi idős lehetett, mint mi.

- Mit parancsol a kisasszony?

- Uzsonnát hozzon be - felelte Mucika. - Sokat.

Dóriéknál nem szoktam enni, egyáltalán háromszor eszem napjában, nekem ugyan nem kell... az pedig, hogy tanulás helyett itt eszik Mucika, és a drága időmet lopja...

- Na gyere, együnk, mindjárt okosabbak leszünk - mondta Czikó, amikor Rózsi az asztalra tette a tálcát. Kenyérszeletek, uborka és rengeteg kenőmájas meg disznósajt volt rajta. - Faljunk - javasolta Muci.

- Köszönöm. Ne töltsük az időt, inkább az algebrapéldák...

- Nem izgatnak - mondta Muci. - Ha leérettségizem, úgyis ezt a húsgyárat fogom örökölni, úgyis férjhez megyek, és úgyse én fogom vezetni az üzletet. Ez a mama hülyesége, hogy nekem érettségi kell.

- Ne haragudj, majd legközelebb elmeséled a családi problémákat, de inkább a holnapi dolgozatról...

- Arról beszélek. Engem nem érdekelnek a szögfüggvények, se az a tangens meg az a másik... majd leszel szíves, gyorsan megírod a dolgozatodat, és puskát küldesz nekem. Beletehetsz egy-két kisebb számolási hibát, hogy Fuxi ne gyanakodjon...

- Te megőrültél!

- Ahogy gondolod - mondta Mucika, és vállat vont. - Akkor se halok bele, ha megbuktatnak. Akkor esetleg el tudom intézni, hogy kimaradhatok az iskolából.

- Antal nem készítene neked puskát - mondtam felháborodva.

- Már Antal is azon a ponton volt, megnyugtathatlak. Szegény szeptember óta gyötrődik velem. Irtó murisan tanított az Antal. Ha nem figyeltem oda, először az arca lett vörös a méregtől, azután a homloka, azután a füle is. Megértem szegényt, a papámék csak akkor hajlandók kifizetni a taníttatásomat, ha átmegyek...

- Fizessétek ki Antalnak a félévet, és tőlem maradj a pokolban!

- Ugyan, Kati, ne add a nagylányt! Neked is jól jött volna, ha kihúztak volna történelemből...

No, jó.

- Hát ide figyelj, Muci...

- Vegyél a disznósajtból, azután figyelek.

- Köszönöm. Most az egyszer, egyetlenegyszer, ennél az algebradolgozatnál puskát küldök neked. De utána beszélek a kedves szüleiddel, és tisztázzuk. Meg kell tanulnod rendesen az anyagot. Az életben szükséged lehet rá. A kereskedelmiben fontos dolgokat tanulunk. Ha a tied lesz is a gyár, azért az üzletmenetet ellenőrizni...

- Tudom. Hátha a férjem korán meghal. Majd akkor férjhez megyek újra. Majd apróhirdetek. Fiatal özvegy lakásába kellemes élettársat, jól menő húsgyárába szakértő vezetőt és hat gyermekének szerető apát keres...

- Amit a tananyagban látsz, azt normális ésszel meg lehet tanulni.

- Lehet, de minek? Az Esterházy grófság ajánlatot küld kétszáz darab yorkshire-i sertésre, mire én ahelyett, hogy azt mondanám a cégvezetőnek, hogy vegyük meg, azt felelem, küldje ide a grófot, hogy társalogjon velem mindarról, amit érettségire tanultam. Ah, grófom, tudja-e, hogy mi a kénsavgyártás folyamata? Ah, grófom, tudja-e, hogy hányban halt meg Szent László?...

- Gyerünk, tegyük félre a tálcát, és csináljuk az algebrapéldát. Késő van.

- Hát ha késő van, eredj haza.

- Majd ha tanultunk.

- Nem tanulok. Migrénem van. Gyenge a látásom, és dobog a szívem. Megcsinálod szépen a puskát... Ezt a kockás papírt leszel szíves beletenni a dolgozatfüzetedbe, és ráírod a három eredményt...

- Most az egyszer, egyetlenegyszer, de igazán csak egyszer... én még soha életemben nem írtam puskát.

- Hát mi az? Semmi az. Odaadod Rubinnak, és ő hátranyújtja... Fuxi úgyse lát a szemétől.

Ez igaz. Czikó pontosan Rubin háta mögött ül... De hogy becsapjam a tanáraitam...

Különben? Bánom is én, ha Czikó hülye marad! Majd megél a húsgyárból akkor is, ha nem tud megoldani kétismeretlenű másodfokú egyenleteket. És jó volna, ha Antalnak is kifizetnék a leckék árát. És őszintén szólva, nekünk is milyen jól jönne...

- Egyébként, hogy nyugodtan aludj, és vasárnap meg ne gyónd a nagy bűnödöt, hát megmondom, hogy ha te nem adnál puskát, akkor szereznék én Varga Szabinától vagy Szalókytól... Csak így kényelmesebb, biztosabb, és az a hülye Szalóky a múltkor is rosszul állította fel a szöveges példát. Elég, ha annyi hibám van a dolgozatban, amennyit a puska lemásolásakor magam ejtek, nem fontos, hogy rosszat is kapjak. Na, egyél, egyél, csont és bőr vagy...

Megettem egy nagy szelet kenyeret kenőmájassal. Hogy szereti Zsóka a kenőmájast...

Antal Magdi azt mesélte, hogy tavaly, vizsga után óriási kosarat küldtek Czikóék. Egy rúd szalámi volt benne, egy tábla szalonna. És kolbász és tepertő. És egy üvegben gyönyörű, ikrás disznózsír. A rozskenyér disznózsírral megkenve és friss hagymával...

Ha küldenének egy tábla szalonnát... anyu venne rozskenyeret... De lehet, hogy paprikás krumplit főznénk, sok pirított szalonnával és sok piros paprikával... Vagy bablevest, sok kis kolbászkarikával...

Mocskos ügy ez az egész. Csak Fuxi ne vegye észre...

21. FEJEZET

A puska

Úgy izgultam Fuxi órája előtt, hogy ez már nem is igaz. Melegem van, hidegem van, kiver a veriték. Mégis meg kéne mondani Czikónak, hogy nem csinálom. Mi lesz, ha Fuxi észreveszi? Az első padban ülök, megírom a dolgozatot... Máskor is elsőnek lettem kész a példákkal, olyankor becsuktam a füzetemet, vagy még egyszer átnéztem a számítást, és utána csuktam be a dolgozatfüzetet, aztán amikor Fuxi intett, felálltam, odavittem a dolgozatot a katedrára, és attól kezdve óra végéig nyugodtan olvashattam...

Először is, hogy lehet feltűnés nélkül még egyszer lemásolni a dolgozatot? És kivárni a percet, amikor Fuxi éppen nem néz rám, és összehajtogatni a papírt, és ha esetleg Rubinnál észreveszi... vagy ha, mondjuk, elkövetek egy számítási hibát, és Czikó persze úgyse vesz észre semmit, és belemásolja ugyanúgy... Nem elég, hogy bajom van történelemből... Megéri az egész vacak kolbász? Nem, igazán nem éri meg...

És ha elégtelen lesz Czikó dolgozata? Fuxi félévben úgy elhúzza, de úgy... Meg kellett volna kérdeznem Antalt, biztosan azt mondta volna, hogy ne küldjek puskát... Istenem, istenem... mibe keveredik az ember...

Csöngetnek.

Fuxi ma gyorsan bejön az órára, barátságosan fogadja a köszönésünket.

- Katikám - mondja -, legyen szíves kiosztani a füzeteket.

Katikám. Ahelyett hogy kihajítana...

- A mai dolgozat példáit a féléves anyagból úgy állítottam össze, hogy tudásukat alaposan ellenőrizhessem... egy algebrapélda, egy geometriapélda... Mondja, Czikó fiam, mit vigyorog, mint a fakutya, úgy tudja az anyagot? Na, majd meglátom!

Még ez hiányzik. Már óra elején felhívja magára a figyelmet. Majd a végén Fuxi odaáll mellé, és nézi, hogy mit ír...

- Aki puskázik, azt azonnal kiküldöm az óráról, és lerontom a magaviseleti jegyét is - mondja Fuxi. Ez a figyelmeztetés minden dolgozatkor elhangzik, de máskor engem nem érdekelt, olyan volt, mintha azt mondaná, hogy hétfőtől kezdve az eszkimók babfőzeléket esznek vacsorára... Bánom is én, hogy mit esznek az eszkimók!

Dolgozatfüzetembe az itatós alá becsempészttem a kockás papírt.

Fuxi elsétált a padok között, barátságosan ráveregetett a vállamra.

- Maga akár ne is írjon dolgozatot, Katikám.

- De csak írjon - hallom Czikó morgását a hátam mögött, amikor Fuxi továbbment. - De még mennyire írjon!

Kitaláltam a puskázás jó módszerét. Amint megoldottam egy példát, máris lemásolom a kockás papírra. Kicsit ellenőrzöm is vele a számítást. A karóramra nézek, még csak fél múlt, mindjárt készen leszek a dolgozattal.

- Siess - súgja mögöttem Czikó.

- Ne morogjunk, Czikó fiam, és ne imádkozzunk - szólal meg Fuxi. - Dolgozzunk, dolgozzunk, mindjárt vége az órának. Hirlinger, mi folyik ott? Mit látnak szemeim?

Fuxi végigkacsázik a padok között, most odamegy Hirlingerhez, a terem túlsó végébe.

- Hogy merészelte a könyvet használni? Mutassa csak, mi ez a papír a kezében. Nem. Az itatósát is mutassa meg. Na, ideadni a dolgozatfüzetet! Ne most bölgjön, édes lányom, akkor böngött volna kínjában, amikor szeptemberben beírátták. Ilyen képességekkel akarja maga elvégezni a kereskedelmet? Tegye le, kérem, a tollat, nem vagyok kíváncsi a további alkotásaira. És kinek az írása ez az itatóson? Varga, maga segített?

- Gyerünk - súgja mögöttem Czikó.

Mi lesz ebből? Gyorsan összehajtom a papírt, meglököm Rubint. Éva már persze mindenről tud... nyújtja a kezét, és a puská már ott van Czikó előtt. Szeretnék hátranézni, figyelmeztetni, hogy jól dugja el. Hallom a papír zizegését, hülye ez a nő, komolyan...

Tíz keserves perc, érzem, hogy az arcom hol tűzpiros, hol halálsápadt. Csak írnia már le, csak adná be, csak lenne vége ennek az órának, félétől nem tanítom ezt a disznót, fizessék ki Antalt, nekem ez nem kell, én nem csalog, elég nekem a magam dolgozata...

Felállok. Összecsukom a dolgozatfüzetemet.

- Hozza csak ki, Katikám.

Átadom Fuxinak. Biztosan jó az eredmény. Remélem, az a marha Czikó azért egy-két hibát ejt a sajátjában... Visszafelé, amíg a helyemre érek, ránézek Czikóra. A füle se látszik ki a munkából, olyan izgatottan ír. A puskát nem látom sehol, úgy látszik, bedugta a mandzsettájába, vagy a pad alól nézi. Mindenesetre nagyobb gyakorlata van benne, mint nekem.

Előveszem a történelemlönyvet. Amikor beadtuk a dolgozatot, már olvashatunk vagy tanulhatunk, csak írni nem szabad. (Nehogy puskát készítsen másnak, aki már beadta a magáét.)

Úgy látszik, nem lesz semmi baj - gondolom felsóhajtva.

Ebben a pillanatban egy papírszelet repül a mi padsorunkból a középső padsor felé. Kecses kis papír repülőgép. De a dobás rövidre sikerült. Leesik a két padsor közé a linóleumra. Fuxi, aki éppen az én dolgozatomat nézegette, felkapja a fejét. Egy pillanatra arra gondolok, hogy felkapom a papírt... de az ijedtségtől megdermed minden tagom. Megismerem a kockás lapot. Ez az, amit én adtam hátra Czikónak...

- Hagyják csak ott - mondja Fuxi vihar előtti szelídséggel.

Kényelmesen feláll, és kacsázó lépteivel elindul a puská felé.

Behunyom a szememet.

Itt most már minden késő. Itt már hívhatom Szent Antalt, Szent Katalint, itt már ígérhetek, itt már könyöröghetek. Tanulmányaimat befejeztem. Kérhetem Ramonát, hátha nekem is tudna órákönyvelést az ügyvédi irodában... Mindennek vége. Mert minden ország támasza, talpköve a tiszta erkölcs... mely ha... mit csinál? Megdől? Megromlik? Róma megdől, és rabigába görnyed... Én istenem, jó istenem, becsukódik már a szemem... hogy otthon mi lesz ebből... és lejött Szent Erzsébet Wartburg várából. „Mi van Felséged kötétyében?” - kérdezte a herceg. És Erzsébet rémülten gondolt az alamizsnául szánt kenyérdarabokra. „Rózsák vannak benne.” „Lássam!” - felelte a herceg. És Szent Erzsébet széttárta kötétyét, és íme, telis-tele volt rózsákkal. Ezt a legendát németül tanultuk, második polgárban... am Ende des dreizehnten Jahrhunderts regierte in Ungarn König Andreas der Zweite. Seine Gemahlin war Gertrudis von Meran... Ó, bibliai csodák! Kelj fel és járj!... Most ér Fuxi a papírhoz...

Megpróbálom kinyitni a szememet, és olyan arcot vágni, mintha semmiről se tudnék, mintha semmi közöm se volna...

Fuxi lehajol. Saját szent kezével emelte fel a puskát.

- Ki dobta, kérem, ezt a puskát?

Mély csönd. A szívem se ver. Ó, elsüllyedni, elsüllyedni, elsüllyedni...

- Én dobtam, tanárnő, kérem.

Czikó felállt. Most mi lesz? Most Fuxi kibontja a puskát és felismeri az írásomat... most... ó, kegyelmes ég... mi lesz... Fel kellene állnom, még mielőtt...

- És kinek küldte, ha szabad érdeklődnöm? - kérdezte Fuxi nagyon barátságosan.

- A... a Fischernek - nyögi Czikó.

Fuxi arca csupa mosolygó kedvesség.

- Czikó fiam, a maga jósága határtalan. Tudása nagyon-nagyon szerény kincsestárából még másnak is ad. Czikó fiam, én leborulok maga előtt. A maga tudatlanságával az ember szerényen ül, és örül, ha a saját példáit megérti, és esetleg megold a négyből egyet... De a maga tudásából még adni is? A maga önfeláldozása határtalan. A maga emberszeretete. És Fischer, maga hajlandó leírni azt, amit Czikó számított ki? Én nem bánom, kérem szépen.

Fuxi körülnéz. Várja a hatást, hogy ragyogó humorát értékeljük.

Nem tudom, kínomban mit csináljak.

A lányok persze tudnak mindent, hogy Czikó a puskát tőlem kapta, és az osztályt rázza a röhögés. Ettől Fuxi még jobban ragyog:

- Mert nézzék, kérem szépen. Ha ezt a puskát, mondjuk, a Horváth Kati készítette volna, isten ments, Katikám, nem gondolom én ezt komolyan, csak a példa kedvéért mondom. Ha tehát tegyük fel, olyan ragyogó növendék készítette volna a puskát, mint Horváth Kati, akkor ez alkalmas volna arra, hogy a tanárt megtévessze. Hogy félreértse a helyzetet. Hogy elhiggye, hogy zseniális matematikai megoldások repkednek ebben az osztályban. Hogy Czikó és Fischer félreismert tehetségek, fiókban tartott Einsteinek és Marconik. Hogy revideálnom kell álláspontomat, és bizonyos intőket és rovókat dicséretre javítani. Ha Kati készítene puskát, ez megzavarná józan ítéletemet és pedagógiai tapasztalataimat. De hogy Czikó mit küldhet Fischernek? Hogy két ilyen mákvirág egymásról írja le a dolgozatait? Ugyan kérem! Én ezt a puskát a legnagyobb készséggel továbbítom. Fogja, Fischer, a magáé. És nem kell titokban dobnia a puskákat, kedves Czikó fiam, pláne ha még hajítani se tud. Menjen oda máskor a Fischer mellé, súgja a fülébe a végeredményt. Maga mától kezdve az én óráimon annak segíthet a dolgozatnál, akinek akar. Tessék, Fischer, itt a puska, miért nem nyitja ki, fiam? Csak másolja nyugodtan, csak másolja, engem a legkevésbé sem zavar...

Fuxi visszakocogott a helyére. Fischer a legnagyobb nyugalommal kiterítette a padjára a kockás papírt, és Fuxi orra előtt írta le a helyes végeredményeket. Azt hittem, soha többé fel nem tudok állni a padból. Minden részem külön ájult el, a fejem, a lábam...

Óra után torkon ragadtam Czikót.

- Te átok, megőrültél?! Mit csináltál? Hogy merted továbbadni a puskát?

Czikó vigyorgott. Szalóky fejtette meg a titkot. Czikó és Fischer jóban vannak. Czikó elhencegte, hogy megígértem neki a puskát. Fischer pedig két pengőt fizetett Czikónak azért, hogy használat után továbbdobja neki...

22. FEJEZET

Kínos találkozás

Nahát erre nem számítottam!

Laci megvárta a Benczúr utcában, a Székács-villa előtt. Nagyon jó kedve volt, azt mondta, megkapta az ösztöndíjat, és most rögtön elvisz a cukrászdába, krémest enni.

Még sosem voltunk együtt cukrászdában, általában sehol se voltunk. Kétszer moziban, délelőtti előadáson, kétszer a Teréz körüti üzletben, lemezt hallgatni. Különben mindig csak sétáltunk, és néha Laci sült gesztenyét vett, és azt megettük. És egyszer bevitt Laci a könyvtárba, megmutatta az olvasótermet és a nagy kartotékdobozokat, és megmagyarázta, hogy hogyan kell könyvet kikérni. Igen, és a Szépművészetiben is voltunk. De cukrászdában még soha. Különben én se járok cukrászdába, mert sokba kerül, és mert tiltja az iskolai rendtartás.

- Gyere, Fókapofa, egyszer csak meghívhatom egy krémesre a menyasszonyomat.

Nagyon tetszett nekem a cukrászda. Ha nagy ritkán voltam is ilyen helyen, hát legfeljebb a pultig jutottam el, ahol tízfilléres fagylaltot vettem vagy hat fillérért egy pohár málnaszörpöt. De így, leülni a kicsi asztalhoz, és nézni a piros kárpitot és a sárga ernyőjű lámpákat az asztalokon és a horgolt csipketerítőket...

- Két krémest kérünk - mondta Laci. - És két pohár szódavizet.

A cukrászda végében zongora is állt, de most nem játszott rajta senki. A zongora fölött tábla: „Este hattól Bódis Bogyó énekel.” Nagyon jó lehet este egy ilyen cukrászdában ülni, hallgatni a divatos slágereket, és csokoládékrémet enni vagy likőrt inni, és ülni Laci mellett, a kezét fogni...

Üvegtányéron hozták a krémest és szép ezüsttálcán a két pohár vizet. Nagyon lassan ettem a krémest, a csokit is mindig így szoktam enni, hogy tovább tartson. Hármunk közül Zsóka tudja legtovább enni a csokit. Tartja, tartja a szájában, és amikor Mari meg én már lenyeltük, akkor diadalmasan kitátja a száját: „Nézzétek, nekem még van!”

- Mire gondolsz, Katikám?

- Semmire. Csak jó itt. És te?

- Arra, hogy nem tudom, mit hoz az idei tavasz... tudod, hogy tegnap...

- Tudom, hallottam az iskolában. A németek megtámadták a szerbeket. De hát... mi semlegesek vagyunk.

- Remélem - mondta Laci, és gondterhelten babrálta a krémest.

Nekem egyszerre elromlott a jókedvem. Mi közöm az egészhez? Hogy az a hülye Hitler nem fér a bőrébe... egyik országot a másik után támadja meg... de mi semlegesek vagyunk... Antal papája... de hát Antal zsidó... énnekem semmi közöm az egészhez... Laci megkapja a diplomáját, és két év múlva feleségül vesz. Miért kell nekünk a cukrászdában ilyesmiről beszélni? Májusban lesz a tizenhatodik születésnapom... és boldog akarok lenni, és Lacival karonfogva sétálni a Duna-parton...

Mit hozhat ez a tavasz? Ne hozzon semmi rosszat. Most leszek tizenhat éves...

- Akarsz még egy krémest?

- Á, dehogy! Nem eszem én olyan sokat.

- Csak egyél. Tudod, hogy én hány gombócot tudok megenni egy ültőmben? Tizennégyet. Eddig ez volt a rekord. De ez is csak azért, mert többet nem kaptam. Tudsz gombócot főzni?

- Tudok.

- Igazán?

- Persze hogy igazán. Anyu megtanított minket mindenre. Tudok bablevest főzni és rétest nyújtani és palacsintát sütni.

Laci hozatott még két krémest. És abban a pillanatban, amikor a fekete ruhás, fehér kötényes kiszolgáló kislány elének tette a tányért, abban a pillanatban a bejáratnál feltűnt Józsi bácsi.

Józsi bácsit, azt hiszem, már említettem. Józsi bácsi Lujzi néni férje. Olyan pici emberke, hogy az ember azt hinné, beleférne Lujzi néni szatyorjába, és néha az az érzésem, hogy nem is bánná, ha bebújhatna a néni kosarába, és ki se jönne onnan, csak néha a fejét dugná ki... Lujzi néni nem is veszekszik vele, csak úgy int neki, mint egy kutyának. „Józsi, hozza ide!” „Józsi, menjen oda!” „Józsi, hívja fel telefonon...” És ha Józsi bácsi valamit mond, mintha csak a falnak beszélne, Lujzi néni nem is felel rá. Az üzleti dolgokat is mindig Lujzi néni intézi, és az alkalmazottak Józsi bácsinak csak azt mondják, „szervusz, Józsi”, és megesik, hogy Józsi bácsi két pengőt kölcsönkér az előmunkásuktól, mert Lujzi nénitől nem mer. Azonkívül Józsi bácsi cukorbeteg, nem ehet se cukrot, se tésztát, se kenyeret, se krumplit, és már többször elájult az utcán is. Mit kereshet itt a cukrászdában? Nahát, lesz neki, ha megtudja Lujzi néni!

Odanézek - hát Józsi bácsi leül az egyik asztalhoz, nem messze tőlünk, és rendel. Még nem vett engem észre... de ha észrevenne is? Azt nem fogja Lujzi néninek elmesélni, hogy cukrászdában volt...

Persze azért nem örülök az egésznek. Józsi bácsi, amilyen alattomos, azt nem fogja elmesélni, hogy ő is benn volt a cukrászdában, csak azt, hogy engem látott bemenni. „Sok pénzetek van - fogja mondani apunak -, a lányod cukrászdába jár.” Vagy: „Na, mi az, a lányotok már fiatal-emberekkel fizettet magának?” Hű, de kínos! El kéne innen tűnni. De nem lehet, mert Józsi bácsi köztünk és a bejárat között telepedett le. Persze lehet, hogy egy perc múlva ő fog elmenni: megiszik egy konyakot, amit szabad neki, vagy egy csésze cukor nélküli kávé vagy...

Nahát! Most viszik Józsi bácsinak a tálcát: két indiánér és két szelet torta a tányéron. Most már nem csodálom, ha az utcán összeesik...

- Mondjál valami szép verset - kérem Lacit.

- Szívesen - feleli kicsit csodálkozva, és meg akarja fogni a kezemet. De én a kezemet elhúzzom, és igyekszem úgy ülni, háttal Józsi bácsinak, hogy ne vegyen észre. Laci egészen előrehajol, a homloka szinte a homlokomat éri.

- Mit szavaljak?

- Mindegy... csak minél hosszabb legyen.

Laci nevet.

- No, ezt szépen kérted! Tudod-e, mit csinált az egyszeri gazdag ember? Lement a könyvesboltba, és kért hat méter szürke kötésű könyvet, mert ez illett az új könyvespolcra...

Hiába nevet Laci. Olyan hosszú vers kell, ami alatt Józsi bácsi befalja a tortát, indiánert, fizet és elmegy... Dehogy fizet az az átkozott, most rendel újra... két franciákrémes...

- Ismered John Keats versét: „Óda egy görög vázához”?

- Nem.

- Hát akkor figyelj szépen...

*Óh, tűnt derűk arája, íme még
itt állsz, s dajkál a vén idő s a csend
s mesélsz: füzérid közt rajzos regék,
lány dalnál édesebb lejtése leng:
Óh, lombdíszed közt mily legenda él?
Mily istenségek, vagy mily emberek?
Árkádia, vagy Tempe-völgy e táj?
Vagy más ég s föld? Kik e vad némberek?
Őrültet űznek? vagy harc sodra kél?
Síp andalog? dob döng? kék láza fáj?*

Behunyom a szememet. Szép a vers, olyan jó Laci hangját hallani. És a görög vázát is elképzelem. Tavaly, amikor történelemből tanultuk, Boda behozott egy pár művészeti albumot, és kézzől kézre adtuk a szobrok, épületek, kancsók képeit. Akkor megbámultam egy szép görög vázát, kiöblösödő részén csatajelenet volt, férfiak, nők furcsa körtáncával. Lehet, hogy Keats is ezt látta, erről írta ezt a szép verset?

*Szép ifjú! nótád tündér lomb alatt
örökre szól s örök a lomb a fán!
S te, vad szerelmes, kinek ajakad
bár oly közel, édes célt mégsem ér...*

- Kati, te mit keresel itt?

Jóságos ég! Józsi bácsi áll az asztalunknál, kezében még most is ott a kiskanál és rajta az indiánér habja.

- Kezicsókolom!

- Nézlek, nézlek, nem akarok hinni a szememnek. Mióta jársz cukrászdába? Mit fog apád, anyád szólni? És fiatalemberrel?

ÉN hülye! Meg kellett volna mondani Lacinak, hogy miért szavaltatom, hogy tartsa szemmel Józsi bácsit, ki kellett volna találni valamit, most... most...

Laci felállt, meghajolt.

- Jó napot kívánok! Korsós László tanárjelölt vagyok.

- Radák József.

- Józsi bácsi - mondom én -, engedje meg, hogy bemutassam a vőlegényemet.

Józsi bácsi rám néz. Hápog. Lacira néz.

- Micso... micsodádat?

- A vőlegényemet - mondom most már egészen nyugodtan. - Laci a vőlegényem, és két év múlva lesz az esküvőnk.

- Az más, az természetesen, így már... - motyogja Józsi bácsi. - Hát akkor szervusztok!

Visszamegy az asztalához, tovább eszi az indiánert. Hogy ebből micsoda botrány lesz!

23. FEJEZET

Bodát áthelyezik

Először nem akartam elhinni a rémhírt.

Történelemórán Ramona jött be. Nem mondott semmit, csak azt, hogy mindenki vegye elő a könyvét, és csendesen foglalkozzék azzal, amivel akar. Ő a maga részéről a körmét manikűrözte.

- Tanárnő, kérem, a Boda tanárnő beteg? - kiabáltak a lányok.

- Csönd legyen, kérem!

- Jövő órára se jön be?

- Ismétlem, csöndet kérek!

- Sose volt még beteg a Boda tanárnő!

- Azt mondtam, hogy vegyék elő a könyvüket, és tanuljanak.

- A Koós pofája nem tetszik nekem - mondta tízpercben Rubin. - Nagyon szemtelenül vigyorgott, amikor Ramonát kérdeztük.

- Koós nem tud másképp vigyorogni, mint szemtelenül - jelentette ki Szalóky. - Biztos reméli, hogy Boda tifuszt kapott vagy leprát, és év végéig nem jön be.

Algebraóra alatt Katona Erzszi körbeadta a hírt, hogy Boda igenis benn volt az iskolában, csak órára nem jött be. Az igazgatói irodában látta, amikor bevitte a tejpénzt. Mert Katona Erzszi intézi az osztályban a tízórai tejeket, ő szedi össze a pénzt, és ő viszi be minden héten az irodába.

- Hát akkor, úgy látszik, ma valami hivatalos dolga volt, annál jobb, ha nem beteg - mondta Borostyán Gizi, a fő-fő tornászunk.

- Jobb szeretem, ha betegek a tanárnők - sóhajtott Fischer. - Pár hét nyugalom nekünk se jön rosszul.

Nekem érthetetlenül rossz sejtelmeim támadtak. Czikó nővére, aki az idén fog érettségizni, tegnap bejött az órára, amikor Mucikával győtrődtem, és ő mondta, hogy úgy hallotta, Boda ellen fegyelmet indítottak. Egy diák feljelentette, mert valami kijelentést tett, ami törvénybe ütközik.

Hát persze. Az Antal-ügy. Koós feljelentette.

Nem akartam senkinek elmondani a gyanúmat, főleg azért, mert nem tudtam, hogy Bodának nem ártanék-e vele. Csak szorongva vártam, hogy mi lesz hétfőn: Boda jön-e órára vagy sem?

Az egész vasárnapom el volt rontva. Különben se volt ragyogó kedvem, folyton attól féltem, hogy Lujzi néniék beállítanak. Mert azt ők meg szokták tenni, hogy se szó, se beszéd, se bejelentés, egyszerre csak csöngetnek az ajtón, és akkor nem lehet se tanulni, se játszani, körül kell ugrálni őket, és hallgatni Lujzi néni végtelen meséit az epeköveiről meg a májáról meg arról, hogy ő milyen jó üzletasszony, hogy adott el örölt téglaport mínium helyett. És most különösen nem örültem volna a látogatásuknak. Eddig még semmi baj nem volt a cukrászdai találkozásból, és remélem, hogy Józsi bácsi hallgatni fog az indiánerekről is, Laciról is... de azért csöppet sem kívántam a társaságukat...

A történelemleckét is csak immel-ámmal ismételttem át. Ha aközött kellett volna választanom, hogy Bodát áthelyezik, vagy Boda újra kihív felelni, és újra elégtelent kapok, hát inkább az utóbbit választottam volna.

- Már megint nem tetszel nekem - mondta anyu, és gondterhelten méregetett.

- Fontos, hogy másnak tetszik - intett Mari szemtelenül, és én ijedtemben majdnem lenyeltem egy színes ceruzát.

Hétfő reggel Málcsi jött be történelemórára.

- Kislányok, ma történelem helyett osztályfőnöki órát tartok. A jövő órától kezdve pedig új tanárt kapnak, Kakasdi Bérces Emília tanár úrnő fogja maguknak tanítani az idén a történelmet. Boda tanárnőt fontos közoktatási érdekből más iskolába helyezték.

- Miért? - kérdezte Szalóky. Szalóky nyugodtan kérdezhetett ilyet, a papája valami főember volt a Baross Szövetségben.

- Ennyit mondhatok, kérem, többet nem.

- Ugyan, nem vagyunk gyerekek! - mondta Szalóky.

- Sajnálom, kérem. Erről a tárgyról többet nem beszélünk. Ellenben mai osztályfőnöki óránk anyaga: a hazafiság és nemzethűség.

- És nem is jön többé órára a Boda tanárnő? - kérdezte Katona.

- Nem, kérem.

- És a kölcsönkapott könyveket mikor adhatjuk vissza? - kérdezte Varga Szabina. - Az osztályban van egy Vasari-könyv a reneszánszról és egy Lyka Károly-könyv.

- Menjenek be a történelmi szertárba, ma délelőtt ott lesz a tanárnő.

Hiszen az atlaszt is vissza kell adnom!

Tíz órakor van a húszperces szünet, akkor megkeresem a szertárban.

Olyan nehéz lett a szívem, mint a Gellérthegy. Eddig a hétfő és a csütörtök volt az iskolai élet két boldog napja. Úgy vártam a történelemórát, de úgy... Sose tudtam volna elképzelni, hogy valaki más jöjjön be történelemórán... Lehetetlen, hogy nem látom többé Boda hátrafésült, gesztenyeszínű haját, fehér blúzáát, nem látom elsétálni a padom mellett, nem adjuk kézről kézre a művészeti albumokat, nem mesél a török szultán udvaráról vagy a Lajosok Franciaországáról...

Tízkor kivettem a táskámból az atlaszt. Csak egyedül volna Boda a szertárban, csak két percig úgy beszélhetnék vele, úgy búcsúzhatnék el tőle, hogy senki más ne volna ott... mert... mert hátha sírni kezdek... és akkor elsüllyednék...

Halkan kaparásztam az ajtót, alig mertem kopogni.

- Szabad.

Azután, hogy csak álltam a nyitott ajtóban, intett is:

- Gyere csak, Katikám.

- A térképet... az atlaszt... visszahoztam... és...

- Nem kell visszaadnod. Fogadd el emlékebe.

Valami furcsa volt Boda hangjában. És... most vettem észre, hogy tegezett.

- Semmi sírás, Kati, ha sírsz, abba hagyjuk a beszélgetést. Legyél egy kicsit felnőtt. Hány éves vagy?

- Tizenhat.

- Nem olyan idöket élünk, amikor a tizenhat éves lányok úgy viselkedhetnek, mint a pólyás babák... Annál sokkal-sokkal nagyobb fájdalmat is el kell viselni, szó nélkül, mint hogy az embernek egy tanárnőjét áthelyezik. Nem azon múlik a barátság, hogy az ember minden héten lát-e valakit vagy sem.

- De eddig a történelemórák...

- Majd nagyon jó történelemóráitok lesznek ezután is. Jól ismerem Emmi nénit, nagyon fogjátok szeretni.

- Én nem... én nem...

- Nahát, képzeld el, most Orosházán sír egy osztály, és kétségbe vannak esve, mert én fogom tanítani őket.

- Majd megírom nekik, hogy örülhetnek.

Boda nevetett.

- Én is voltam iskolás, engem is értek ilyen szörnyű tragédiák. Azután az ember úgylis elkerül az iskolából, ha a régi tanárai ott is maradnak, és a diák úgylis elfelejti a tanárait.

- Én soha...

- Tudod mit, Kati? Ha nem akarsz elfelejteni, akkor inkább arra emlékezz, amire tanítottalak. Tudjál különbséget tenni jó és rossz között, rabság és szabadság között, hazugság és igazság között. Vigyázz magadra, vigyázz barátaidra. Nekem meg nem lesz rossz Orosházán, én odavalósi vagyok. És ha vakációban meglátogatsz néhány napra, hát nagyon fogok örülni neked. De ezt a meghívást komolyan kell venni, lejöhetnétek ketten, Antal Magdival, csak írjatok egy lapot az orosházi gimnázium címére...

- Ugye, Antal Magdi miatt tetszett... amiatt... az áthelyezés...

- Nem Antal Magda miatt, hanem az Antal Magda ügyben. Igazán nem Magda tehet arról, hogy gyalázat van, gazság van, embertelenség van. És tudod, Kati, az ember olyan sokszor bajba kerülhet akkor is, ha semmit, de semmit sem tett a fennálló zsarnoki rendszer ellen. Hát akkor sokkal értelmesebb dolog úgy bajba kerülni, hogy legalább cselekedtünk is valamit. No, búcsúzzunk el szépen, mindjárt vége a tízpercnek.

Kivette kezemből a földrajzi atlaszt, és beleírta az első oldalra, ott, ahol a naprendszer térképe látható, hogy „Katinak, szeretettel”.

- Viszontlátásra, Kati! Üdvözlöm a szüleidet.

Meghajoltam. Kezet akartam csókolni, de nem engedte. Átölelt és megcsókolt.

- No, eredj, eredj, és úgy tanulj, hogy a bizonyítványodat magaddal hozod megmutatni... És ha nem akarsz nekem bajt és kellemetlenséget okozni, akkor megtörlöd az orrod, és nem mész ki bögsz a szertárból. Még azt hiszik, hogy bántottalak...

Egyenesen a tornaöltözőbe rohantam, mert tíztől tizenegyig torna, és még le kell dobálnom magamról a ruhát és felhúzni a tornacipőt. Egy harmadikos nyargalt el mellettem a lépcsőn, és odakialtott:

- Te is bögsz? Mátészalka gyászban van, mindenki a Bodát siratja...

A tornaöltözőben meglepő jelenet fogadott. Szalóky az öltözőpad tetején állt, vele szemben Koós. Koós kezét a két előtornász fogta le, Szöllőssy és Borostyán. Szalóky szépen, ütemesen pofozta Koóst.

- Ne félj, vigyázok, hogy ki ne üssem a szép fogadat..., ne félj, nem marad meg óra végére az ujjlenyomatod a szép ábrázatodon! Majd szappannal megmossuk. Na, még két pofont a kislánynak! És ha ki mered nyitni a szádat, és beköpsz, akkor nem fogsz velünk érettségizni. Te aljas, te júdás! No, még két pofont, csak a kerek szám kedvéért! Most pedig eredj, te vakarcs, és rajtad áll, hogy még hányszor kapod meg... Lányok, történt itt valami?

- Semmi! - zúgta az osztály.

- Látott valaki valamit?

- Nem!

- Bántott valaki valakit?

- Nem!

- Mi történt Koóssal?

- Semmi!

- Ez a helyes magyar beszéd - mondta Szalóky -, csak én is kezet mosok ez után a varangy után.

Anni néni bejött, nagy csattogtatással felsorakoztatta az osztályt. Koós meg se mukkant, beállt a helyére, Hirlinger és Varga Szabina közé.

24. FEJEZET

Bemutatom a vőlegényemet

Őszintén szólva azt hittem, hogy már réges-régen megúsztam a dolgot. Néha, egy pillanatra eszembe jutott - de mindjárt meg is nyugtattam saját magamat. Ha Józsi bácsinak járt volna a szája, már ezerszer botrány lett volna belőle.

Persze, cukrászdába azért nem merészkedtünk többé. Laci megvárta az iskolánál vagy Dóriék előtt, és elkísért a Baross térig.

Még öt percet se késtem miatta, soha.

Gyanútlanul és jókedvűen jöttem hazafelé ezen a délutánon is.

Még akkor se ijedtem meg, amikor az előszobából hangokat hallottam, és megismertem Lujzi néni férfias baritonját.

Levettem a kabátomat, rendesen felakasztottam a fogasra, és benyitottam a szobába.

Lujzi néni a díványon ült, és amikor beléptem, anyura nézett.

- Na, tessék! Mintha háromig se tudna számolni.

- Csókolom - mondtam udvariasan, de a felnőttek nem feleltek.

Mi van ezekkel?

Apu az ablakban áll, anyu és Józsi bácsi az asztalnál ült. Lujzi néni pedig szuszogva terpeszkedett a díványon.

- Kati, miket kell hallanom? - mondtá anyu.

- Ne is tagadd - kezdte Józsi bácsi. - Ne is tagadd, mert már mindent tudnak.

Megálltam a szoba közepén, és vállat vontam. Ha már mindent tudnak, annál jobb.

- Nem kívánom én azt tőletek, hogy megháláljátok a sok jószágomat - mondtá Lujzi néni. - Nem kívánom, hogy tanácsot kérjetek, ti elég okosak vagytok nélkülem is. Bezzeg akkor jó voltam, amikor három kisgyerekekkel eljöttetek hozzám, se otthon, se munka, se kenyér, akkor Lujzi testvérem, segíts rajtunk, akkor szó se volt róla, hogy eljegyzést tartunk, meg se hívjuk a testvért, lagzit tartunk, nem is ismerjük a testvért. Ezt kell megélnem, hogy az öcsém lánya menyasszony, és erről úgy kell tudomást szereznem. És mit kerestél te késő este a HÉV-állomáson, te lány?

- A HÉV-állomáson? - kérdeztem megrökönyödve. - Hiszen én Józsi bácsival nem a HÉV-állomáson találkoztam, hanem cukrászdában! - kiáltottam, és ez volt az első mondatom az egész ügyben.

Józsi bácsi vérvörös lett.

- Ki emlékszik már rá, hogy hol történt...

- Majd én emlékeztetni foglak rá, te csirkefogó! - kiabált Lujzi néni.

- Ez persze mit sem változtat a tényeken - mondtá anyu. - Légy szíves, magyarázd csak meg az egészet. Mióta vagy menyasszony? Hol járkálsz? Kivel járkálsz?

Egy pillanatig úgy éreztem, most meg kell nyílnia a földnek, el kell süllyednem, ezt csináltam én, ezt tettem, utolsó romlott nőszemély, becsaptam a szüleimet, és ilyen helyzetbe hoztam őket... Ó, most kellene... valami nagyszerűt kitalálni, valami...

- A vőlegényemet Lacinak hívják - mondtam -, felső-alsó csöbőri Korsós Lászlónak, az apja gróf... Ha Józsi bácsi jól megnézte, láthatta, milyen elegáns, és láthatta az ujján a kilencágú koronás gyűrűt... és lehet, hogy én tévedek, és a cukrászdában csak később voltunk, és Józsi bácsival a HÉV-állomáson találkoztunk, mert kinn voltunk Gödöllőn, mert a királyi vadászmester a keresztapja, és neki mutatott be. De különben titokban kell tartanunk az egész eljegyzést, mert Laci, mármint az ifjú gróf csak májusban lesz nagykorú, és akkor mutathat be a szüleinek. De a vadászmester, bizonyos báró Balatinszky Albin nagyon szereti őt, és vele beszélünk meg, hogy várjunk a bemutatással, és ha ez megtörténik, akkor természetesen az öreg gróf és a grófné és Laci eljönnek, és szabályosan megkérik a kezemet, és ha Lujzi néniék megengedik, akkor természetesen az egész grófi családdal együtt tesszük tiszteletünket Sashalmon, és szíves beleegyezésüket és áldásukat kérjük a házasságunkra, és felkérjük Józsi bácsit násznagynak, de ha egyszer Laci arra kért, hogy nagykorúságáig egy szót se... én szeretem őt, és nem akarok mindent elrontani.

- És hol van a birtokuk? - kérdezte Lujzi néni, és egész száraz volt a szája.

- Többfelé. A szülei a Nyírségben laknak.

- Ott jó az alma és a krumpli - mondta Lujzi néni. - És ti hol fogtok lakni?

- Nem tudom még... azt mondta Laci, hogy ezt majd együtt megtanácskozza a család.

Apu és anyu elképedve néztek rám. Vártam, hogy apu nyakon fog, és azt mondja: „Kati, most azonnal hagyd abba a hazudozást, és halljam, hogy kikkel csavarogsz, és mi az, hogy vőlegényem van!” - de apu és anyu semmit se szólt, Lujzi néni viszont piros volt az örömtől.

- Majd szólj, fiam, időben, mielőtt jönnek a grófék, hogy jól kitakaríthassak. Ezt a szerencsét, ezt a megtiszteltetést! És hol ismerkedtetek meg?

- A múzeumban - mondtam, mert ennél jobb sose jut eszembe. - Iskolai kiránduláson voltunk a Néprajzi Múzeumban, és akkor az egyik tanárnőkhöz odajött Laci, kisült, hogy unoka-öccse, és Ramona tanárnő bemutatta őt a lányoknak, és a gróf mellettem ment, és magyarázott... és hát így kezdődött.

- Ugye, én mondtam, hogy ez egy előkelő alapítványi iskola, hogy ide kell a lányotokat beíratni? - ragyogott Lujzi néni. - Ha abba a vacak községi gimnáziumba íráttátok volna...

Ebben Lujzi néninek teljesen igaza van. Ha nem a kereskedelmibe járnék, nem vitték volna a gyorsírócsapatunkat a filmgyárba, és ha nem rúgtak volna ki a filmesek, akkor sosem ismerkedtem volna meg Lacival. Ez az ismerkedés a Sors szava, a Végzet szava, a Szerencse...

Lujzi néni odaült az asztalhoz, és úgy könyökölt rajta, mintha ő hozta volna össze a grófi házasságot. Egyetlen aranyos Katikájának nevezett, azt mondta, a cselédséggel hívassam majd magam Katalin grófnőnek, ő mindig mondta, hogy az én szőke hajamhoz nagyon előkelő házasság illik.

- És nehogy azt higgyék a grófék, hogy valami szegény rokonságba kerülnek, olyan hozományt adok én ennek a lánynak, és a stafírunгодba behímeztetem a címet. Tényleg, láttad a címereteket?

- Hogyne láttam volna! - feleltem.

- Rajzold le, Kata.

- Olyan rosszul rajzolok, Lujzi néni, kérem...

- Rosszul rajzolsz, rosszul rajzolsz, de a címereteket rajzolni majd megtanulod. És a gyerekeidet is meg kell majd tanítani rá. No, vegyél csak elő egy darab papírt, fiam!

Elővettem egy rajzlapot meg a színes ceruzát. Rajzoltam egy pajzsot, kettéosztottam. Egyik mezőbe belerajzoltam Rozmár Róbertet, másikba Pacnit, a kutyát. Aláírtam: *Fidelitas et amor*. Hűség és szerelem. Mármint a haza iránti szeretet - magyaráztam. A foxi különösen csinos volt, piros mezőben.

- Nászúton ellakhatnának Sashalmon is - mondta Józsi bácsi, aki jelezni akarta, hogy hálával tartozik a HÉV-állomásért.

- Nászútra? Velencébe! - kiabálta Lujzi néni. - Vagy valamelyik pusztájukra. Vagy a gödöllői vadászkastélyba. Tudtam én azt, te lány, nemhiába te voltál mindig a kedvencem! És nincsenek fiútestvérei annak a grófnak?

- Mint a szemét - mondtam. - Nagy család az, csak Lacinak hét öccse van: Ubul, Ulrik, Ottokár, Barna, Csaba, Levente, Botond. - Nagyot sóhajtottam, mikor sikerült összeszednem a hét nevet, és arra gondoltam, hogy eszébe ne jusson újra kérdezni a névsort, mert már nem tudom.

- Autójuk is van? - kérdezte Lujzi néni.

- Nincs. Laci papája nagyon konzervatív. Hintón járnak.

Már este kilenc óra volt, és Lujzi néniéknek nem akarózott elmenni.

Zsóka és Mari is hazajöttek, de őket átparancsolták a másik szobába.

Ez az egész házasság, a grófi család titok Laci nagykorúságáig. Gyerekeknek ehhez semmi közük.

Rettenetesen untam már Lujzi néniéket és az éktelen hazudozást. De ugyanakkor azon izgultam, hogy csak maradjanak még, csak maradjanak, mert ha hármasban fogunk maradni apuval és anyuval... Mert anyuék az egész társalgásban nem vettek részt. Anyu még mindig kábultan és elszörnyedve ült az asztalnál, apu pedig moccanás nélkül állt az ablakban, és rám se nézett.

- Hát sok szerencsét, gratulálunk, gratulálunk! - hajtogatta Lujzi néni, és cuppanós csókokat nyomott anyu arcára meg az enyémre. - Hadd csókoljalak meg téged is, drága öcsém - mondta apunak. - Ezt a szerencsét, ekkora szerencsét... Mondta a Józsi, hogy nagyon finom embernek látszott, de hogy gróf... hát még ilyet...

Amikor Lujzi néniék után becsukódott az előszobaajtó, apu rám nézett:

- Most tulajdonképpen kérdés nélkül kellene lekennem két hatalmas pofont. Miket hazudoztál itt összevissza egész délután?

- A Laci igaz... a többi nem...

- Három napon belül bemutatod itthon azt a fiút. És majd mi megmondjuk, hogy járhatsz-e vele vagy sem.

- És te? Amikor ti eljegyeztétek egymást??? - kiáltottam sírva. - Az nem volt titkos eljegyzés? És nem lett belőle jó házasság?

- Az akkor volt, most meg most van. És ne szájaskodj! - mondta mérgesen anyu. - Ilyen disznóságot csinálni.

- Nem csináltam semmi disznóságot. Szeretem.
- Egy tizenöt éves lány...
- Májusban tizenhat leszek...
- És tizenöt év múlva harminc - mondta erre apu. - Ne feleselj. A szüleid a legjobbat akarják.
- Nektek is ezt mondták annak idején...
- Elég volt a vitából - mondta anyu felháborodva. - Ez lett a mi engedelmes kislányunkból. Hazudik. Csavarog. No, azonnal menj mosakodni, és feküdj le!

25. FEJEZET

A lányunknak udvarolnak

Lacinak persze mindent elmondtam. Még a grófot is. Ebből különösen a címer tetszett neki és a vadászmester keresztapja.

- Most mit csináljunk? - kérdeztem.
- Semmi esetre sem pityergünk. De ha úgy akarod, vasárnap délután...
- Eljönnél hozzánk?
- Hát persze hogy! Nagyon szívesen.
- Jó. Akkor megmondom otthon.

Mari és Zsóka utólag azt mondták, hogy pénteken, szombaton és vasárnap úgy viselkedtem, mint egy elmebeteg. Semmi se tetszett nekem a lakásban. Át akartam festeni az ajtókat és ablakrámákat, úgy szidoloztam a kilincseket és a küszöb fémpántját, mint egy megszállott. Parkettet keféltem, a falat leporoltam. A fürdőkádat Vimmel újra és újra kisikáltam. „Azt hiszed, hogy fürödni jön?” - kérdezte Mari, és vihogott. Én nem találtam elég tisztának a függönyt, és szerintem át kellett mosni és vasalni a horgolt asztalterítőt, és kalácsot dagasztottam, és máskor reggel a hajkefével éppen csak végighúztam a hajamon, most fél órát vacakoltam vele, hogy szép legyen és selymes. „Úgyis csak ázott gyapotsomó - mondta Zsóka. - És hiába adod itt a nagylányt, mégiscsak olyan taknyos vagy, mint...”

Anyu nevetett rajtam, de azért láttam, hogy tetszik neki. Hiába, én vagyok a legöregebb lány a háznál, úgyis nekem muszáj először férjhez mennem, bár ha Marinak vagy Zsókának akadna most hirtelen vőlegénye, aki holnap nősülni akar, én nem állnék a húgaim útjába...

Vasárnap hajnalban felkeltem, hogy folytassam a takarítást.

- Keljetek fel - mondtam Marinak és Zsókának. - Világ lustái! Ki akarom nyitni az ablakot.
- Ez megőrült! - üvöltött Zsóka. - Reggel ötkor? Vasárnap? Hát mit képzelsz, azért, mert feljön az a pasas...
- Nem pasas. A vőlegénye. Muszáj felkelnünk - mondta Mari -, mert rózsákkal akarja behinteni a padlót, csipkét akar horgolni a plafonra, és fogkefével akarja végigkefélni a lépcsőházat.
- Én ma egyáltalán nem kelek fel - tombolt Zsóka. - Nekem a torkom fáj. Ágyban fogok feküdni, ekkora kockás kendőt kötök a fejemre, és kiírom, hogy ragályos beteg van a háznál.
- Én ugatni fogok és megharapom - ígérte Mari.
- Á, én elmesélem, hogy sosincs tiszta kombinéja!
- Hogy a fászláda alatt tartja a szerelmes leveleit.
- Hogy hazudik, mint a kutya.
- Hogy üt-ver minket.
- El ne vegyen feleségül, mert egész életében bánni fogja.
- Kapd el! - kiabálta Zsóka, két lábbal ugrált az ágy tetején, és hozzám vágta a párnáját.
- Ezt is! - és repült Mari párnája.

- Hagyjátok abba... azonnal... szólok anyunak!

- Ó, a szegény menyasszony a mamához szalad... Kapd el!

Ez találat volt. Leütötte a csillár egyik ágát. Az üveg csörömpölve hullott a padlóra. Komolyan, az ember sírni tudna... most ez a kar ilyen csámpásan fog lógni, és Laci...

- Mi van itt? Mi ez a bolondokháza? - jött be anyu a szobába. - Hat óra sincs. Mért nem alusztok? Mit ugráltok? Nem vagytok józanok?

- A Kati nem hagy minket aludni.

- És a csillár... melyiktek ütötte le?

- Véletlen volt - mondta Zsóka.

- Menne már férjhez ez az öreg ló! - mondta Mari. - Minek az embernek egy ilyen nővér? Csak bajt csinál.

Így kezdődött és így folytatódott a nap.

Mari kijelentette, hogy varrni akar. Szétfejtette a szoknyáját, és a szoba megtelt gombostűkkel, cérnaszálakkal, szövetmaradékokkal, és pamutcsomók ragadtak a parkett réseibe. Zsókanak festhetnékje támadt, festékestalak, vizes ecsetek a tanulóasztalon, száradó rajzlapok a székeken, az ablakpárkányon.

- Mint egy disznóól - mondtam elkeseredve.

- Tizenöt évig jól érezte magát az ólban, most egyszerre...

- Gyerekek, hagyjátok békén Katit!

- Máskor tőle nem lehet elférni sehol. Ennyi helyet se hagy nekem az asztalon. És hány órára jön a szerelmed?

- Ötre.

- Hát akkor mit izgulsz? Még három sincs. Eredj ki a konyhába mosogatni.

Kimentem anyuval a konyhába. Még nem volt sok ereje a tavaszi napnak, de azért jólesett kinyitni a konyhaajtót.

Elmosogattunk, és azután hozzáálltam a nagy műsorhoz: boszorkánykrémet készíteni. Ha nem tudnátok, ezt úgy kell csinálni, hogy sült almát vagy almapürét szítán átnyomni, és azután egész tojással (de először fel kell ütni a tojást, nem héjastul!!!) és porcukorral keverni kell, keverni kell, keverni kell, amíg a nyelvetek lóg a fáradtságtól, és izzadság csurog a nyakatokon, és akkor még mindig kavarni, és akkor a krém a tojástól egyszerre csak dagadni kezd, és ilyen kevésből olyan sok lesz. Ezért boszorkánykrém. És én is kevertem a krémet, már olyan fáradt voltam, hogy a kanalat mindig átvettem a jobb kezemből a bal kezembe, és akkor anyu rám szólt, hogy „Kati, ne hagyd abba, mert összeesik”. „De ha nem hagyom abba, akkor én esem össze” - akartam válaszolni, de inkább nem szemtelenkedtem. Mégiscsak a vőlegényemet várom...

- Mi ez a nagy sütés-főzés Horváthéknál? - kérdezte Koczorné, a szomszédasszonyunk.

- Udvarolnak a lányunknak - felelte anyu nevetve, de azért egy kicsit büszkén. - Várja a legényt.

- Ó, istenem, istenem - mondta Koczorné -, és mikor lesz az esküvő?

- Gyerekek ezek még - mondta anyu. - Első szerelem, elmegy, mint a márciusi hó.

Az én szerelmem? - gondoltam felháborodva, és tovább kevertem az almakrémet. - Az én szerelmem olyan örök, mint a jéghegyek, mint a szaharai napsütés, mint a csillagok, mint az égbolt. Ha nem tudnátok, Balassi Bálint rólam írta az „Idővel paloták”-ban, hogy „...csak én szerelmemnek mint pokol tűzének nincs vége, mert égten ég...” És Koczor néni is jobban tenné, ha nem könyökölné ide a konyhaasztalra, és nem érdeklődne, hogy „hogya hívják? hány éves? hol dolgozik? hol laknak a szülei? jó családból való?” - csak azért, hogy holnap az egész ház erről beszéljen... De azért szívem mélyén érzem, hogy jólesik válaszolgatni, Lacinak hívják, huszonkét éves, tanárjelölt... Hadd járjon a falu szája, hadd bámuljanak, hadd irigyeljenek, Korsós Laci igenis eljön ma ide, énhozzám, Horváth Katihoz...

Öt óra előtt tíz perccel úgy ragyogott a lakás, mint a patika. Marinak odaajándékoztam a piros-kék ceruzámat, Zsókanak megengedtem, hogy a földrajzfüzetem közepéből operáljon ki két lapot, és arra firkáljon. Marinak odaadtam a szebbik kék kombinémat, Zsóka javára lemondtam egyheti tízóirairól. Cserébe Zsóka és Mari megesküdtött, hogy egy hang se lesz fásládáról és egyáltalán semmi kellemetlen dologról, és nem mennek ki a konyhába, és nem falják be a boszorkánykrémet, még mielőtt Laci érkezik, és nem kérdezik meg evés közben, hogy „mondd, Kati, és keverés közben hányszor dugtad az ujjadat a krémbe, és hányszor nyaltad le?” - és azt se, hogy „és amit véletlenül a földre kevertél, azt hogyan szedted vissza?” - és azt se, hogy „a kukacos almából a kukacot is belepaszírozta a krémbe?”... Egyáltalán, úgy fognak viselkedni, ahogy kedves, rendes kis testvérekhez méltó...

És öt óra előtt tíz perccel Zsóka elrakta a festéket, Mari a varrnivalót, és mind a ketten leültek a tanulóasztalhoz, elővették egy-egy könyvet, és olvastak.

- Remélem, nem sokszor fogsz férfiakat felhívni, mert meg fogok halni az unalomtól - jelentette ki Zsóka.

- Vagy legalább vegyél nekünk ilyenkor mozijegyet - tette hozzá Mari. - Vagy legalább hamarabb szólnál volna, megbeszéltem volna a barátnőimmal, hogy kirándulok.

Minderre én nem is válaszoltam, kinéztem az ablakon, és lestem az utcát. És amikor már majdnem öt óra volt, egyszerre csak éreztem, hogy rettenetesen dobog a szívem, és izzadni kezdek, mint egy ló, a kezem, a nyakam, de még a fejem is csupa veríték, pedig sose szoktam izzadni, hű, de kínos, be kéne púderezni az arcomat, úgy fog fényleni, mintha kisuvickoltam volna, bár a frissen tisztított cipőm fénylene úgy... Egy pillanatra bemegyek a fürdőszobába, lemosom az izzadságot, már rohanok is...

És bementem a fürdőszobába, hogy gyorsan megmossam a nyakamat és az arcomat, és csobogott a víz, és persze nem hallottam a csöngetést, és amikor gyorsan megtörülköztem, és hintőporral bekentem az orromat, és előbújtam - hát Laci már ott állt a szoba közepén, éppen apu mondta neki, hogy „szervusz, fiam, isten hozott”.

- Szervusz, Laci! - mondtam én is. Laci kezében virágcsokor volt, szép rózsaszínű jácint, és nyújtotta, és... és a következő pillanatban azt mondta:

- Kati... hi... hi... bruha... - és elkezdett hangosan nevetni.

És apu is nevetett, anyu is, és Mari és Zsóka nyerített és vihogott és bömbölt...

- A bohóc a cirkuszban! - kiabálta Zsóka.

- Bemutatjuk a menyasszonyt, talpig fehérben! - ordított Mari.

- Mi... mi... mi ez? Mindenki megőrült?

Döbenten álltam az általános jókedv közepén.

- Eredj vissza a fürdőszobába, és nézd meg magad - mondta anyu. Rémülten visszamentem, és... hát én örült vagyok, gyerekek, komolyan mondom, én... nem is tudom. A tükörből visszanézett rám egy lisztes molnár, egy cirkuszi bohóc, egy jegesmedve. Talpig fehér voltam. Mert amikor a mosakodással végeztem, mintha hallottam volna ajtónyílást, és gyorsan a tenyeremre ráztam egy pici hintőport, de igazán úgy emlékszem, hogy csak egy egész picit, és éppen csak az orrom hegyéhez érintettem, hogy ne legyen olyan fényes... én nem tudom, hogyan szóródott ki, de még a cipőm is lisztes volt, és a cipőtálpam is, és amerre léptem a kövön és a ragyogóra kefélt parketten, az is csupa fehér folt lett, olyan volt, mint a térképeken a fel nem fedezett területek...

Megálltam a fürdőszoba közepén, és bőgni kezdtem.

- Kati, hol vagy? - kopogott be anyu. - Gyere már ki.

- No, ne hülyéskedj, gyere! - szólt be öt perc múlva Mari.

- Fókapofa, légy szíves, kerülj elő - hallottam Laci kedves hangját.

És akkor mit csináljak - előszompolyogtam, de igazán azt szerettem volna, ha megnyílik a föld. De persze nem nyílt meg. Visszamentem a szobába. Zsóka akkor hozta be a boszorkánykrémet.

- Nagyon jó, egyen csak nyugodtan, ebbe nem szórt Kati hintőport - mondta kedvesen.

- Ha beleszórt, az se baj - válaszolta Laci. - A hintőpor egészséges.

Apu pedig azt kérdezte Lacitól:

- Tudsz sakkozni, édes fiam?

- Egy keveset - felelte Laci.

- No, akkor egyétek meg gyorsan az uzsonnát, és mérkőzhetünk egyet. Mert énnekem három számár lányom van, és azokat hiába tanítom, egyiknek sincs esze hozzá.

Csak nem fog Laci sakkozni? Ahelyett hogy velem beszélgetne? Meg udvarolna? Meg...

Hát ha hiszitek, ha nem, igenis sakkozott.

Még le se nyeltük a krémet és a piskótát, és apu már söpörte le a tányérokat, és hozta a sakktáblát, és felrakták azokat az undok bástyákat meg futókat, és Laci ült az asztal egyik oldalán, apu vele szemben, és ilyen megnyitás meg olyan megnyitás meg vezércsel meg valami spanyol nem tudom mi... és én mintha a világon se volnék.

Anyu kiment a konyhába, biztosan mosogatni, Zsóka, Mari bement a tanulószobánkba, és „Ne nevedd korán”-t játszott, én meg csak csellengtem.

Ez igen. Ez udvarlás.

Ez lánykérés.

- Én mit csináljak? - kérdeztem elkeseredve.

- Nézd, hogy a Laci milyen jól játszik - javasolta apu nyájasan.

- Ülj mellém, Fókapofa - mondta Laci is. - Látod, most ideugrom a lovacskámmal.

És ezzel, mintha ott se volnék. Ugrott a lovacskával, odább tolt a futárkáját, megvédte a vezérkéjét, hol azt mondta, hogy „sakk”, hol apu mondta, hogy „sakk”, és gyalogosokat szedtek le a tábláról, meg tiszteket cseréltek.

Szép kis szórakozás.

Leültem Laci mellé, és arra gondoltam, hogy ha este Mari és Zsóka megkérdi, hogy „na, jól mulattál, nem aludtál el Lacikád mellett?” - akkor azt fogom válaszolni, hogy semmi sem érdekel engem úgy, mint a sakk.

26. FEJEZET

Az első bál

Vasárnaponként Laci az egész családé. Néha nálunk is ebédel, és anyu már azt is tudja róla, hogy kedvenc étele a rakott krumpli. És vasárnap délután apuval sakkozik, és anyunak mesél az édesanyjáról, már a családi képeit is megmutatta, és már megírta haza, hogy nekem udvarol. És néha társasjátékot játszunk négyesben, Mari, Zsóka, Laci meg én. És estefelé rendszerint elhív sétálni. És ilyenkor Laci egyes-egyedül az enyém, és hétköznapi is, amikor megvár Dóriék előtt vagy az iskolánál. És vannak dolgok, amikről csak ilyenkor beszélgetünk, például Rozmár Róbert és Pacni is csak a mi titkunk, és az is, hogy utazni szoktunk a jövőbe. Van egy óriási hajónk, úgy hívják, hogy Balambér, és Balambér, a hajó, nem egyszerű hajó, mert fel tud emelkedni a levegőbe is, és akkor úgy röpül, mint egy óriási fehér sirály, és fel tud emelkedni a holdba, és le tud bukni a tengerek alá is. Balambérnak nem kell üzemanyag, a levegőben egyszerűen lélegzetet vesz, és továbbrepül, a tengeren sós vizet iszik, és máris folytatja útját, messzi gyönyörű szigetek felé, Hawaiiba, mert ott meleg van, és Laci oda akar jutni.

- Te hová akarsz utazni, Fókapofa?

- Én a jövőbe. Mondjuk, húsz év múlva vagy huszonöt év múlva, amikor már réges-régen kész orvos leszek, és mindent meg tudok gyógyítani. És három fiam lesz és három lányom.

- Helyes. Három fiunk lesz és három lányunk. Az egyik fiú mérnök lesz, a másik...

- Az lesz, amihez kedve van. Nagy, kertés házban fogunk lakni. Szilva, körte, alma, szőlő és banán lesz a kertben.

- És csillagvizsgáló a ház tetején...

- És uszoda a csillagvizsgáló mellett.

Ilyen butaságokkal szórakoztunk mindig. Nekem lesz egy takarítógépem, egyetlen gombnyomásra lefújja mindenről a port, és kimossa a piszkos ruhát, mosogat, törülget. És lesz egy főzőgépem és egy ágyazógépem is, mert nem szeretek ágyazni, mert akárhogy igyekszem, ráncos marad a lepedő. És a csodaszép kertés házunkban lesz Lacinak is dolgozószobája, nekem is, és minden gyereknek külön szobája, hogy rajzoljon és játsszon, és nyugodtan írhatta a leckéjét, és ne kelljen krétával vonalat húzni az asztalra, hogy Zsóka, te eddig teheted csak a térképet, és Mari, te hülye, ne lökd fel a tintatartót. És persze mind a hat gyerekünknek lesz külön énekkönyve, külön földrajzi atlasza, külön tornacipője, de azután tanuljanak is, mert megtépezem őket...

És amikor nem találkozom Lacival, mert Laci most szakvizsgára készül, akkor is ugyanezekről a számárságokról szoktam álmodozni, és még valami másról: bálba készülök. Képzeld el, Laci június elején teszi le az államvizsgát, és az évfolyamuk elhatározta, hogy nagy búcsúbált fognak rendezni az egyetem dísztermében vagy a Gellért-szállóban vagy a Margitszigeten, azt még nem tudom biztosan, hol. De június huszonkilencedikén lesz, vasárnap este... Alig mertem otthon megmondani, nem a tánc miatt, hanem mert az ilyesmi nagyon sokba kerül. De Laci megmondta, és anyuék azt mondták, hogy igenis, menjek el. És azóta a naptárból mindennap kihúzok egy napot úgy, ahogy az iskolában szoktuk, hogy vakációig már csak ötven nap, már csak negyvenkilenc nap... és amikor este lefekszem, arról álmodom, hogy rózsaszínű túllruhában vagyok, földig ér a ruhám, és Laci átölel, és keringőzünk, keringőzünk. Bár Laci azt mondta, hogy keringőt nem fog táncolni, mert elszédül. De majd egy egész kicsit,

talán... Én persze csak Lacival fogok táncolni, úgy is illik, mert ő a vőlegényem, és jó volna, ha anyu elkísérhetne, mert úgy illik, és ehhez neki is kellene egy sötét selyemruha, ezt még nem tudjuk... De az én túllruhám már készül, anyu varrja, és nagyon szép lesz, bár nem lesz benne olyan sok túll, ahogy igazán szeretném, de így se szólok semmit, mert nem olcsó mulatság. De azt mondta anyu, ha a Czikótól járó tizenöt forint rámegegy a bálra, az sem baj. Egyszer vagyok tizenhat éves, és neki mindig fáj, hogy soha-soha nem volt bálban apuval. Mert amikor eljegyezték egymást, akkor kitört a háború, és amikor vége volt a háborúnak, akkor összeházasodtak, és bajok voltak és menekülés, és megszülettünk mi, és akkor már egy mama mégse mehet első bálba... Úgyhogy az én első bálomon akarja átélni azt az örömet is... Ilyeneket mond, amíg a ruhámat próbálja. Mondjátok, szerettek ti ruhát próbálni? Majd kibújok a bőromból idegességemben, és folyton azt hallom: „Állj már egyenesen, az isten szerelméért, ne nehezedj az egyik lábadra, figyelj ide, kérlek, ne vágj olyan arcot, mintha nyúznának, én nem tudom felvarrni a szoknyát, ha folyton mozogsz.” Most bezzeg nincs rámm panasz, akár ötpercenként felp próbálnám a rózsaszín lamé alsószoknyát és a gyönyörű túllt, és hajamba próbálnám a rózsát, és először lesz rajtam igazi selyemharisnya is. Nálunk a rendtartás szigorúan előírja a patentharisnyát... De bál... bál, az egészen más. És engedélyt fogok kérni Málcsitól, apu megígérte, hogy ír egy pár sort az ellenőrzőmbe, és igazolja, hogy szülői beleegyezéssel, szülői felügyelettel... Ó, istenem, olyan boldog vagyok... A zacskót a latinkönyvvvel kiemelttem a fászládából, most a fürdőszobában tartom, a gyógyszereszekrényke mögött, nagyon ügyesen a falhoz erősítve... Minden este kieszedelem a naplót, és beleírom, hogy még harminckét nap, még harmincegy, de most, amikor ezt elmondom nektek, már csak tizenegy.

Ma különben nagyon izgalmas napom volt. Rubin Évi rábeszélte, hogy daueroltassam meg a hajamat, mert azt hiszem, mondtam már, hogy olyan sima, lehetetlen hajam van, nincs benne egy ekkora hullám sem, csak lóg, de mindenfelé, a szemembe lóg, amikor leckét írok, a fülemre lóg, amikor a diáksapkát felveszem, a nyakamba lóg, amikor a nyakamat szappanozom, egyáltalán nem hasonlít azokra a divatos frizurákra, amiket a Színházi Élet báli rovatában látni. Mondtam Rubinnak, hogy nem merem, mert biztosan nagyon drága, és a rendtartás is tiltja. Rubin azt mondta, hogy a rendtartás ilyesmit nem tilt meg, ne beszéljek zöldek. Hát persze hogy nem tiltja meg, így kimondva, mert csak a körömlakkozást és a vassal bodorítást tiltja meg, az eszükbe se jutott a rendtartás alkotóinak, hogy egy középiskolás lánynak egyáltalán eszébe jusson a haját daueroltatni. „Az estélyi frizura hozzátartozik a bálhoz - mondta Évi -, nekem elhiheted, mert az unokafivérem rendezte az idén a jogászbált, és farsangkor én már kétszer is táncoltam.”

Könnyű Rubinnak, barna, hullámos haja van, és nem kért tandíjmentességet.

„Ide figyelj - mondta Rubin -, ha nem is akarsz daueroltatni, attól még nem zárnak ki az iskolából, ha bemegyünk egy fodrászüzletbe, és megkérded, hogy mennyiért csinálnák meg. Ha meglát valamelyik tanerő, azt mondom, hogy a mamámat keresem, azt hittem, ott van.”

Hát bementünk a „Jancsi Fodrászszalon”-ba. Anyu maga mossa a haját, és a mi hajunkat is ő mossa. De itt a nőknek fodrász mossa a haját, és nem is úgy, ahogy anyu az enyémet mossa, előre hajolva a mosdó fölé, ami rémes, mert a szappan a szemembe megy és csíp, és anyu mérges, azt mondja: „Maradj már nyugton, az istenért, mit kényeskedsz, ekkora lány...” Ha sok pénzem lesz, én is fodrásznál fogom mosatni a hajamat.

- Mit tetszik, kisasszonyok?

- Mibe kerül egy dauer? - kérdezte Rubin.

- Fél dauer vagy egész dauer? - kérdezte a fodrász.

Rubin Évi ettől zavarba jött, úgy látszik, azért ő sem olyan nagyvilági nő, mint ahogy hencegi.

- Hát...

- Majd megmutatjuk - felelte a fodrász. - Az ott egész dauer lesz. - És egy nőre mutatott, akinek a haja csigákba volt csavarva, mindenféle drótokra, és a drótok egy furcsa villany-masínából lógtak le, egy szerkezetből, és láthatóan húzták szegény nő haját.

És mintha csak a mi kedvünkért rendeztek volna színielőadást, a nő elkezdett visítozni:

- Éget, hűz, Jancsikám, csináljon valamit!

- Türelem, méltóságos asszonyom, még húsz perc - mondta a fehér köpenyes fodrász.

- Nem bírom ki!

- Gyönyörű méltóztatik majd lenni.

- Leég a nyakam... a múltkor is a fülem...

- Az véletlen volt, méltóságos asszonyom, semmi baj se lesz...

- Forró! - kiabált most egy másik nő egy fülke mélyéből.

- Na, Rubin fiam, ha akarod, te daueroltatsz - mondtam gyorsan, és kirohantam az üzletből, mielőtt engem is megkínoznak.

Így hát abban maradtunk Rubinnal, hogy neki vannak otthon hajcsavarói, este benedvesítem a hajamat, és becsavarom, és akkor másnapra hullámos lesz. Hát ma este próbáltam ki először, megvártam, amíg mindenki lefeküdt, és bevizeztem a hajamat. Most érzem, hogy ázik alattam a párna, és jobbra-balra forgatom a fejemet, mert átok módon nyomnak ezek a csavarók. Rubin azt állítja, hogy ő minden este becsavarja. Hiszen ez állatkínzás! Majd megkérdem Lacitól, ha ő azt mondja, hogy csavarjam fel a hajamat, vagy süttessem vassal, hát az ő kedvéért megteszem... Azt hiszem, reggelre csupa seb lesz a fejbőröm. Ezt az egyik csavarót, ami itt a fülem mögött kapar, ezt már most kiszedem és ledobom. De mondom, ha Laci ragaszkodik hozzá, hát egyszer, a bábra hadd legyek gyönyörű. Mert tetszeni akarok neki. Szerelmes vagyok Laciba, olyan, olyan, olyan nagyon szerelmes vagyok...

27. FEJEZET

Bezzeg az én időmben

A ruhám gyönyörűen kivasalva az ágyamon. Előtte egy pár gyönyörű, magas sarkú rózsaszínű báli cipő. Már kipróbáltam, tudok benne táncolni. A seprűnyelet szorítottam magamhoz, és keringőztem vele. „Bolond vagy” - mondta anyu, de nevetett. És kölcsönkaptam anyu legszebb selyemharisnyáját is. Ezzel van egy kis baj, ugyanis titokban felpróbáltam, és titokban leszaladt rajta egy szem. De gondos tanulmányozás után úgy találom, hogy a tüllruha nagyszerűen takarja a harisnya hiányosságait. Anyu meg volna botránkozva, hogyha tudná, hogy hibás harisnyában megyek el, de nem említem neki, minek izgassam?

Különben is a tüllruha földig ér, csak nem képzelem, hogy úgy fogom a szoknyámat emelgetni, hogy valaki a harisnyámat megláthassa...

A hajcsavarás is egész jól sikerült, és a körmömet fél óráig keféltam. Nem tudom, veletek hogy van, de én minden reggel rendszeren kefélem a körmömet, és délre olyan, de olyan, mintha krumplit szedtem volna három hold krumpliföldről, pusztá kézzel kikaparva.

Hat órára várom Lacit. Máskor semmire sincs időm, most csak lézengek, tengek-lengek, nem akar menni az óramutató. Úgy beszéltek meg anyuval, hogy ha Laci jön, leülteti a másik szobában, én gyorsan felöltözöm, „de ne hamarabb - intett anyu -, mert összegyűrőd-koszolod magad, mint egy kismalac”. És amikor elkészültem, egyszerre csak kilépek az ajtón, rózsaszínű tüllruhában... Ó, gyere, seprűnyél, gyakoroljunk egy kicsit...

Hat óra! Hat óra!

Lesem az előszobacsengőt... Ez Laci!

Villámgyorsan ledobálom magamról a ruhát, odaállok a tükör elé. A harisnyát lehetőleg úgy húzom, hogy ne szakadjon tovább. Egy kicsit mintha a lábujjaknál is szaladna már a szem, gyorsan begyűröm a hibás részt a talpam alá. A harisnya úgyse látszik ki a szoknyából. A kombiné is gyönyörű, és ez a tüllszoknya... mint az álom. Egyet forgok a tükör előtt. Most gyorsan a hajamat. Persze, rendszeren meg kellett volna fésülnöködni, mielőtt a ruhát felveszem, de mindegy, majd lesöpröm róla a haját. Kiejtem a kezemből a hajkefét, még jó, hogy nem a tükörbe repült. Ez a nyomorult fűrt nem akar engedelmeskedni. Vagy a helyeden maradsz, vagy leszedlek a kisollóval... Púderezsem be az orromat? Csak egy kicsit és vigyázva... A szám szélét megrágom, és az arcomat kicsit megpofozgatom, hogy pirosabb legyen, bár azt hiszem, nincs is rá szükségem... Édes jó istenem, hogy ver a szívem, most... szépen, könnyű lépésekkel, most kinyitom az ajtót...

- Laci!

- Szervusz, Katikám.

- Laci, olyan boldog vagyok!

Csönd. Miért olyan csöndeselek? Anyu is, Laci is. Miért nem nevetnek rám?

Nem tudom... váratlanul... olyan nyomasztó, olyan nyugtalanító érzésem van. A kezemben ott a rózs, anyut akartam megkérni, hogy a hajamba tűzze. És Laci... hiszen nincs is szmokingban... Laci, mi történt...

- Kati, hajnalban be kell vonulnom. Behívtak... Magyarország hadat üzent a Szovjetuniónak.

Nem értem. Mit mondanak? Nem értem.

- Persze ha akarod... éjfélig elmehetünk.

Hova mehetünk éjfélig? Hova hívtak be? Hogyhogy háború lesz? Ki meri Lacit elvenni tőlem? Miért megy el? Ne vonuljon be...

- Menjünk bálba, Katikám?

Nem is tudok válaszolni. Szótlanul visszamegyek a szobánkba. Leveszem a túllruhát, a magas sarkú cipőt, anyu harisnyáját, ami már telis-tele van szemleszaladásokkal. Szeretnék ráborulni a párnámra, bögni, de nem a bál miatt, elhihetitek.

Megmosom az arcomat, és felveszem a matróruhámat.

Laci átölel.

- Menjünk sétálni, Kati?

- Menjetek el - mondja anyu is.

Ezerkilencszáznegyvenegy, június huszonkilencedike, vasárnap. Ezerkilencszáznegyvenegy, június huszonkilencedike... Magyarország hadat üzent - mondogatom magamban, amíg Laci karjába kapaszkodom. Átsétálunk az Erzsébet-hídon, megyek, megyek Laci mellett, a hangját is alig hallom. Csak a szívem fáj, és minden csepp vérem dühösen tiltakozik. Miért viszik el, hová viszik, ki meri elvenni tőlem? A gyárakban ágyúkat gyártanak és géppuskatöltényt, hogy megöljék. Katonák gyakorlatoznak, és parancsokat adnak ki, hogy Lacit elvigyék tőlem. Ki meri? Miért? Kinek kell a háború? Ha minden fiatal lány azt kiabálná, hogy: „Nem engedem a vőlegényemet” - ha minden anya odafeküdne a vonatok elé... Miért viszik el? Miért viszik el?

- Kati, ne pityeregj. A harmincéves háború harminc évig tartott, és még onnan is hazajöttek elevenen.

Köszönöm. Szép kis vigasztalás. Harminc év.

Fázom, melegem van, a könnyeim potyognak. Laci, ne menj el, Lacikám, ne menj el, Lacikám...

A budai rakparton sétálunk. Nehéz, virágillattal teli, meleg szél fúj a hegyek felől. A Gellért térnél, a szálloda előtt két munkás meszes vödört hoz, és fehérre meszeli a járdák szélét. Készülnek az elsötétítésre.

- Hová repüljön Balambér? - kérdi Laci, és tenyerével a hajamat simogatja.

De Balambér, az álomhajó szárnyaszegetten ül a fehérre meszelt járda szélén. És Rozmár Róbert is vacog a zsebemben, és Pacni se ugrál Laci markában.

Háború van... háború van... Lacit elviszik tőlem.

És ahogy a Dunát nézem, a szürke, közömbös vizet, egyszerre szédülni kezdek.

Ez már nem a Duna-part, ez a kert, a nagymama kertje, a szegfű- és rózsáágyások, a nagy diófa, a rezedaillat. És apu átugrik a kerítésen. A menetszázadból szökött, másnap indulnak.

És anyut látom, aki annyi idős, mint most én, így sétálnak, összebújva a fák között. És anyu sír, és apu megcsókolja... Hányszor mesélte ezt anyu, és én úgy ültem a konyhában a széken, lábamat lógatva és illetlenül harangozva és közömbösen, mintha a napóleoni háborút mesélné vagy a mohácsi vészt vagy a szalamiszi csatát...

És most egyszerre megértek mindent, a búcsút, a fájdalmat, a félelmet.

- Ne pityeregj, leányzó - mondja Laci. - Hiszen visszajövök.

- Küldjük Balambért repülni - mondom hirtelen. - Küldjük a jövőbe. Húsz év múlva, huszonöt év múlva...

- És mit akarsz látni ott? - kérdezte Laci.

- Egy szép házat, kertet... és béke van... és hat gyerekünk lesz. És lesz köztük egy tizenhat éves lányom is, és egyszer el akarom majd mondani neki ezt az estét, de akárhogymondom is, nem figyel rám, csak bámul udvariasan, mintha moziban látná az egészet, vagy olvasná egy régi könyvben... És én mondom majd tovább, hogy a járdákat fehérre meszelték, és a Dunán szomorúan, hosszan, reménytelenül bűgött egy gőzhajó, és álltunk, álltunk az Erzsébet-híd íve alatt, egymás kezét szorítottuk, és úgy éreztük, hogy a szívünk meg fog szakadni... És a messzi jövőben, ezerkilencszázhatvanban vagy ezerkilencszázhetvenben, a kislányom csodálkozva hallgassa ezt a történetet, és ne értse meg... ne értse meg... ne értse meg.

(1962-1965)